

คู่มือการเรียนการสอน พลเมือง - พลโลก :
การบูรณาการเรียนรู้อาจประสบผลจริง
ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ

การบูรณาการเรียนรูจากประสบการณ์จริง
ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราช

ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

Rex Bloomfield และ ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช

โครงการพอลเมือง - พอลโลก
มหาวิทยาลัย ๑๕๗ ถนนราชวิถี ดลิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โครงการพลเมือง - พลโลก

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการเรียนรู้การสอนพลเมือง-พลโลก :
การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

Rex Bloomfield และ ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช
โครงการพลเมือง-พลโลก
วชิราวุธวิทยาลัย 197 ถนนราชวิถี ดุสิต กรุงเทพฯ 10300

คู่มือการเรียนการสอนพลเมือง-พลโลก :

การบูรณาการเรียนรู้อจากประสบการณ์จริง

ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

Rex Bloomfield และ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2545

จำนวนพิมพ์ 50,000 เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-269-1657

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง

กทม. ๑๐๓๑๐

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า คู่มือการเรียนการสอน เรื่อง **พลเมือง-พลโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ** ที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้ในการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะพลเมืองที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความมั่นใจและมีความรับผิดชอบ โดยเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะส่งเสริมการใช้พลังในแผ่นดินอันเป็นพลังที่เกิดจากมันสมองของประชาชน และพลังจากการบริหารทรัพยากรของแผ่นดินไทยสร้างประเทศไทยให้กลับขึ้นมาแข็งแกร่งอีกครั้งอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยอีกครั้งหนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิมพ์หนังสือเล่มนี้เผยแพร่ให้สถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกสังกัดนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการเรียนการสอน เรื่อง **พลเมือง-พลโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ** เล่มนี้คงมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองในสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมนี้ กระทรวงศึกษาธิการขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช และโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย รวมทั้งทุกคนที่มีส่วนในการจัดทำคู่มือการเรียนการสอนเรื่อง **พลเมือง-พลโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ** ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

(นายสุวิทย์ คุณกิตติ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

26 พฤศจิกายน 2544

คำปรารภ

แต่เดิมเราเคยมี วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม วิชาที่เน้นหนักไปที่การสอน นักเรียน ไม่มีโอกาสเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการฝึกทักษะโดยอาศัยวิธีการที่ช่วยให้เด็กๆ เกิดความเข้าใจ และสามารถรู้ถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลก ได้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาด้านสิทธิและหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และจริยธรรมแก่นักเรียน สำหรับประเทศที่มีแนวทางการแบ่งการศึกษาภาคบังคับออกจากการศึกษาทางธรรมของศาสนา เช่น ในสหรัฐอเมริกา การศึกษาสิทธิและหน้าที่พลเมืองไม่เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร

ในอังกฤษ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 2002 เป็นต้นไป พลเมืองศึกษา (Citizenship education) จะเป็นส่วนหนึ่งของ Personal, Social and Health Education and Citizenship ซึ่งเป็นกรอบหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา โดย พลเมืองศึกษา จะเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษา

พลเมืองศึกษามีส่วนประกอบที่สำคัญสามด้าน คือ

1. ด้านการอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความรับผิดชอบทางสังคม ทางศีลธรรม และจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานเบื้องต้นของการเป็นพลเมือง-พลโลกที่มีความรับผิดชอบ ช่วยให้ผู้เรียนรู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความประพฤติและพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม เป็นผู้มีศีลธรรมและจริยธรรมทั้งในระหว่างที่ศึกษาอยู่ภายในและภายนอกโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นและต่อสังคมโดยรวมอย่างเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม ในรูปของกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ

การศึกษาส่วนนี้ มีทั้งส่วนที่สรวัดและส่วนที่เป็นทักษะซึ่งต้องให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ควบคู่กันไป ให้ส่วนที่เป็นการฝึกทักษะช่วยให้เด็กๆ ได้เข้าถึง เข้าใจคุณค่าและมีทัศนคติด้านบวก

2. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และการรับใช้สังคม นักเรียนส่วนมากเมื่อเข้ามาอยู่ในระบบโรงเรียนแล้วก็มีชีวิตที่แยกตัวออกจากชุมชน เพราะมีตารางเรียน ในวันหนึ่งๆ เกือบเต็มวัน กลับมาบ้านก็ต้องทำการบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่มักจะเรียนอย่างเดียว มีบางส่วนที่ช่วยงานบ้าน แต่จะไม่มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนบ้าน หรือกับผู้คนในละแวกบ้าน ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน บริการสังคมได้ ถือว่าเป็นทักษะที่ควรฝึกไว้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

3. ด้านการมีความรู้ ข้อมูล ข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ประเด็นและปัญหา ตลอดจนการดำเนินงานของระบอบประชาธิปไตย การที่พลเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ

พลเมืองศึกษา จึงเป็นการศึกษาเพื่อการเตรียมการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ไม่เฉพาะในด้านการมีความรู้ทางการเมือง ดังที่เรียกกันว่า political literacy เท่านั้น แต่มี 3 ส่วนประกอบกัน โรงเรียนใดที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสรียนรู้ได้ทั้งสามด้านก็จะ เป็นโรงเรียนที่ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

วชิราวุธวิทยาลัยได้เริ่มดำเนินการโครงการพลเมือง-พลโลก (The Vajiravudh Citizen-World-Citizen Project) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยผู้บังคับการได้พบกับ Rex Bloomfield ในการประชุม Citizenship Education Conference ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย เมื่อเดือน สิงหาคม 2541 Rex Bloomfield มีประสบการณ์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครู การพัฒนาสื่อ การเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรของนิวซีแลนด์ โดย Rex และ Lady Glen ได้มา พำนักร่วมที่วชิราวุธวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2542 2543 และ 2544 คราวละ 2-3 เดือน และ ร่วมปรึกษากับผู้บังคับการและครูในการจัดทำโครงการพัฒนาสามด้าน มีการจัดการประชุมปฏิบัติการ ในช่วงเวลานี้ 3 ครั้ง โดยนักเรียนวชิราวุธวิทยาลัยได้จัดการเลือกตั้งภายในโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2543 และมีคู่มือการเรียนรู้สำหรับครูใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปีพ.ศ. 2542 และ 2543

หนังสือและคู่มือนี้ วชิราวุธวิทยาลัยได้จัดทำทั้งฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาไทย โดยมีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษและ น.ส.ปัญจพร เลหาบุตร ครูหมวดภาษาอังกฤษได้ช่วยจัดทำ ฉบับภาษาไทยโดยได้รับการตรวจทานจากผู้ร่วมเขียนต้นฉบับ สำหรับฉบับภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้ นำมาจัดพิมพ์ ผู้สนใจสามารถติดต่อขอศึกษาได้จากวชิราวุธวิทยาลัย

วชิราวุธวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและครู ในการร่วมกันเรียนรู้อย่างมีบูรณาการ โดยสามารถอาศัยบทเรียนต่างๆ เป็นแนวทางในการจัดทำ กิจกรรม ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งสามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของชุมชนท้องถิ่นได้

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

วชิราวุธวิทยาลัย

15 สิงหาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
บทนำ :	(1)
บทที่ 1	เกมไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง : ผู้ชนะและผู้แพ้ 1
บทที่ 2	เยาวชนกับบทบาทผู้นำชุมชน : การเปลี่ยนแปลงในชุมชนชนบททางภาคเหนือ 11
บทที่ 3	สิทธิมนุษยชนในชุมชนและสถานที่ทำงาน 23
บทที่ 4	การตัดสินใจและการพิจารณาผลที่ตามมา 31
บทที่ 5	ความเป็นผู้นำและชุมชน : นายกเทศมนตรี 41
บทที่ 6	สิทธิ ข้อบังคับ และการตัดสินใจในสถานที่ทำงาน : โรงงานผลไม้กระป๋องที่ล้านนา 49
บทที่ 7	ผู้อำนวยการเขต พลเมือง และรัฐธรรมนูญ 59
บทที่ 8	การคืนอำนาจสู่มวลชน : การแก้ไขความขัดแย้งที่คลองใหญ่ 67
บทที่ 9	การแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน : ตลาดแพงลอยวัดเลียบคลอง 77
บทที่ 10	ธนาคารหมู่บ้าน : สู่วิถีแห่งความพอเพียง 83
บทที่ 11	พระสงฆ์และอาสาสมัคร : วิถีทางพัฒนา 91
บทที่ 12	คลองเตย : กลุ่ม NGO และการพัฒนาชุมชนแออัด 99
บทที่ 13	วิถีแห่งความพอเพียง : กลุ่มทอผ้าแม่บ้านนามน 109

บทนำ : วัตถุประสงค์ และวิธีการศึกษา

ภาพรวมของโครงการ

โครงการพลเมือง-พลโลกเป็นชุดหนังสือเรียนและคู่มือครู เพื่อใช้ในการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมือง สำหรับหลักสูตรของโรงเรียน หนังสือชุดนี้สามารถใช้ได้ทั้งในวิชาสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย (ในกรณีที่ต้องการทำกิจกรรมเสริมทักษะทางภาษา)

เราควรปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยการมีบทบาทอย่างเต็มที่ในกิจกรรมกลุ่มและชุมชน รวมทั้งกิจกรรมในครอบครัว โรงเรียน การทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ ในชีวิตประจำวัน เรามักพบเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องตัดสินใจ โดยมีพื้นฐานอยู่บนกติกาและความยุติธรรม ในฐานะที่เป็นพลเมืองและพลโลกนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคม คือการตัดสินใจว่าจะบริโภคอะไร ที่ลดการทำลายทรัพยากรให้ได้มากที่สุด

โครงการพลเมือง-พลโลกจะมุ่งให้ความสำคัญกับทักษะความเป็นพลเมือง ค่านิยม และความรู้โดยผ่านการศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

- ครอบครัวและสังคม
- ชุมชนและสถานที่ทำงาน
- พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
- รัฐบาล รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการพลเมือง-พลโลกคือ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะพลเมืองที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความมั่นใจและมีความรับผิดชอบต่อความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. การนำกฎหมายมาทำให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติทั้งด้านสิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมในสังคม
2. การปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมส่วนบุคคล ซึ่งรวมทั้งความซื่อสัตย์ การเคารพกฎหมาย และรัฐธรรมนูญ
3. การรวบรวมและจัดระบบข้อมูล การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทั้งเรื่องของสาธารณชน และเรื่องในชุมชน

4. การสำรวจค่านิยม ความเชื่อ และความเห็นทั้งของตนเองและของผู้อื่น อีกทั้งเคารพในความเชื่อและค่านิยมของผู้อื่น
5. การมีส่วนร่วมในชุมชนและกิจกรรมอาสาสมัครในฐานะเป็นสมาชิก หรือเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
6. การดำเนินชีวิตด้วยความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม
7. การปฏิบัติตนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงที่มีความรับผิดชอบ และหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่ไม่ซื่อสัตย์
8. การช่วยแก้ไขปัญหา หรือความขัดแย้งโดยใช้สันติวิธีและมีความรับผิดชอบ
9. การปฏิบัติกับบุคคลในสถานที่ทำงานด้วยความยุติธรรมทั้งในฐานะนายจ้างหรือลูกจ้าง

การเมืองของพลเมืองกับการเมืองของนักการเมือง

โครงการพลเมือง-พลโลกจะกล่าวถึงความเป็นพลเมืองใน 2 แง่มุม ด้านแรกคือนักเรียนถือเป็นสมาชิกของสังคมและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งบางครั้งเป็นกิจกรรมอาสาสมัครซึ่งไม่มีการจ่ายค่าจ้าง กิจกรรมลักษณะนี้จะเป็นกิจกรรมซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและสาธารณชน เราเรียกกิจกรรมลักษณะนี้ว่าเป็น **การเมืองของพลเมือง** ในบทที่เกี่ยวกับชุมชนและสถานที่ทำงานจะมีการกล่าวถึงเรื่องการเมืองของพลเมือง และสังคมพลเมืองเป็นส่วนใหญ่

ในกิจกรรมด้านอื่นๆ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะเกี่ยวข้องกับพลเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมาย สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมในสังคม ฯลฯ โดยผ่านกระบวนการทาง**การเมืองของนักการเมือง** ในหนังสือ ประชาชน การเมือง และการเลือกตั้ง เป็นการจำลองการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองของนักการเมือง โดยแสดงให้เห็นวิธีการตั้งพรรคการเมือง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เกิดขึ้นบนเกาะสมมติ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะเชื่อมั่นในตัวนักการเมืองและเข้าร่วมพรรคการเมืองด้วยอย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ประชาชนจำนวนมากไม่ไว้วางใจนักการเมือง ข้าราชการ หรือแม้กระทั่งการเลือกตั้ง อีกทั้งมีคนจำนวนน้อยมากที่เข้าสู่ระบบพรรคการเมือง ประชาชนจากต่างจังหวัดมักจะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาประท้วงรัฐบาลเพื่อร้องขอความยุติธรรม เพราะพวกเขาไม่เชื่อถือข้าราชการท้องถิ่น หรือนักการเมืองว่าจะสามารถช่วยเหลือพวกเขาได้

การเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและสถานที่ทำงาน

โครงการพลเมือง-พลโลก ได้สรรหากรณีศึกษาของกลุ่มบุคคล ตัวแทนองค์กร และรัฐบาล ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ และหาหนทางเปลี่ยนแปลงในชุมชน กรณีศึกษามีใช่เป็นเพียง

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบวิธีการที่ให้นักเรียนใช้ในการตรวจสอบชุมชนของตน นักเรียนจะถูกกระตุ้นให้สืบค้นเรื่องราวและข้อมูลของผู้นำรูปแบบต่างๆ รวมทั้งรูปแบบของชุมชนของตน และยังต้องมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนด้วย

หนังสือพลเมือง-พลโลกมีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งโรงเรียนควรจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนมากกว่านี้ มุมมองของความเป็นพลเมืองในเรื่องครอบครัว ชุมชน และสถานที่ทำงาน ได้รับความสนับสนุนจากแนวคิดทุนทางสังคม ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในระบบธรรมาภิบาล

วิถีชีวิตในสังคมโลก

ความเป็นพลเมืองดีมีความหมายมากกว่าการรับรู้และการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง การเลือกตั้ง และการทำงานของรัฐบาล ความหมายของพลเมืองดียังรวมถึงวิธีที่พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือชุมชนของตน สถานที่ทำงาน และในกลุ่มชุมชนที่มีความหลากหลาย ซึ่งเราเรียกว่าสังคมพลเมือง สังคมพลเมืองประกอบด้วยกลุ่มและองค์กรเป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมถึงกลุ่มสตรี กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกลุ่มอนุรักษ์นิยม สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมเกษตรกร สมาพันธ์การค้า หอการค้า พระสงฆ์ กรรมการวัด ฯลฯ

เราอาศัยอยู่ในสังคมโลก ซึ่งอิทธิพลของความเคลื่อนไหวทางการเงิน การลงทุน ความคิด และเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันนี้กลุ่มและองค์กรต่างๆ ในสังคมพลเมืองต่างมีความต้องการสื่อสารความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบสังคมที่พวกเขาต้องการ รวมถึงทางเลือกวิถีชีวิตที่เขายากเตรียมไว้ให้ลูกหลาน ขณะนี้มีหลายกลุ่มองค์กร พรรคการเมือง รวมถึงรัฐบาล กำลังให้ความสนใจต่อการเพิ่มขึ้นของกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งนำไปสู่การทำลายสิ่งแวดล้อมโลก กลุ่มต่างๆ เหล่านี้กำลังช่วยกันรณรงค์เพื่อหาวิธีปกป้องอนาคตของโลก โดยใช้สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาความเป็นพลเมือง : วิธีการ

ทักษะ ความรู้และทัศนคติที่นักเรียนจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ นั้น นักเรียนจำเป็นต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนที่มีครูเป็นผู้พูดตลอดเวลา แต่การศึกษาเรื่องพลเมืองคือวิธีการที่**นักเรียนได้เรียนรู้อย่างไรและนักเรียนได้เรียนรู้อะไร**

กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน : การประเมินผล

กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน เป็นผลของโครงการพลเมือง-พลโลก ซึ่งนักเรียนจะต้องทำกิจกรรมที่พัฒนาทักษะและความเข้าใจกับกระบวนการ 4 ขั้น ดังปรากฏในแผนผัง

เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้เกิดความสัมพันธ์ ครูจะต้องเตรียมตัวอย่างดี และจะต้องทำให้นักเรียนเข้าใจว่าผลงานของตนจะได้รับการประเมินอย่างไรบ้าง วิธีการประเมินมี 2 วิธีคือ

1. ครูประเมินว่า ในชั้นเรียนมีการจัดการกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ดีเพียงไร เพื่อที่ว่านักเรียนจะสามารถแก้ไขในส่วนที่นักเรียนอาจจะทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2. ครูจะต้องมีเกณฑ์ในการประเมินผลงานของนักเรียนแต่ละคน โดยที่นักเรียนสามารถใช้เกณฑ์เดียวกันนี้ประเมินตนเองได้ด้วย การศึกษาความเป็นพลเมืองจะเกิดประสิทธิผลก็ต่อเมื่อรูปแบบของการประเมินสามารถเก็บข้อมูลผลการเรียนรู้ทั้งหมดได้ ไม่ใช่เพียงข้อมูลที่นักเรียนได้รับเท่านั้น

กระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาความเป็นพลเมือง

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

กิจกรรมการเรียนรู้ในหนังสือพลเมือง-พลโลก จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในบางกิจกรรม ครูจำเป็นต้องให้ข้อมูลพื้นฐาน จัดกิจกรรม และเกณฑ์ประเมินผลสำหรับนักเรียน

สิ่งที่ครูต้องทำโดยตรงคือเตรียมข้อมูลสำหรับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ทั้งขั้นตอนการวางแผน และการประเมินผลงานในชั้นเรียน การเรียนรู้และการสอนจะเป็นการผสมผสานวิธีการที่แตกต่างกัน โดยที่ครูจะเป็นผู้กำหนด

แผนผังในคอลัมน์ B เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องตั้งคำถาม และในคอลัมน์ C จะเป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นคู่มือ ทั้งสองกิจกรรมจะเน้นการทำงานกลุ่ม และกลุ่มปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนสามารถขยายทักษะทางภาษา ความคิด และการแก้ไขปัญหา ในบทเรียนส่วนใหญ่จะใช้ทั้ง 2 วิธีการ ดังแสดงไว้ในแผนผัง

วิธีการเรียนรู้ในหนังสือพลเมือง-พลโลก

A) ตัวอย่างกิจกรรม	B) การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	C) คู่มือการเรียนรู้ (สำหรับครูและนักเรียน)
การแสดงบทบาทสมมติเรื่องธนาคารหมู่บ้าน	นักเรียนใช้ข้อมูลที่ครูเตรียมไว้ในการแสดงบทบาทสมมติ	ครูให้ข้อมูลและคำแนะนำในการจัดกลุ่มและตั้งธนาคาร
การตัดสินใจและการพิจารณาผลลัพธ์ที่ตามมา	นักเรียนสร้างสถานการณ์ขึ้นเองและให้นำเสนอโดยใช้วิธีการของตนเอง	ครูให้ข้อมูลเรื่องสถานที่ทำงานซึ่งมีตัวละครหลากหลาย และต้องมีการตัดสินใจ โดยมีผลกระทบต่อนักเรียนทั้งในที่ทำงานและต่อชุมชน
การแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นที่ตลาด	นักเรียนสามารถสร้างเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติเกี่ยวกับความขัดแย้งในชุมชน โดยใช้วิธีเล่าเพียงบางส่วนและให้นักเรียนในชั้นช่วยกันแต่งตอนจบ	ครูให้ข้อมูลพื้นฐานและอภิปรายในชั้นเรียน และอาจให้นักเรียนแสดงเป็นผู้สื่อข่าวที่ต้องรายงานข่าวนี้

มโนทัศน์และแนวคิด

มโนทัศน์และแนวคิดของหนังสือพลเมือง-พลโลกคือ

ความเชื่อและพิธีกรรม เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้าใจว่า เหตุใดและทำไมความเชื่อและพิธีกรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชุมชนและวิถีชีวิต อีกทั้งศึกษาว่าความคิดและวิถีปฏิบัติได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอย่างไร

สิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบ เป็นการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่มีลำดับพัฒนาการ ศึกษาบทบาทขององค์การสหประชาชาติโดยผ่านทางปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ค.ศ. 1948) ความสำคัญของการตระหนักถึงสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมืองในฐานะพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

ความเป็นผู้นำและอำนาจในสังคมพลเมือง เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจว่าพลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไร ทั้งในกลุ่มสังคม กลุ่มทางศาสนา สถานที่ทำงาน และชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดสังคมพลเมือง การศึกษายังรวมถึงวิธีที่กลุ่มมารวมตัวกันและเลือกหรือแต่งตั้งหัวหน้า/ผู้นำของตน

พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง เป็นการศึกษาว่าพรรคการเมืองตั้งขึ้นอย่างไร และเพื่ออะไร อีกทั้งมีหน้าที่อย่างไรในระบอบประชาธิปไตย และรวมถึงไปถึงวิธีการเลือกตั้ง

อคติและการเหยียดผิว เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้าใจประชาชนในกลุ่มและในชุมชนทั้งปัจจุบันหรือในอดีต ที่ได้รับอิทธิพลจากอคติ การกีดกันสีผิว เชื้อชาติ และความขัดแย้งทางศาสนา

กติกา กฎหมาย และรัฐธรรมนูญ เป็นการศึกษาว่ากติกาต่างๆ ถูกสร้างขึ้นและนำมาใช้ในโรงเรียนและในชุมชนอย่างไร ศึกษาการตรากฎหมาย ศึกษาว่าทำไมกลุ่ม องค์กร และประเทศชาติ จึงต้องมีรัฐธรรมนูญ และศึกษาว่ากฎหมายและรัฐธรรมนูญได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต

สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการศึกษาการกระทำของประชาชนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่าส่งผลต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร ศึกษาปัญหาความไม่เท่าเทียมกันและความยากจน ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ และศึกษาวิธีคิดของประชาชนในการตระหนักถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการบริโภคเพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม

การทำงานและสถานที่ทำงาน เป็นการศึกษาว่าประชาชนสามารถตอบสนองความต้องการร่วมกันในลักษณะงานที่ต่างกันได้อย่างไร ศึกษาวิธีการที่คนงาน พนักงาน ช่างนา เจ้าของที่ดินและพ่อค้ารวมตัวกันเพื่อปกป้องและสนับสนุนสมาชิก รวมทั้งส่งเสริมความยุติธรรม

ทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความร่วมมือกันในด้านต่างๆ เช่น สมาพันธ์การค้า หรือองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

กิจกรรมและทักษะโครงการพลเมือง-พลโลก

ครูและนักเรียนสามารถใช้ตารางเพื่อประเมินแต่ละทักษะที่ได้ปฏิบัติ รวมทั้งประเมินการทำงานกลุ่มด้วย

1. ทักษะการรวบรวม แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูล	เกรดที่ได้ (0-4)
การกำหนดข้อมูล	
การวิเคราะห์ข้อมูล กราฟ แผนที่ จดหมาย	
การจัดกลุ่มและแยกประเภทข้อมูล	
การให้คำจำกัดความและการใช้คำศัพท์	
การประเมินข้อมูล ความคิดเห็น	
การระบุคำถามสำหรับศึกษา การตั้งคำถามที่เกี่ยวข้อง	
การตีความการ์ตูนและภาพถ่าย	
การตีความบันทึกประจำวัน จดหมาย หนังสือพิมพ์ บทความ ฯลฯ	
การตีความแผนที่ กราฟ แผนผัง	
การระบุประเด็นสำคัญ	
การวางแผนและสัมภาษณ์	
2. ทักษะการสื่อสารความคิด/ การใช้ข้อมูล สื่อที่หลากหลาย	
การวาดแผนที่และกราฟ	
การทำแผนผังความคิด แผนภูมิ	
การนำเสนองานค้นคว้า การแถลงนโยบาย ฯลฯ	
การกรอกบันทึกประจำวัน และเขียนข้อคิดเห็นที่เหมาะสม	
การใช้จินตนาการ	
การเขียนจดหมาย รายงาน บันทึกประจำวัน การกล่าวปราศรัย	
การเขียนสรุป การทำแผนพับ	

3. ทักษะการสำรวจค่านิยม การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา	
การอธิบายและการวิเคราะห์ปัญหา	
การสำรวจค่านิยมทั้งของตนเองและผู้อื่น	
การแสดงและการป้องกันความคิดเห็นของตนเองโดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล	
4. ทักษะการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง	
การตัดสินใจที่ได้ว่าที่ นโยบาย ฯลฯ โดยใช้เกณฑ์ ประเมินผล	
การพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำ	
การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล	
การมีส่วนร่วมของกลุ่มและการอภิปรายในชั้นเรียน	
การพิจารณา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	
การมีส่วนช่วยให้การอภิปรายในชั้นเรียนประสบความสำเร็จ	
การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ การประเมิน	
การวิเคราะห์บทบาทของตนในกลุ่ม	
การสวมบทบาทผู้นำกลุ่ม	
การยอมรับการตัดสินใจของเสียงส่วนใหญ่ และคงไว้ซึ่งความคิดของตน	

การใช้หนังสือในชั้นเรียน

หนังสือพลเมือง-พลโลกเล่มนี้สามารถใช้ได้ทั้งในวิชาสังคม ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย แต่ละบทประกอบด้วยแหล่งข้อมูล กิจกรรม และตารางประเมินผลสำหรับนักเรียนและครู ในการจัดชั้นเรียนนั้นจะต้องเอื้อต่อการเรียนรู้โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเอื้อต่อการทำกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นการใช้ทักษะทางภาษา ซึ่งครูสามารถเลือกบางบทมาสอนในวิชาภาษาไทย หรือวิชาภาษาอังกฤษได้

ในวิชาสังคมศึกษา 1 บทอาจใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ โดยครูสามารถบูรณาการบทเรียนในหนังสือเล่มนี้กับเรื่องที่กำลังสอนอยู่ได้

การใช้ภาพเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ครูสามารถใช้รูปภาพที่ปรากฏอยู่บนหน้าปกเป็นสื่อการสอน โดยการช่วยนักเรียนให้คิด และตั้งคำถามเกี่ยวกับบทเรียน หรืออาจให้นักเรียน

- ตั้งหัวข้อของแต่ละภาพ
- ในแต่ละหัวข้อให้คิดว่าควรจะนำไปไว้ในบทใด ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาพนั้นๆ
- อภิปรายในชั้นเรียนว่าภาพนั้นๆ สื่อถึงหัวข้อใดในบทเรียน
- ถ้านักเรียนเป็นช่างภาพ นักเรียนจะดึงภาพใดออก และใช้ภาพใดแทน อธิบายเหตุผลประกอบ

ขอขอบคุณผู้เอื้อเฟื้อข้อมูล

1. คุณเปรมชัย มุสิกะกุ่มมะ	ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธุรกิจผลิตไฟฟ้า 2
โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
2. คุณอำนาจ สง่าศิลป์	เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง
3. คุณเสริมรัช วงศ์อยู่	เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง
4. คุณประกาศ บุตตะมาศ	บมจ.บีโตรเคมีแห่งชาติจำกัด (มหาชน)
5. ดร.วิฑูรย์ คงคากุล	ประธานคณะกรรมการบริหารมูลนิธิดวงประทีป
6. กำนันเสน่ห์ บุรณารมย์	ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี
7. คุณมุกดา อินต๊ะสา	อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
8. คุณวรรณชัย จงสุทธามณี	นายกเทศมนตรีเมืองเชียงราย
9. คุณณัฐนารี หลวงม้อย	ศูนย์เพื่อน้องหญิง
10. คุณนุชเรจ ธารินทร์	ศูนย์เพื่อน้องหญิง
11. คุณศุภชัย เจริญวงศ์	ผู้ประสานงานในโครงการช่วยเหลือทางกฎหมาย
คนชายขอบ จังหวัดเชียงใหม่
12. คุณสมศรี ต่อดัน	ประธานกลุ่มทอผ้าแม่บ้านนาามน
13. Mr.Lawrence Maund	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่

บทที่	หัวข้อ	เนื้อหาและแนวคิด	ทักษะและกิจกรรม
1	เกมโต้ปัดสู่ความเป็นพลเมือง : ผู้ชนะและผู้แพ้	เกม : นักเรียนอภิปรายประเด็นเรื่องความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนชนบท	การตัดสินใจในกลุ่ม การสำรวจพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ การตระหนักถึงความแตกต่างทางค่านิยม
2	เยาวชนกับบทบาทผู้นำชุมชน : การเปลี่ยนแปลงในชุมชนชนบททางภาคเหนือ	เยาวชนเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาการคุกคามทางเพศ และโรคเอดส์	การระบุปัญหาและวิธีแก้ไข การวางแผนโครงการระดมเงินช่วยเหลือชุมชน การประเมินตนเอง
3	สิทธิมนุษยชนในชุมชนและสถานที่ทำงาน	ปัญญาสาส์นว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ขององค์การสหประชาชาติ สิทธิ และความรับผิดชอบ	การสื่อสารความคิดผ่านทางโปสเตอร์ การสำรวจปัญหาสิทธิมนุษยชน และทางออกที่เป็นไปได้
4	การตัดสินใจและการพิจารณาผลที่ตามมา	บทบาทสมมติของนักเรียนในเรื่องการตัดสินใจและผลที่ตามมา ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สถานที่ทำงาน และในหมู่บ้านทางภาคเหนือของไทย	การวิเคราะห์ข้อมูล การระบุความเห็นที่แตกต่าง การประเมินผลลัพธ์ที่แตกต่างในการตัดสินใจ การนำเสนอโดยเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์
5	ความเป็นผู้นำและชุมชน : นายกเทศมนตรี	การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในเมืองสมมติทางภาคเหนือของไทย บทบาทของนายกเทศมนตรี	การตั้งคำถามที่ดี การแสดงบทบาทสมมติการกล่าวสุนทรพจน์ในการหาเสียง การวางแผนสำหรับอนาคต การใช้แผนที่สเก็ช
6	สิทธิ ข้อบังคับ และการตัดสินใจในสถานที่ทำงาน : โรงงานผลไม้กระป๋องที่ล้านนา	ผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันของกลุ่มคนในโรงงานผลไม้กระป๋องในเมืองสมมติทางภาคเหนือ การตัดสินใจและผลที่ตามมา	การแสดงบทบาทสมมติ การตัดสินใจ และผลที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน การทำงานกลุ่ม การประเมินตนเอง บทบาทสมมติการประชุมของชุมชน การวางแผนสำหรับอนาคต
7	ผู้อำนวยการเขต พลเมือง และรัฐธรรมนูญ	บทบาทของผู้อำนวยการเขต การตีความกฎหมาย รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 การฉลองวันรัฐธรรมนูญ	ทักษะการสัมภาษณ์ การสร้างแผนภูมิหรือแผนที่ความคิด การเก็บข้อมูลในเขตท้องถิ่น / ตำบล การผลิตหนังสือพิมพ์ของชุมชน
8	การคืนอำนาจสู่พลชน : การแก้ไขความขัดแย้งที่คลองใหญ่	ผู้นำกลุ่ม พรรคการเมือง และรัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่โรงไฟฟ้า	บทบาทสมมติการประชุมแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตีความแผนที่ การนำเสนอปากเปล่า การใช้คอมพิวเตอร์ การประเมินตนเองและการทบทวน
9	การแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน : ตลาดแผงลอยวัดเลียบคลอง	ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตลาดแผงลอย วิธีการในการแก้ปัญหาของพลเมือง การใช้กฎหมายบังคับ	การสำรวจปัญหา และทางแก้ไขที่เป็นไปได้ การใช้ทักษะกลุ่ม และการประเมินผล การใช้แผนที่ความคิด
10	ธนาคารหมู่บ้าน : สุวิถีแห่งความพอเพียง	ธนาคารหมู่บ้าน (เครดิตยูเนียน) ในความหมายของการพัฒนาชุมชน การทำงานของธนาคารหมู่บ้าน	บทบาทสมมติธนาคารหมู่บ้านในชั้นเรียน การวางแผนและจัดประชุม การตั้งคำถาม
11	พระสงฆ์และอาสาสมัคร : วิถีทางพัฒนา	วิธีการที่พลเมืองและพระร่วมกันทำงานอาสาสมัครเพื่อแก้ปัญหาชุมชน	การนำเสนอข้อมูล การใช้โปสเตอร์ ทักษะการประเมินตนเอง การเขียนสมุดบันทึก โครงการพัฒนาโรงเรียนหรือชุมชน
12	คลองเตย : กลุ่ม NGO และการพัฒนาชุมชนแออัด	ชาวชุมชนแออัดไม่มีสิทธิทางกฎหมาย เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป วิธีการพึ่งตนเอง	การเขียนจดหมายส่งไปยังหนังสือพิมพ์ การสัมภาษณ์ และการศึกษาการทำงานของกลุ่ม NGO
13	วิถีแห่งความพอเพียง : กลุ่มพ่อค้าแม่บ้านน่าน	พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ รู้จักหาวิธีใช้ทักษะของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น	ทักษะการอ่าน การจัดกลุ่ม และแยกประเภทข้อมูล การสัมภาษณ์ การตั้งคำถามที่ตรงประเด็น การทำโปสเตอร์ การประเมินการนำเสนอของนักเรียน

บทที่ 1 เกมไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง :

ผู้ชนะและผู้แพ้

บทที่ 1

เกมไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง : ผู้ชนะและผู้แพ้

พลเมืองดีหมายถึง พลเมืองที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แบ่งปันความคิดเห็น และมีการพบปะชุมนุมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตน บทนี้เป็นเกมเกี่ยวกับการตัดสินใจ ระหว่างการเล่นให้นักเรียนคิดถึงเหตุการณ์ที่บุคคลในเกมต้องตัดสินใจด้วย ซึ่งการตัดสินใจบางเรื่องก็เป็นผลดีสำหรับชุมชน ในขณะที่บางเรื่องก็ให้ผลในทางตรงกันข้าม

เกม “ไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง”

เกมนี้เป็นเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดว่า อะไรคือความรับผิดชอบที่พลเมืองดีพึงมี เมื่อเล่นเสร็จแล้วให้อภิปรายกันในกลุ่มถึงพฤติกรรมของบุคคลในเกม ซึ่งนักเรียนอาจเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่บุคคลในเกมทำได้ โดยให้นักเรียนอธิบายเหตุผลกับเพื่อนในกลุ่มว่าพฤติกรรมใดดีหรือไม่ดีอย่างไร

กติกา

- แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ทอตุลลูกเต๋า ผู้ที่ได้แต้มน้อยที่สุดเป็นผู้เริ่มเล่นก่อน
- เมื่อนักเรียนเดินไปตกในช่อง “พฤติกรรมดี” (ตารางสีเขียว) หรือช่อง “พฤติกรรมไม่ดี” (ตารางสีแดง) ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตารางคะแนนของตน
- ครูจะเป็นผู้กำหนดเวลาในการเล่น [ประมาณ 5-10 นาที]
- เมื่อจบเกมแล้ว ให้แต่ละคนบวกคะแนนที่ได้ (ทั้งช่อง “พฤติกรรมดี” และช่อง “พฤติกรรมไม่ดี” จากนั้นให้ลบคะแนน “พฤติกรรมไม่ดี” ออกจาก “พฤติกรรมดี” ผู้ที่ได้คะแนน “พฤติกรรมดี” มากที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

ประเด็นการสอน

ขณะที่เล่นเกม นักเรียนจะได้สำรวจความคิดเรื่องการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบไปด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจดูคะแนนต้องอธิบายว่าทำไมผู้เล่นจึงได้คะแนน เมื่อผู้เล่นเดินไปตกในช่อง “พฤติกรรมดี” หรือเสียคะแนน เมื่อผู้เล่นเดินไปตกที่ช่อง “พฤติกรรมไม่ดี” อาจมีการอภิปรายว่าทำไมพฤติกรรมเหล่านั้นควรได้คะแนนหรือเสียคะแนน

กิจกรรมที่ 1 การอภิปรายกลุ่ม : การตัดสินใจและการสำรวจค่านิยม

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว ให้ผู้ตรวจดูคะแนนพฤติกรรมของผู้ชนะ และพฤติกรรมของผู้แพ้ จากนั้นให้ในกลุ่มช่วยกันจัดลำดับพฤติกรรมที่ดีที่สุด และพฤติกรรมที่แย่ที่สุด พร้อมให้เหตุผล ถ้ายังมีเวลาเหลือ ให้จัดลำดับพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างพฤติกรรมที่ดีที่สุดและที่แย่ที่สุดด้วย

อภิปรายเปรียบเทียบผลการจัดลำดับของแต่ละกลุ่ม

ประเด็นการสอน

การอภิปรายและการขยายความนิยามของคำว่าค่านิยมให้เข้าใจง่ายขึ้น เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษา และเป็นส่วนสำคัญของการเป็นพลเมืองดี ตารางประเมินผล จะช่วยชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาคุณค่าของเรื่องหรือสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งครูสามารถใช้ตารางนี้ได้บ่อยครั้งในชั้นเรียน

ตารางกิจกรรมที่ 1 การสำรวจค่านิยม : กิจกรรมกลุ่ม	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
พิจารณาว่าค่านิยมใดที่มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของคน หลีกเลี่ยงอคติ และเข้าใจถึงสิทธิของผู้อื่นในการมี ค่านิยมที่แตกต่างออกไป พิสูจน์และอธิบายทัศนคติของตนเองต่อเรื่องหรือ สถานการณ์หนึ่งๆ มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเล่นและการทำงานกลุ่ม					

กิจกรรมที่ 2 การประยุกต์ใช้ความคิดเพื่อสร้างสถานการณ์ใหม่ : การแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สำหรับกิจกรรมนี้ ครูอาจจะใช้แผ่นเกมที่ยังไม่ได้เขียนข้อความ หรืออาจจะทำแผ่นใหม่ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นก็ได้

แบ่งกลุ่ม แล้วออกแบบเกมที่คล้ายกับเกม “ไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยให้นักเรียนคิดถึงการเป็นพลเมืองดีหรือไม่ดีที่นักเรียนพบในโรงเรียน

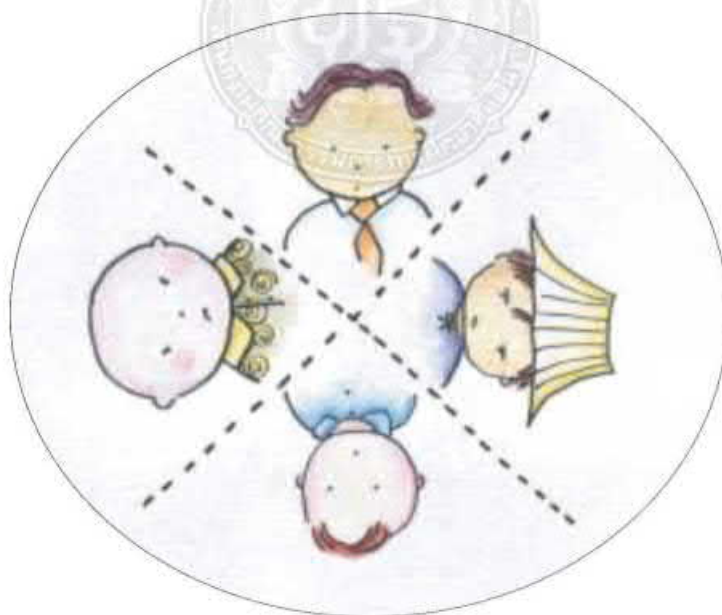
เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้แลกกันเล่นเกมของกลุ่มอื่น

รายงาน (พูด หรือเขียนเป็นรายงาน) ข้อดีและข้อเสียของเกมของกลุ่มที่นักเรียนเล่น

ประเด็นการสอน

ส่วนที่สำคัญในการพัฒนาทางภาษาคือการให้นักเรียนรู้จักประยุกต์ความคิด (และคำศัพท์ที่ต้องการใช้) ในสถานการณ์หนึ่งไปใช้กับอีกสถานการณ์หนึ่ง

ตารางกิจกรรมที่ 2 การประยุกต์ใช้ความคิดเพื่อสร้างสถานการณ์ใหม่ : การสำรวจค่านิยมและทำงานกลุ่ม	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
ผลิตเกมที่แสดงค่านิยมสำคัญของโรงเรียน ประยุกต์ใช้ความคิดเรื่องพลเมืองดี และพลเมืองไม่ดี ที่นักเรียนพบจากเกม “ไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างสถานการณ์ใหม่ มีการแบ่งงาน และร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม					

เกมไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง

เราตกลงเป็นกรรมการของวัดในท้องถิ่น 9		ชนะแล้ว ! 27
เราไปช่วย ส.ส. แจกเงินให้หัวคะแนนของหมู่บ้าน 8	เราเป็นสมาชิกสภาตำบลแต่ไม่จัดการซ่อมแซมทางเดินที่เป็นอันตรายรอบๆหมู่บ้าน 10	ชาวนาที่ว่าจ้างเราพร้อมรถแทรกเตอร์บอกว่าเรามักจะขอขึ้นราคาโดยที่เราไม่ได้ทำงานเพิ่ม 26
เราเป็นชาวนาที่ร่วมก่อตั้งระบบธนาคารหมู่บ้าน 7	เราไปร่วมโครงการทำความสะอาดสนามเด็กเล่นของโรงเรียน 11	เราเป็นสมาชิกสภาตำบลและเราจัดประชุมที่วัดประจำหมู่บ้านเพื่อแนะนำโครงการของสภาตำบลให้แก่ประชาชน 25
เราปฏิเสธการเข้าร่วมรณรงค์ทำความสะอาดหมู่บ้าน 5	เราโกรธครูที่พยายามชักจูงให้เราส่งลูกไปโรงเรียนในฤดูที่ต้องทำนา 13	เราไปที่สำนักงานการศึกษาจังหวัดเพื่อร้องเรียนครูคนหนึ่ง โดยที่ยังไม่เคยรู้จักครูคนนั้นเลย 24
เรานำรถแทรกเตอร์ของเราไปช่วยเพื่อนบ้านที่รดเสีย ในฤดูทำนา 4	เราปฏิเสธที่จะรับเงินจากสมาชิกสภาที่มาขอซื้อเสียง 15	เรา่วมกลุ่มกับชาวนาเพื่อประท้วงเรื่องราคาข้าวตกต่ำ 22
เรารู้ว่ายาฉีดพ่นสามารถฆ่าปลาในคลอง แต่เราก็ไม่ระมัดระวังในการใช้ 3	เราสร้างปัญหาให้ครอบครัวชาวกะเหรี่ยงที่มาขายผ้าทอมือที่หมู่บ้านของเรา 16	เราบริจาคเงินจำนวนมากให้แก่วัดเพื่อสร้างปล่องเมรุ 21
จุดเริ่มต้น 1	เราเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยเลือกตั้งและเรารายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่ามีบัตรเลือกตั้งบางส่วนถูกทำลาย 18	ทำน้ำของเพื่อนบ้านของเราพัง แต่เราไม่ยอมให้เขาใช้ทำน้ำของเรา 19

ตารางคะแนนสำหรับเกมไต่บันไดสู่ความเป็นพลเมือง

“พฤติกรรมดี”					“พฤติกรรมไม่ดี”				
	ชื่อย่อผู้เล่น					ชื่อย่อผู้เล่น			
เราเป็นชาวนาที่ร่วมก่อตั้งระบบ ธนาคารหมู่บ้าน					5 เราปฏิเสธการเข้าร่วมรณรงค์ ทำความสะอาดหมู่บ้าน				
7									
9					13 เราโกรธครูที่พยายามชักจูงให้ เราส่งลูกไปโรงเรียนในฤดูที่ต้อง ทำนา				
เรายอมรับการเสนอชื่อเป็นกรรมการ ของวัดในท้องถิ่น									
12					8 เราไปช่วยส.ส.แจกเงินหัวคะแนน ของหมู่บ้าน				
เราไปร่วมโครงการทำความสะอาด สนามเด็กเล่นของโรงเรียน									
15					11 เราเป็นสมาชิกสภาตำบลแต่ ไม่จัดการซ่อมแซมทางเดินที่เป็น อันตรายรอบๆ หมู่บ้าน				
เราปฏิเสธที่จะรับเงินจากสมาชิก สภาที่มาขอซื้อเสียง									
18 เราเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยเลือกตั้ง และเรารายงานต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งว่ามีบัตรเลือกตั้งบาง ส่วนถูกทำลาย					17 เราสร้างปัญหาให้ครอบครัว ชาวกะเหรี่ยงที่มาขายผ้าทอมือที่ หมู่บ้านของเรา				
20					19				
เราบริจาคเงินจำนวนมากให้แก่วัด เพื่อสร้างปล่องเมรุ					ทำน้ำของเพื่อนบ้านของเราพัง แต่ เราไม่ยอมให้เขาใช้ทำน้ำของเรา				
22 เราช่วยกลุ่มกับชาวนาเพื่อ ประท้วงเรื่องราคาข้าวตกต่ำ					23 เราไปที่สำนักงานการศึกษาจังหวัด เพื่อร้องเรียนครูคนหนึ่ง โดยที่เรา ยังไม่เคยรู้จักครูคนนั้นเลย				
4 เราใช้รถแท็กซี่ของเรา ช่วยเพื่อนบ้านที่รถเสีย ในฤดูทำนา					3 เราช่วยยาคิดค้นสามารถฆ่าปลา ในคลอง แต่เราก็ไม่ระมัดระวังใน การใช้				
25 เราเป็นสมาชิกสภาตำบล และ เราจัดประชุมที่วัดประจำหมู่บ้าน เพื่อแนะนำโครงการของสภาตำบล ให้แก่ประชาชน					26 ชาวนาที่ว่าจ้างเราพร้อมรถ แท็กซี่ตอบว่าเรามักจะขอขึ้น ราคาโดยที่ไม่ได้ทำงานเพิ่ม				
รวมคะแนน “พฤติกรรมดี”					รวมคะแนน “พฤติกรรมไม่ดี”				

เกมโต้บันไดสู่ความเป็นพลเมือง : ชุมชนโรงเรียนของเรา

9	10	ชนะแล้ว !
8	11	26
7	12	25
6	13	24
5	14	23
4	15	22
3	13	21
2	17	20
จุดเริ่มต้น 1	18	19

บทที่ 2 เยาวชนกับบทบาทผู้นำชุมชน :
ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนชนบททางภาคเหนือ

บทที่ 2

เยาวชนกับบทบาทผู้นำชุมชน : การเปลี่ยนแปลงในชุมชนชนบททางภาคเหนือ

บทนี้เป็นการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่หมู่บ้านคะแม้ว ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเชียงใหม่มากนัก ชื่อของหมู่บ้านและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นชื่อสมมุติ เนื่องจากเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาส่วนตัว และปัญหาครอบครัว ประเด็นสำคัญของการศึกษาคือ วิธีการที่เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนด้วยกัน

บ้านคะแม้ว

บ้านคะแม้วตั้งอยู่ห่างจากเชียงใหม่ประมาณ 1 ชั่วโมง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวนา พวกเขาจะขายข้าวสองในสามส่วนที่ผลิตได้ ที่เหลือจะเก็บไว้รับประทานในครอบครัว พวกเขาเล่าว่า ปัจจุบันนี้การปลูกข้าวไม่สามารถเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง ครอบครัวจึงต้องหาอาชีพเสริมทำ

สถานการณ์ของผู้หญิงสาว ๆ ไม่ดีนัก เพราะบางครั้งต้องส่งพวกเธอมาขายบริการในกรุงเทพฯ เพื่อที่เธอจะได้ส่งเงินมาให้ครอบครัว หญิงสาวเหล่านี้ต้องทำตามคำสั่งของผู้ชายที่เอาลูกสาวไปฝากในครอบครัว ในอำเภอนี้ผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจ

ปัญหาอีกเรื่องหนึ่งของอำเภอนี้คือโรคเอดส์ ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ จะมีหลายครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นโรคเอดส์ เด็กบางคนกำพร้าทั้งพ่อและแม่เนื่องจากโรคเอดส์ เด็กเหล่านี้จะไม่ได้รับการยอมรับจากโรงเรียนและชุมชน

ศูนย์เยาวชนบ้านคะแม้ว

รจนาและแก้ว หญิงสาวที่กำลังศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชน ที่สถาบันราชภัฏ ได้ตัดสินใจตั้งศูนย์เยาวชนในบริเวณบ้านของรจนา เพื่อช่วยให้เด็กสาวมีความมั่นใจมากขึ้น และสามารถออกความเห็นในสิ่งที่เขาต้องการในชีวิตได้

รจนาและแก้วได้ทุนจากองค์การยูนิเซฟ ตามโครงการพัฒนาอาชีพเยาวชน (Youth Career Development Program -YCDP) เพื่อก่อตั้งศูนย์เยาวชน พวกเธอชอบโครงการนี้มาก

เพราะโครงการมีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือวัยรุ่นให้สามารถก้าวเป็นผู้นำชุมชน เพื่อช่วยเด็กสาวในหมู่บ้านอีก 16 หมู่บ้านในตำบลนั้น

สภาตำบลก็มีส่วนในการช่วยเหลือศูนย์นี้เช่นกัน แต่จินาคิดว่าวิธีที่ดีที่สุดที่สามารถจะได้รับความช่วยเหลือจากตำบล คือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบล ซึ่งเธอได้ร่วมสมัครใน พ.ศ. 2541 เธอเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ได้รับเลือก และอายุน้อยที่สุด (23 ปี) ศูนย์เยาวชนบ้านคะแม้วกำลังเป็นที่รู้จัก และจินาต้องให้สัมภาษณ์แก่สมาคมนักธุรกิจหญิงและผู้หญิงทำงาน ของจังหวัดเชียงราย ซึ่งสมาคมนี้ได้บริจาคเงินส่วนหนึ่งให้ศูนย์นี้ด้วย

จินากล่าวว่าเธอมีโครงการหลายอย่างสำหรับศูนย์นี้ แต่เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด ทำให้หลายโครงการชะงักไป อาสาสมัครที่มีประสบการณ์บางคนลาออกไป “ประกอบอาชีพอื่น” โดยเห็นว่างานของศูนย์เป็นงานอาสาสมัคร ซึ่งจริงๆ แล้ว งานอาสาสมัครในศูนย์ก็ถือได้ว่าเป็นงานอาชีพได้ หากมีผู้นำที่ดี

โครงการ “สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง”

เราได้คุยกับนักเรียน 12 คนซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่ได้มาฝึกอบรมที่ศูนย์นี้ เด็กกลุ่มนี้เป็นนักเรียนชั้น ม.2-4 ของโรงเรียนมัธยมประจำตำบล พวกเขา กำลังเรียนรู้วิธีการตั้งกลุ่มสนับสนุนผู้หญิงในโรงเรียน โดยจะมีกิจกรรมหลากหลายในเช้าวันเสาร์

คำถาม : ทำไมพวกคุณจึงมาร่วมโครงการนี้ครับ

สุภาพร : อันดับแรกคือ ดิฉันต้องการรู้เรื่องสิทธิเด็ก (โดยเฉพาะเด็กหญิงรุ่นเดียวกับเรา) ดั่งที่ได้มีการเขียนไว้ในแผ่นพับของยูนิเซฟ YCDP ถ้าพวกเรารู้เรื่องสิทธิ และความรับผิดชอบของเรามากขึ้น พวกเราก็สามารถป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศได้

นฤมล : ในกลุ่ม YCDP เราจะพูดเรื่องสิทธิและเรื่องที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในอำเภอของเรา โดยการพูดคุยเรื่องเหล่านี้ ทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้น

รัตนา : โครงการนี้เป็นอะไรที่มากกว่าการพูดคุยธรรมดา เราจะจัดเกมและกิจกรรมสนทนาการในเช้าวันเสาร์ ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงรู้จักกันและกันมากขึ้น การวาดโปสเตอร์เกี่ยวกับสิทธิเด็กเป็นเรื่องสนุก เด็กหญิงบางคนมาที่นี่เพื่อเรียนรู้ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีส่วนช่วยให้เขาหางานได้เมื่อจบจากโรงเรียน

อารี : มีอยู่เกมหนึ่งเรียกว่า “เกมไททานิก” ซึ่งเป็นเรือโดยสารขนาดใหญ่ที่พุ่งชนภูเขาน้ำแข็งและจมลงสู่ก้นสมุทร พวกผู้หญิงจะแต่งตัวเหมือนกับผู้โดยสารเรือ

ไททานิกซึ่งกำลังอยู่บนเรือชูชีพ บางคนเป็นคนแก่ บางคนเป็นคนป่วย ที่เหลืออาจเป็นนักเรียน ครู หรือทนายความที่อยู่บนเรือชูชีพที่กำลังจะจม จึงต้องมีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสียสละออกจากเรือ ในเกมเราจะคุยกันว่าใครควรจะออกจากเรือ

คำถาม : เกมนี้สอนอะไรครับ ดูเหมือนจะเป็นเหตุการณ์ที่น่ากลัวอยู่

นาถนารี : จริงๆ แล้วเป็นต้องการสอนเรื่องการช่วยเหลือกันภายในชุมชน ไม่มีใครในเรือที่ควรรู้สึกว่าคุณไม่เป็นที่ต้องการ และควรออกไปจากเรือ ไม่มีใครควรเข้ากรุงเทพฯ เพื่อทำงานในสถานอาบอบนวดเช่นกัน

นิภาวรรณ : เราแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่เกิดขึ้นกับเด็กผู้หญิงที่นี่ด้วย บางกลุ่มก็ไปออกค่ายวันหยุด กลุ่มนี้จะช่วยเราหาเพื่อนที่เราสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาความเดือดร้อนที่พวกผู้หญิงต้องเจอ และบางคนก็เป็นสมาชิกกลุ่ม “รักและห่วงใย” ซึ่งเพิ่งจะตั้งในศูนย์ของเราเอง กลุ่มนี้จะมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

รจนากล่าวทั้งท้ายว่า “เราพบว่าการคุกคามทางเพศและปัญหาที่เกี่ยวข้องกันนั้นเป็นเรื่องร้ายแรงในชุมชนของเรา แต่พวกผู้หญิงก็ยังไม่กล้าพูดถึงมากนัก ดิฉันคิดว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับหมู่บ้านอื่นๆ เช่นกัน เราอยากให้ผู้หญิงซึ่งเป็นเหยื่อของการถูกคุกคามทางเพศได้รู้ว่าพวกเขาสามารถขอความช่วยเหลือได้ที่ไหน และเราต้องการจะป้องกันผู้หญิงไม่ให้เข้าสู่การขายบริการทางเพศ ผู้หญิงของเราสมควรมีชีวิตที่ดีกว่านี้”

โครงการ “รักและห่วงใย”

ศูนย์เยาวชนบ้านคะแม้วเพิ่งจะก่อตั้งกลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มนักเรียนมัธยม โดยจะฝึกให้ออกไปเยี่ยมครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นโรคเอดส์ นักเรียนที่เป็นสมาชิกโครงการนี้จะต้องพบกันเดือนละครั้งเพื่อศึกษาเกี่ยวกับโรคเอดส์ พวกเขาจะเรียนรู้เรื่องการติดต่อของโรค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือทางการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันในการเสพยาเสพติด โดยจะแสดงบทบาทสมมติให้เห็นว่าเด็กที่ติดเชื้อได้รับผลกระทบอะไรที่โรงเรียน เพราะพวกเขาจะรู้สึกว่าไม่มีใครต้องการ และบางครั้งเด็กก็ต้องดูแลพ่อแม่ที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ ทำให้เด็กต้องออกจากโรงเรียน

เรื่องของกิตติพันธ์ : การช่วยเหลือครอบครัวที่ติดเชื้อเอดส์

กิตติพันธ์ (อายุ 14) กล่าวว่าเขามาร่วมศูนย์เยาวชนเพราะเพื่อนผู้หญิงในห้องเรียนคุยเรื่องโครงการนี้ให้ฟัง เขาตั้งใจที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อที่จะช่วยเหลือเด็กๆ (บางครั้งก็เป็นผู้ใหญ่) ในอำเภอที่มีปัญหาครอบครัวหรือปัญหาอื่นๆ พ่อแม่ของเขาก็สนับสนุนในเรื่องนี้ โดยที่พ่อแม่คิดว่าเขากำลังเรียนรู้การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และสิ่งนี้จะช่วยเขาเมื่อเขาจบจาก

โรงเรียน เพื่อนคนหนึ่งของกิตติพันธ์ไม่ยอมไปโรงเรียนเมื่อพ่อของเขากลับจากกรุงเทพฯ พร้อมกับติดเชื้อโรคเอดส์ และยังทำให้แม่เขาพลอยติดเชื้อไปด้วย เขากลัวเพื่อนๆ ที่โรงเรียนจะตั้งข้อรังเกียจ

แผนผัง : การเป็นอาสาสมัครที่ปรึกษาเรื่องโรคเอดส์

ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์เยาวชน กิตติพันธ์ทำแผนผังสิ่งที่ต้องทำในการไปเยี่ยมครอบครัว ให้นักเรียนทำแผนภูมิ แผนผัง หรือแผนที่ความคิด โดยใช้วิธีเรียงลำดับข้อความในแผนผัง นักเรียนอาจใช้สีต่างๆ กันในการแบ่งประเภทของกิจกรรมที่ต้องทำ เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการไปเยี่ยมครอบครัว เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1987 (ฉบับคัดย่อ)

ข้อ 24 : สุขภาพ

1. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยและการฟื้นฟูสุขภาพ
2. ลดการเสียชีวิตของทารกและเด็ก
3. ประกันว่าทุกส่วนของสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาและเด็ก จะได้รับข้อมูลข่าวสาร และเข้าถึงการศึกษาและการสนับสนุนให้ใช้ความรู้พื้นฐานในเรื่องโภชนาการและสุขภาพ การศึกษาในเรื่องการวางแผนครอบครัว
4. สิทธิของเด็กในการพักผ่อน และกิจกรรมนันทนาการ
5. การป้องกันเด็กจากการใช้ยาเสพติด

ข้อ 27 : มาตรฐานการดำรงชีวิต

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศิลธรรม และสังคมของเด็ก

ข้อ 28 และ 29 : การศึกษา

1. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
2. การขจัดความเขลาและการไม่รู้หนังสือทั่วโลก และเอื้ออำนวยให้ได้รับความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค และวิธีการสอนสมัยใหม่
3. การเตรียมเด็กให้มีชีวิตที่มีความรับผิดชอบในสังคมที่เสรี
4. ส่งเสริมจิตสำนึกแห่งความเข้าใจกัน สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ
5. การพัฒนาความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม
6. การพัฒนาความเคารพเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาและค่านิยมของเด็กนั้นเอง และต่อค่านิยมของชาติที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ และต่อค่านิยมของชาติถิ่นกำเนิดของเขา และต่ออารยธรรมอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากของเขาเอง

ข้อ 32 : แรงงานเด็ก

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองจากการทำงานใดที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย หรือที่ขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
2. กำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมง และสภาพการทำงาน

ข้อ 34 : การล่องละเมิดทางเพศ

1. รัฐภาคียอมรับที่จะคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ทางเพศ และการกระทำทางเพศที่มิชอบทุกรูปแบบทั้งการค้าประเวณี และการกระทำอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเพศที่ยอมรับไม่ได้

ข้อ 38 : การพิพาท

1. รัฐภาคีหลีกเลี่ยงการเกณฑ์บุคคลใดๆ ที่อายุไม่ถึง 15 ปีเข้าประจำกองทัพ
2. ประกันให้มีการคุ้มครอง และการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล

เขียนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับงานที่ศูนย์เยาวชนบ้านคะแม้ว หาเรื่องราวเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กที่เกิดขึ้นในโลก ตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือในทีวี

กิจกรรมที่ 2 เกมบทบาทสมมติ : เกมไททานิก

การแสดงบทบาทสมมุติดีมีพื้นฐานจากเรื่องไททานิก หลังจากที่เราไททานิกชนภูเขาน้ำแข็งแล้วเราสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเล่นนี้ได้หลายวิธี สิ่งสำคัญคือนักเรียนใช้บทบาทสมมติเพื่อไตร่ตรองความรู้สึกและการกระทำของตนเอง และของผู้อื่นเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา

วิธีการเล่น

- จับกลุ่มประมาณ 12 คนให้แต่ละคนเป็นผู้โดยสาร หรือเป็นลูกเรือบนเรือโททานิก อันดับแรกให้เขียนรายชื่อของผู้โดยสารทั้ง 12 คน และเขียนว่าเขาต้องการแสดงเป็นใคร เช่น เป็นชายแก่ ตาไม่ค่อยดี เป็นหมอหนุม เป็นพยาบาล เป็นผู้หญิงมีลูก ฯลฯ จากนั้นนำชื่อมาใส่ไว้ในกล่อง ให้นักเรียนแต่ละคนหยิบขึ้นมา 1 ชื่อและให้แสดงเป็นคนๆนั้น ถ้าเป็นไปได้ ให้แต่งตัวเป็นคนนั้นๆด้วย
- นักเรียนทั้งหมดอยู่ในเรือชูชีพ วาดวงกลม ตั้งหัวหน้า เนื่องจากเรือกำลังจะจม และต้องมีคนหนึ่งออกไปจากเรือ โดยเก็บไว้เป็นความลับ
- จากนั้นหัวหน้าถามสมาชิกแต่ละกลุ่มว่า พวกเขาคิดว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ที่ควรให้ใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสียสละ หลังจากการอภิปรายแล้ว (ประมาณ 6-8 นาที) ให้สมาชิกบอกชื่อคนที่เขาเขียนว่าควรออกไปจากเรือ
- หัวหน้านับคะแนนเสียง แต่ยังไม่ประกาศผล จากนั้นให้ถามว่าในกลุ่มต้องการให้คนนั้นๆเสียสละออกไปจากเรือจริงๆหรือไม่

ทบทวนเกม

ให้เลือกข้อความจากกรอบข้างล่างมาหนึ่งข้อความ ซึ่งนักเรียนคิดว่าทำไมเกมนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งในการอบรมการเป็นผู้นำเยาวชนได้ดีที่สุด ให้นักเรียนให้เหตุผลขณะอภิปรายในชั้นเรียนด้วย (ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด)

เกมโททานิกช่วยให้ฝึกการเป็นผู้นำเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความมั่นใจมากขึ้น โดยเฉพาะในการพูดแสดงความรู้สึกของตนเอง คิดว่าทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตรอดอยู่อย่างเท่าเทียมกัน พัฒนามิตรภาพในกลุ่ม ทำให้การฝึกอบรมผู้นำสนุกสนานขึ้น

กิจกรรมที่ 3 การทำแผ่นพับหรือโปสเตอร์ : การเขียนจดหมาย

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3-4 คน โดยเลือกเป็นสมาชิกกลุ่ม “เสริมสร้างความมั่นใจ” หรือกลุ่ม “รักและห่วงใย” ของศูนย์เยาวชน

ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกกลุ่ม “รักและห่วงใย” ให้จัดข้อมูลในกรอบข้างบนใหม่สำหรับวาดภาพประกอบทำแผ่นพับ หรือโปสเตอร์ซึ่งศูนย์เยาวชนสามารถส่งไปยังโรงเรียนต่างๆ หรือกลุ่มองค์กร เพื่ออธิบายถึงสิ่งที่กลุ่ม “รักและห่วงใย” กำลังพยายามทำให้สำเร็จ

ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกกลุ่ม “เสริมสร้างความมั่นใจ” ก็ให้ทำแผ่นพับ หรือโปสเตอร์ในวิธีการเดียวกัน

กิจกรรมที่ 4 การระดมเงินทุนสำหรับกิจกรรมชุมชน : การเขียนจดหมาย

เขียนจดหมาย พร้อมด้วยแผ่นพับหรือโปสเตอร์ ส่งไปยังองค์การยูนิเซฟ และองค์กรอื่นๆ เช่น สภาตำบล หรือ กลุ่ม NGO เพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม อธิบายให้ชัดเจนว่าทำไมจึงต้องการความช่วยเหลือ ต้องการเงินจำนวนเท่าไร และจะนำไปใช้อย่างไรบ้าง รายการในกรอบข้างล่างจะช่วยนักเรียนในการไปจัดหา หรือเพื่อเป็นการเตรียมการเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมนี้ วัสดุสำหรับทำโปสเตอร์ ไฟฟ้าสำหรับใช้ในศูนย์ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จักรยานสำหรับขี่เย็บครอครัว อุปกรณ์กีฬาและเกม ค่าพิมพ์ ถ่ายเอกสาร ค่าไปรษณีย์ ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการเข้าอบรมผู้นำที่เชียงราย บันทึกประจำวันสำหรับอาสาสมัคร

กิจกรรมที่ 5 บทบาทสมมติ : มูลนิธิ

แบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน โดยนักเรียนอาสาสมัครตนเองเป็นเจ้าหน้าที่ยูนิเซฟ สภาตำบล หรือ NGO ให้เลือกจดหมาย และโปสเตอร์หรือแผ่นพับมา 1 ชิ้นจากกิจกรรมที่ 4 แล้วตอบจดหมายนั้น คำตอบของนักเรียนในฐานะเจ้าหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้นถึงศูนย์เยาวชนอาจถามรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น จำนวนของอาสาสมัคร จำนวนของครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือ

ทบทวนบทเรียน

นักเรียนทำการประเมินผลหลังจากการได้ศึกษาเรื่องราวของศูนย์เยาวชนบ้านคะแม้ว โดยทำเครื่องหมายที่ช่อง “เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ถ้านักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ใส่เครื่องหมาย 2-3 อันในช่องนั้น

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. บทเรียนนี้ช่วยพัฒนาความมั่นใจในการอภิปราย และทักษะการแก้ปัญหา			
2. ไม่ค่อยได้อะไรจากบทนี้เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชนบท และไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนั้น			
3. คนหนุ่มสาวที่อ่านเรื่องนี้จะต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเยาวชนอาสาสมัคร			
4. ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการทำกิจกรรม บางครั้งได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ			
5. นักเรียนจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเหล่านี้เพื่อช่วยในการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย			
6. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมพร้อมในการทำกิจกรรมและทำไม่ครบ			
7. ในเมืองไทยมีปัญหามากมาย และไม่คิดว่าอาสาสมัครเหล่านี้จะสามารถช่วยอะไรได้			
8. บทบาทสมมุติเหล่านี้ทำให้เกิดถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองหรือกิจกรรมชุมชนเมื่อจบจากโรงเรียนแล้ว			
9. ตารางเรียนปัจจุบันก็มากพอแล้ว และคิดว่าไม่อยากเสียเวลากับเรื่องราวเหล่านี้ และการแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งไม่ได้ช่วยในการสอบ			

บางกอกโพสต์

วันที่ 28 มิถุนายน 2540

UNAIDS ห่วงใยคนหนุ่มสาว

Dr. Kale กล่าวว่า เด็กควรได้รับการศึกษา และข้อมูลในเรื่องการป้องกันและการดูแลรักษาโรคเอดส์และเชื้อ HIV เธอกล่าวเพิ่มเติมว่า “ควรมีการรณรงค์การป้องกันเด็กทุกคนจากการติดเชื้อโรคเอดส์ และ HIV ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

UNICEF เชื่อว่า แม้ว่าจำนวนผู้ใหญ่ที่ติดเชื้อ HIV จะลดลงในหลายประเทศ แต่จำนวนของผู้หญิงและเด็กที่ต้องทรมานจากโรคเอดส์กลับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นไป

“มากกว่า 90% ของเด็กที่ติดเชื้อ HIV ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นผลมาจากมารดาติดเชื้อและส่งต่อมายังบุตร ประมาณหนึ่งในสี่ของหญิงตั้งครรภ์จะส่งโรคร้ายต่อมายังทารก”

“การลดการติดเชื้อในทารกหมายถึงการลดการส่งต่อเชื้อไวรัสไปยังผู้หญิง การให้การศึกษแก่เด็กสาวและผู้หญิงจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก”

มีการคาดการณ์ว่า ในปีนี้ จะมีเด็กเกิดประมาณหนึ่งล้านคน เด็กจำนวน 24,000 คน จะเกิดจากมารดาที่ติดเชื้อ และคาดว่าเด็กจำนวน 6,000 คน จะติดเชื้อ HIV ในปี 2548 มีการคาดการณ์ว่าจะมีเด็กติดเชื้อระหว่าง 86,000 คน 100,000 คน ถึง 236,000 คน เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จะสูญเสียมารดาจากโรคนี้

สมพร ไพนาศรสกุล จากมูลนิธิ หมอเสม พริ้งพวงแก้ว กล่าวว่า “เด็กสาวที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งง่ายต่อการถูกการเอาเปรียบทางเพศ อาจได้รับผลกระทบจากเชื้อ HIV บางครั้งเด็กผู้หญิงก็อยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการถูกข่มขืนจากญาติของตนเอง”

บทที่ 3 สิทธิมนุษยชนในชุมชนและสถานที่ทำงาน

บทที่ 3

สิทธิมนุษยชนในชุมชนและสถานที่ทำงาน

บทนี้เป็นเรื่องของปัญญาสกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิและความรับผิดชอบที่พลเมืองพึงมีในชุมชนและสถานที่ทำงาน นักเรียนจะได้สำรวจความคิดและหลักการของปัญญาสกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน และพิจารณาว่าหลักการเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์กับสถานการณ์ใดได้บ้าง

พลเมืองและการทำงาน : สิทธิและความรับผิดชอบ

ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติและได้ร่วมลงนามในปัญญาสกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานและการหาเลี้ยงชีพ และประเทศไทยก็มีกฎหมายบังคับใช้สิทธิดังกล่าวด้วย

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เป็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ดูแลตรวจสอบให้ประเทศสมาชิกเคารพสิทธิมนุษยชนของพลเมืองในการทำงานและในสถานประกอบการ นอกจากนี้ องค์การแรงงานระหว่างประเทศยังสามารถร้องขอให้ประเทศสมาชิกรายงานสิ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และยังสามารถฟ้องร้องประเทศที่จะเมิดสิทธิของพลเมืองตนได้อีกด้วย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

(ฉบับคัดย่อ)

1. สิทธิในอิสรภาพและความเสมอภาค
2. สิทธิและอิสรภาพโดยปราศจากความแตกต่างใดๆ เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ฯลฯ
3. สิทธิในการดำรงชีวิตเสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน
4. อิสระจากความเป็นทาส และการใช้แรงงานเด็ก
5. อิสระจากการถูกทรมาน หรือการลงโทษที่โหดร้าย ผิดมนุษยธรรม หรือต่ำช้า
6. สิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่า เป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน
7. สิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติ
8. อิสระจากการถูกจับกุม คุมขังโดยพลการ
9. สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมาย
10. อิสระจากการถูกสอดแทรกโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว
11. สิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ
12. สิทธิที่จะแสวงหา และอาศัยพำนักในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการประหัตประหาร
13. สิทธิในการถือสัญชาติหนึ่งและสิทธิในการเปลี่ยนสัญชาติ
14. สิทธิในการสมรส และจัดตั้งครอบครัว
15. สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
16. สิทธิในอิสรภาพแห่งความคิด มโนธรรมและศาสนา
17. อิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก การแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็น
18. สิทธิในการร่วมประชุมและการตั้งสมาคมโดยสันติ
19. สิทธิที่จะมีส่วนในรัฐบาลของตน และในการเลือกตั้ง
20. สิทธิในความมั่นคงทางสังคม เช่นได้รับการดูแลในกรณีป่วยหรือแก่ชรา
21. สิทธิในการเลือกงานโดยอิสระ และการเข้าร่วมสหพันธกรรมกร
22. สิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง
23. สิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตน และครอบครัว
24. สิทธิในการศึกษา
25. สิทธิที่จะเข้าร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของประชาคมโดยอิสระ
26. อิสรภาพจากการถูกแทรกแซงจากรัฐหรือบุคคลดังกำหนดไว้ในปฏิญญานี้

กิจกรรมที่ 1 การกำหนดและจัดประเภทข้อมูล

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนคิดและเข้าใจเรื่องปัญญาสากว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อในปัญญาฯ และเลือกเพียง**หนึ่งคำ**ที่นักเรียนคิดว่า**สำคัญที่สุด** แล้วให้เปรียบเทียบกับเพื่อนข้างๆ (ถ้ามีคำใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ ให้ถามครูผู้สอน)

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนคัดลอกแผนผังข้างล่างนี้ลงในสมุดแบบฝึกหัด แล้ว**ใส่ตัวเลขที่นักเรียนคิดว่าตรงกับสิทธิมนุษยชนข้อนั้นๆ** สิทธิมนุษยชนบางข้ออาจปรากฏซ้ำได้

1 ว่าด้วยการทำงานและ
มาตรฐานการครองชีพ
หมายเลข_____

2 ว่าด้วยศาลและกฎหมาย
หมายเลข_____

3 ว่าด้วยการเป็นพลเมือง
ของประเทศหนึ่งๆ
หมายเลข_____

4 ว่าด้วยอิสรภาพในการ
ปราศรัยและเลือกผู้นำ
หมายเลข_____

5 ว่าด้วยวัฒนธรรม
และชีวิตครอบครัว
หมายเลข_____

6 ข้อความในปัญญาฯ
ที่ไม่ตรงกับทั้ง 5 ข้อ
หมายเลข_____

ปัญญาสากว่าด้วย
สิทธิมนุษยชน

ตารางประเมินผล กิจกรรมที่ 1 การกำหนด และจัดประเภทข้อมูล	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
สามารถจำและใช้คำที่เป็นคำหลักเพื่อช่วยในการเข้าใจได้ เลือกข้อมูลและความคิดที่ตรงประเด็น แยกประเภทข้อมูลและนำมาจัดกลุ่มได้					

ประเด็นการสอน

ถ้าครูสามารถนำศัพท์ที่นักเรียนไม่คุ้นเคยหรือศัพท์ใหม่มาปรับให้ง่ายขึ้น นักเรียนก็จะเกิดความมั่นใจในการใช้ศัพท์เหล่านั้น และการเรียนรู้ศัพท์ก็สามารถเป็นเรื่องสนุกได้ นักเรียนควรจะจดคำศัพท์ใหม่ๆ และความหมายของคำลงในสมุดด้วย

กิจกรรมที่ 2 ระบุข้อมูลที่ตรงประเด็น : การใช้จินตนาการ

ให้ทำงานในกลุ่มย่อย : สมมุติว่านักเรียนเป็นเจ้าของหน้าที่จากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และกำลังตรวจสอบว่าประเทศ (สมมุติ) ได้ปฏิบัติเรื่องสิทธิในการทำงานและสถานที่ทำงานอย่างไร รวมถึงตรวจสอบว่าปฏิบัติตาม อนุสัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือไม่

ให้นักเรียนคัดลอกแผนผังข้างล่างนี้ (ในคอลัมน์ B ให้เติมสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับคำร้องทุกข์ในคอลัมน์ A)

ตัวชี้แนะ ตัวเลขในกล่องข้างล่างนี้จะช่วยนักเรียนหาคำตอบเรื่องสิทธิมนุษยชนได้ง่ายขึ้น !

21	22	18	23	16	4
----	----	----	----	----	---

การสำรวจเรื่องสิทธิมนุษยชนและสถานที่ทำงาน

A คำร้องทุกข์ที่ ILO สำรวจมาจากประเทศสมมุติ	B สิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กัน
a.] โรงงานพรมบางแห่งจ่ายเงินให้แก่ครอบครัวชาวบ้านยากจนเพื่อที่จะนำลูกๆ ของพวกเขามาทำงานโรงงาน	
b.] ผู้ใช้แรงงานได้รับข้อมูลว่าพวกตนไม่มีสิทธิพบกันในที่ทำงานเพื่อพูดคุยเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้น	
c.] บริษัทแห่งหนึ่งจะไม่จ้างแรงงานที่เคร่งศาสนา	
d.] เจ้าหน้าที่สมาคมคนงานรับข้อมูลว่าคนงานสร้างสะพานไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมสมาคม	
e.] โรงสีข้าวจ่ายค่าแรงต่ำมากจนกระทั่งคนงานไม่มีเงินพอเลี้ยงครอบครัว	
f.] พนักงานในสำนักงานมีงานมากจนไม่มีเวลาไปพักผ่อนกับครอบครัวในช่วงพักร้อนถึง 2 ปี	

ตารางกิจกรรมที่ 2 ระบุข้อมูลที่ตรงประเด็น : การใช้จินตนาการ	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
เลือกข้อมูลที่ตรงประเด็นและเชื่อถือได้ สามารถหาเหตุผลและอธิบายได้ว่าทำไมจึงจัดข้อมูล ให้อยู่ในกลุ่มนั้นๆ					

กิจกรรมที่ 3 การสื่อความคิดสำคัญ : การทำโปสเตอร์

ให้นักเรียนเลือกสิทธิมนุษยชนเพียง**หนึ่งข้อ**ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน จากแผนผังข้างบน และให้ทำโปสเตอร์ประกอบเรื่อง หลังจากนั้นให้นักเรียนแสดงผลงานในหัวข้อ “สิทธิมนุษยชน และสถานที่ทำงาน” หลังจากนั้นให้ใช้ตารางประเมินผลเพื่อเป็นเกณฑ์ตัดสินว่างานของใครดีที่สุด

ประเด็นการสอน

นักเรียนมักไม่กล้าใช้ภาพเพื่อแสดงความคิด ในขณะที่มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่เรียนรู้ได้ดีจากการใช้ภาพ ดังนั้นการอภิปรายรูปภาพ เช่นโปสเตอร์ จะสามารถช่วยนักเรียนพัฒนาภาษา และทักษะการคิดได้

ตารางกิจกรรมที่ 3 การสื่อความคิดสำคัญ : การทำโปสเตอร์	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
นำเสนอความคิดเป็นโปสเตอร์โดยใช้ทั้งจินตนาการ และเหตุผล ลักษณะโปสเตอร์มีความน่าดึงดูดทางสายตา ใช้รูปแบบ และสีที่เหมาะสม					

กิจกรรมที่ 4 การวิจัยปัญหาสิทธิมนุษยชน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอรายงาน และ
ควรตัดภาพจากหนังสือพิมพ์ หรือจากอินเทอร์เน็ตมาใช้
ประกอบด้วย

ใช้อินเตอร์เน็ตหรือหนังสือพิมพ์เพื่อหาตัวอย่างปัญหา
สิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และนำเสนอ
รายงานเรื่องดังกล่าวเป็นกลุ่ม

ใช้ประเด็นเหล่านี้ในรายงานของนักเรียน

- สิทธิมนุษยชนข้อใดที่ถูกละเลยในสถานการณ์ที่
นักเรียนนำมาเป็นตัวอย่าง
- สถานการณ์เป็นอย่างไร และอะไรเป็นสาเหตุ
ของปัญหา
- มีความพยายามในการแก้ปัญหาไปแล้วอย่างไร
- อะไรคือทางออกที่เป็นไปได้ในอนาคต และต้องการความช่วยเหลืออย่างไร
- กลุ่มหรือองค์กรใดที่เป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาที่นักเรียนที่บรรยายไป

บทที่ 4 การตัดสินใจและการพิจารณาผลที่ตามมา

บทที่ 4

การตัดสินใจและการพิจารณาผลที่ตามมา

การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบหมายถึงการที่พลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มหรือในกิจกรรมชุมชน ชุมชนต้องมีการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม และการตัดสินใจในแต่ละเรื่องย่อมมีผลตามมา บทนี้เป็นเรื่องของวิธีการตัดสินใจ และวิธีวิเคราะห์ผลที่ตามมา เมื่อชุมชนร่วมกันแก้ปัญหา ว่าควรจะใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win)

การตัดสินใจในกลุ่ม : เสียงข้างมากและฉันทานุมัติ

การตัดสินใจบางอย่างขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในกลุ่มที่สนับสนุนความคิดหรือข้อเสนอแนะๆ สิ่งนี้เรียกว่า **ระบบเสียงข้างมาก** ซึ่งมักจะต้องการจำนวนสมาชิกในกลุ่มในการลงคะแนนเห็นพ้อง หรือคัดค้านความคิดนั้นๆ การลงคะแนนทำได้หลายวิธี เช่น การออกเสียง การยกมือ หรือการลงชื่อในกระดาษ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม พลเมืองที่อยู่ในส่วนของเสียงส่วนใหญ่ ก็ยังต้องเคารพความต้องการของ**เสียงส่วนน้อย**ผู้ซึ่งไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว ถ้าเสียงส่วนใหญ่ไม่รู้จักเคารพความเห็นของเสียงส่วนน้อย พลเมืองเสียงข้างน้อยอาจจะไม่ยอมรับการตัดสินใจนั้นๆ ได้ การแก้ปัญหาแบบทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ (win-win) จึงเป็นทางออกที่ดีที่ทำให้แต่ละฝ่ายต่างได้รับประโยชน์บางอย่างจากการตัดสินใจ จะไม่มีฝ่ายใดได้ชื่อว่าผิดหรือไม่ซื่อสัตย์

การตัดสินใจอีกวิธีหนึ่งได้แก่ **ระบบฉันทานุมัติ** ซึ่งการตัดสินใจจะกระทำต่อเนื่องจากการอภิปรายและการถกเถียงจนในที่สุดทุกคนยอมรับข้อเสนอแนะๆ วิธีนี้อาจใช้เวลานานกว่าวิธีแรก แต่เมื่อทุกคนยอมรับแล้ว การดำเนินโครงการนั้นๆ ก็จะรวดเร็วและความขัดแย้งในชุมชนก็จะลดน้อยลง การตัดสินใจระบบฉันทานุมัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทของไทยมากกว่าการตัดสินใจแบบใช้เสียงข้างมาก

ทั้งสองวิธีการนี้สามารถทำได้ในชั้นเรียน บางครั้งถ้านักเรียนทำงานในกลุ่ม นักเรียนอาจใช้การตัดสินใจแบบใช้เสียงข้างมาก เพราะมีเวลาน้อย ต่อไปนักเรียนอาจใช้วิธีลงมติก่อนการตัดสินใจได้

ผังการตัดสินใจและผลที่ตามมา

เมื่อต้องมีการตัดสินใจ เราควรคิดถึงถึงผลที่ตามมาอย่างรอบคอบ ดังตัวอย่างในแผนผัง
คนงานกำลังตัดสินใจขอวันหยุดพิเศษจากเจ้านาย

กิจกรรมที่ 1 การพิจารณาผลที่ตามมา : การตีความแผนผัง

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ 3-4 คน จากนั้นให้นักเรียนครึ่งหนึ่งตัดสินใจหยุดงาน และอีกครึ่งหนึ่งไม่หยุด ให้แต่ละกลุ่มตั้งหัวหน้าเพื่ออธิบายเหตุผลการตัดสินใจแก่เพื่อนในชั้น

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 1 การพิจารณาผลที่ตามมา : การตีความแผนผัง	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
เลือกข้อมูลตรงประเด็นและเชื่อถือได้					
สามารถตัดสินใจและอธิบายวิธีการจัดประเภทข้อมูล					

เสียงดังบนท้องถนน

พลเมืองที่มีบ้านเรือนอยู่บนถนนสายหนึ่งพิจารณาร่วมกับเพื่อนบ้านว่า จะทำการประท้วงเรื่องรถบรรทุกวิ่งผ่านหน้าบ้านส่งเสียงดังเกินกำหนด แต่ตำรวจกลับบอกว่าไม่สามารถจัดการอะไรได้ โดยแนะนำว่าควรจะชวนเพื่อนอีก 2 คนหยุดงานเพื่อไปพบสภาเขต ซึ่งไม่มีใครสามารถทำได้ ดังนั้นจึงไม่มีการร้องเรียนใดๆ เกิดขึ้น

ในระบอบประชาธิปไตย พลเมืองมักจะพบปัญหาลักษณะนี้อยู่เสมอ พวกเขามีสิทธิในการร้องเรียน แต่ก็คล้ายกับในเรื่องนี้ คือ พวกเขาอาจไม่มีเวลาหรือไม่มีเงินพอที่จะทำการเรียกร้องใดๆ

กิจกรรมที่ 2 การพิจารณาผลที่ตามมา : การใช้ความคิดของตนเอง

ให้นักเรียนทำแผนผังการตัดสินใจและผลลัพธ์ที่ตามาดังตัวอย่าง โดยให้ทำเรื่องพลเมืองตัดสินใจประท้วงเรื่องเสียงดังบนถนน นักเรียนอาจแต่งเรื่องเพิ่มเติมได้

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 2 การพิจารณาผลที่ตามมา : การใช้ความคิดของตนเอง	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ					
ตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ					
อธิบายเหตุผลในการตัดสินใจอย่างมั่นใจ					

ผู้กำกับคณะ* และนักเรียน

ให้นักเรียนพิจารณาเรื่องนี้ นักเรียนเป็นนักเรียนประจำ ปัญหาคือนักเรียนไม่กล้าตัดสินใจว่าจะขออนุญาตผู้กำกับคณะ เพื่ออยู่ที่คณะในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ได้หรือไม่ ส่วนผู้กำกับคณะก็ดูไม่ค่อยพอใจนักเมื่อมีนักเรียนมาขอในลักษณะนี้ ถ้านักเรียนได้อยู่คณะ นักเรียนก็จะได้เล่นเกมคอมพิวเตอร์และตีเทนนิส แต่ถ้านักเรียนกลับบ้าน นักเรียนก็ต้องไปตลาดนัดสวนจตุจักรกับครอบครัว และขณะนี้ก็มีที่แห่งหนึ่งกำลังลดราคาค่าลูกเทนนิสอยู่

กิจกรรมที่ 3 การพิจารณาผลลัพธ์ของการตัดสินใจของนักเรียนและของผู้อื่น

ให้ทำเป็นคู่ โดยให้นักเรียนคนหนึ่งตัดสินใจขออนุญาตอยู่ที่โรงเรียน และอีกคนหนึ่งกลับบ้าน จากนั้นให้แต่ละคนเขียนผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ให้มากที่สุดเท่าที่คิดได้สำหรับการตัดสินใจของนักเรียน

กิจกรรมเสริม

ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มลองคิดถึงการตัดสินใจที่จะต้องทำภายใน 2-3 วันนี้ และให้ในกลุ่มช่วยกันทำแผนผังการตัดสินใจและผลลัพธ์ที่จะตามมา (ให้ลองคิดเรื่องง่ายๆ เช่น จะซื้อเครื่องอัดวิดีโอ หรือเปลี่ยนทรงผม)

ประเด็นการสอน

ให้นักเรียนลองหาปัญหาหรือนโยบายที่ได้มีการตัดสินใจ ในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีบางกลุ่มเกิดกระแสไม่พอใจในผลที่เกิดขึ้น ในขณะที่บางกลุ่มคิดว่าเป็นเรื่องดีสำหรับชุมชน ทั้งสองกลุ่มมีวิธีการอธิบายความเห็นของตนอย่างไร

เรื่องราวที่ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์จากจังหวัดพะเยา

คุณมุกดา อินตะสา ครูโรงเรียนมัธยมแห่งอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีชื่อเสียงในฐานะผู้นำชุมชน เธอมักจะได้รับเชิญให้ไปช่วยก่อตั้งธนาคารหมู่บ้าน หรือช่วยแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน

เรื่องนี้นักเรียนจะได้อ่านต่อไปนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง แต่เราจะใช้นามสมมุติในการเรียกผู้นำชาวบ้านและชื่อหมู่บ้าน

* ผู้กำกับคณะ หมายถึง ผู้ดูแลนักเรียนประจำที่อยู่ในคณะต่างๆ ของวชิราวุธวิทยาลัย แต่ละคณะมีนักเรียน 60-80 คน

ผู้นำชาวบ้านผู้หลงผิด

คุณพิชิตเป็นผู้นำชาวบ้านที่มีความกระตือรือร้น เขาเป็นประธานธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งได้ร่วมตั้งแต่ก่อตั้งธนาคาร และเขายังได้จัดตั้งกลุ่มพัฒนาศูนย์เด็กเล่นของโรงเรียนอีกด้วย

คุณพิชิตติดหนี้เจ้าหนี้เงินกู้ซึ่งเป็นเจ้าของร้านขายสินค้าทางการเกษตรที่เขาต้องซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ฯลฯ จากร้านนี้ ในแต่ละเดือนคุณพิชิตต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ 24 % แก่เจ้าหนี้ เพื่อจะจ่ายหนี้ เขาได้นำเงินออกจากธนาคารโดยที่ไม่ได้ลงบัญชีไว้ เขารู้สึกผิดมาก แต่เขาก็ยังหวังว่าจะขายข้าวได้ราคาดี และสามารถนำเงินไปคืนได้ แต่เหตุการณ์กลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ฝนไม่ตกเลย และผลผลิตก็ไม่ดี

คุณพิชิตรู้สึกกังวล และอารมณ์ไม่ดี เขาอดส่ายสั่นสมชื่อเสียงมานานหลายปี แต่ขณะนี้เขารู้สึกไม่ต่างจากหัวขโมยคนหนึ่ง ชื่อเสียงของเขากำลังจะหายไป

กรรมการธนาคารหมู่บ้านสังเกตว่าเงินหายไป อีกทั้งเหตุการณ์ก็สื่อได้ว่าคุณพิชิตเป็นคนขโมย แต่พวกเขาไม่อยากจะให้เกิดความวุ่นวาย ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาหาคุณมุกดาเพื่อขอคำแนะนำ โดยนำบัญชีมาให้คุณมุกดาดูและถามว่าควรจะทำอย่างไร พวกเขาอยากให้คุณมุกดาไปที่ธนาคารหมู่บ้าน เธอมีชื่อเสียงในฐานะผู้ที่สามารถทำให้คนหันมาพูดกันโดยตรงไปตรงมา และยังคงรักษาความสงบและความกลมเกลียวในที่ประชุมได้ คุณมุกดาดกลงจะไปที่หมู่บ้าน

การประชุมของหมู่บ้าน

คุณมุกดาเตือนชาวบ้านให้ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ พวกเขาควรมุ่งความสนใจไปที่การแก้ไขปัญหา และควรหลีกเลี่ยงอารมณ์โกรธและความรู้สึกที่ไม่ดี เธอกล่าวอีกว่า เป็นเรื่องดีที่คุณพิชิตมาร่วมประชุมด้วย ซึ่งชาวบ้านควรนับถือคุณพิชิตในเรื่องนี้ จากนั้นเธอจึงเชิญคุณพิชิตพูดในที่ประชุม

คุณพิชิตตัดสินใจกล่าวขอโทษ และอธิบายว่าเขาตั้งใจจะคืนเงินแต่ฝนก็แล้ง ทำให้ไม่ได้ผลผลิตดังต้องการ เขาสัญญาว่าจะนำเงินมาคืนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขาหวังว่าชาวบ้านจะยังให้เขาเป็นประธานธนาคารต่อไป

หลังจากที่คุณพิชิตได้ขอโทษแล้ว ชาวบ้านส่วนหนึ่งบอกว่าควรให้เขาทำงานต่อไป เพราะว่าเขาก็เป็นคนดีคนหนึ่ง แต่บางคนก็บอกว่าพวกเขาไม่สามารถไว้วางใจคุณพิชิตในเรื่องเงินๆ ทองๆ ได้อีกต่อไป ในที่สุด พวกชาวบ้านตกลงกันว่าคุณพิชิตควรจะลาออก คุณพิชิตออกจากที่ประชุม และที่ประชุมก็เลือกประธานธนาคารคนใหม่

คืนนั้นเองบรรดาเพื่อนบ้านได้ยื่นเขาขี่มอเตอร์ไซด์ออกไป และก็ไม่ได้พบเขาอีกเลยเป็นเวลา 2 เดือน

คุณพิชิตกลับมา

เมื่อคุณพิชิตกลับมา บรรดาเพื่อนบ้านต่างพากันมาต้อนรับเขาด้วยความยินดี กรรมการธนาคารหมู่บ้านซึ่งเคยเป็นเพื่อนเก่าของเขา ก็ได้มาชวนเขาไปร่วมเป็นกรรมการของวัด เขารู้สึกดีใจมาก และต่อมาไม่นานเขาก็เริ่มทำโครงการสร้างเมรุเผาศพหลังใหม่ นอกจากนี้เมล็ดพันธุ์แตงโมของเขาก็ให้ผลดี เขาเริ่มทยอยจ่ายหนี้ธนาคาร และที่สุด เขาก็ได้รับความเคารพนับถืออีกครั้งหนึ่ง แต่เขาไม่เคยได้ดูแลเรื่องเงินอีกเลย

คุณมุกดารู้สึกยินดีที่ได้ช่วยชาวบ้านแก้ปัญหา ธนาคารหมู่บ้านได้เงินคืน และคุณพิชิตก็ได้รับความนับถือในฐานะผู้นำชาวบ้านอีกครั้ง เธอกล่าวว่า “ดิฉันรู้สึกดี เมื่อมีการแก้ปัญหาที่มีผู้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”

กิจกรรมที่ 1 การตัดสินใจ : การประนีประนอม

ให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรืออาจทำทั้งสองกิจกรรมก็ได้

1. **วาดแผนผัง** โดยแบ่งเป็น 2 คอลัมน์ ช่องแรกให้เขียนเหตุผล 3 ประการว่าทำไมที่ประชุมจึงอยากให้คุณพิชิตเป็นกรรมการธนาคารหมู่บ้านต่อ และอีกคอลัมน์หนึ่งให้เขียนเหตุผล 3 ประการว่าทำไมชาวบ้านที่เหลือจึงต้องการให้เขาลาออก จากนั้นให้เปรียบเทียบคำตอบของนักเรียนกับเพื่อนในชั้น

2. บทบาทสมมุติการประชุม ให้นักเรียนเลือกคนหนึ่งเป็นคุณมุกดา และให้เธออธิบายเรื่องที่จะประชุม และวิธีการปฏิบัติต่อผู้อื่น จากนั้นเธออธิบายว่าอยากให้มีการลงฉันทานุมติ แม้ว่าจะต้องใช้เวลานานก็ตาม เธอไม่ต้องการให้ลงคะแนนเสียง หรือใช้เสียงข้างมาก ชาวบ้านบางคน (นักเรียนในชั้น) อยากให้คุณพิชิตเป็นกรรมการธนาคารหมู่บ้านต่อไป ในขณะที่บางคนปฏิเสธ หลังจากนั้นให้ทุกคนลงมติ (“การประชุมของหมู่บ้าน” ในชั้นเรียน อาจจะได้ผลการตัดสินใจที่ไม่เหมือนกับ “การประชุมจริง” ก็ได้)

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 1 การตัดสินใจ : การประนีประนอม	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
วิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นความคิดในเรื่อง จำแนกความเห็นต่างๆ ฟังความเห็นของผู้อื่นและรู้จักประนีประนอม					

กิจกรรมที่ 2 การเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์

ให้นักเรียนทำเป็นคู่ โดยให้คนหนึ่งเป็นนักข่าวที่ต้องเขียนบทความสั้นๆ เรื่องการประชุมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อำเภอดอกคำใต้

ให้นักเรียนอีกคนหนึ่งเป็นช่างภาพ โดยต้องเลือกภาพ 3 ภาพให้เข้ากับบทความ ใช้วิธีวาดภาพเอง และตั้งชื่อแต่ละภาพด้วย

ให้นำรายงานข่าวและภาพทั้งหมดแปะลงบนฟิวเจอร์บอร์ด และให้นักเรียนในชั้นพิจารณาว่าแผ่นใดดีที่สุด โดยใช้เกณฑ์ “ประเมินจากตาราง พร้อมทั้งให้เหตุผล

ประเมินผล : การประเมินผลรายงานข่าว

ให้นักเรียนให้คะแนนตั้งแต่ 1-3 และให้เขียนความเห็นลงในตารางข้างล่าง จากนั้นให้ในชั้นอภิปรายลำดับคะแนนและความเห็นของกลุ่มต่างๆ และให้ทุกคนลงความเห็นร่วมกันว่างานชิ้นใดดีที่สุด 3 อันดับแรก พร้อมทั้งให้เหตุผล

รายงานข่าว	1-3	รูปภาพ	1-3
ความน่าสนใจ		ความน่าสนใจ	
การเขียนบรรยายชัดเจนและถูกต้อง		การเลือกเหตุการณ์และหัวข้อ	
การบรรยายความรู้สึก		แสดงความรู้สึกของประชาชน	
เป็นกลางและปราศจากอคติ		เป็นกลางและปราศจากอคติ	
การเขียนพาดหัวข่าวเหมาะสม		คำอธิบายภาพ	

ความเห็นต่อรายงานข่าว	ความเห็นต่อรูปภาพ
	

บทที่ 5 ความเป็นผู้นำและชุมชน :
นายกเทศมนตรี

บทที่ 5

ความเป็นผู้นำและชุมชน : นายกเทศมนตรี

บทนี้เป็นเรื่องของเมืองสมมุติแห่งหนึ่งในภาคเหนือของไทย คือเมืองเม็กราย โดยจะกล่าวถึงบทบาทของนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาล เราจะได้เรียนรู้การได้มาซึ่งตำแหน่งนายกเทศมนตรีและจะสำรวจวิธีการที่นายกเทศมนตรี และคณะที่ปรึกษาใช้ในการตัดสินใจเรื่องการพัฒนาเมือง ซึ่งนักเรียนสามารถศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการเลือกตั้งในเมืองสมมุติของนักเรียนได้

เมืองเม็กราย

เม็กรายตั้งขึ้นในศตวรรษที่ 13 ในยุคที่อำนาจของอาณาจักรขอมเริ่มเสื่อมลง และกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยประมาณ 100 ปีมาแล้ว ปัจจุบันเมืองเม็กรายเป็นศูนย์กลางของนักท่องเที่ยวผู้รักการเดินป่า ชื่นชมทัศนียภาพของป่าเขา สายน้ำ และชีวิตชาวเขาเผ่าต่างๆ

นายกเทศมนตรีของเมืองนี้ได้ให้สัมภาษณ์เรื่องงานของเขาและบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำชุมชน

สัมภาษณ์บุคคลเพื่อเก็บข้อมูล

บทนี้มีจุดประสงค์ในการฝึกทักษะการตั้งคำถาม ดังนั้นสิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้จึงเป็นเทคนิคของการตั้งคำถามที่ดี

1. **ให้ตั้งคำถามปลายเปิดมากกว่าตั้งคำถามปลายปิด** คำถามปลายปิดเป็นคำถามที่ต้องการเพียงคำตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ส่วนคำถามปลายเปิด จะเปิดโอกาสให้คิด และแสดงความเห็น ดังนั้นคำถามปลายเปิดจึงมีประโยชน์กว่า

2. **ใช้คำถามติดตามผล** เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถขยายความสิ่งที่พูดไปแล้ว

3. **ใช้คำถามที่ต้องมีการพิสูจน์** เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้หลักฐาน หรือข้อมูลในการสนับสนุนความเห็นของตน

จากตัวอย่างข้างล่าง ให้นักเรียนพิจารณาว่าคำถามต่อไปนี้ เป็นคำถามลักษณะใด

1. มีคนยากจนอาศัยในหมู่บ้านหรือตามถนนที่นักเรียนอยู่หรือไม่
2. ทำไมขณะนี้จึงมีคนยากจนตามท้องถนนน้อยกว่าในอดีต
3. อะไรเป็นหลักฐานพิสูจน์ความเห็นของนักเรียน
4. นักเรียนสามารถเพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนพูดไปแล้วเกี่ยวกับคนยากจนได้หรือไม่

สัมภาษณ์นายกเทศมนตรี

ผู้สัมภาษณ์	นายกเทศมนตรี
1 พลเมืองจะก้าวเข้ามาเป็นนายกฯ ได้อย่างไรครับ	ผมไม่รู้นายกฯ คนอื่นเป็นอย่างไร แต่สำหรับผม ผมเกิดที่นี่ ผมเป็นพนักงานบัญชีและทำงานที่สภาเทศบาลหลายปีก่อนที่ผมจะลงเลือกตั้ง ผมคิดว่าสิ่งสำคัญคือต้องเป็นที่รู้จัก เป็นที่ไว้วางใจโดยเฉพาะในเมืองเล็ก ๆ อย่างนี้
2 คุณหาเสียงเลือกตั้งอย่างไร และใช้เงินมากไหมครับ	ในกรุงเทพฯ อาจใช้เงินมาก แต่ที่นี่ไม่ใช่ ผมใช้วิธีไปพบปะชาวบ้าน และพูดคุยกับพวกเขา และแจกแผ่นพับ แต่ผมออกไปพบและพูดคุยกับชาวบ้านมากมาย ทั้งในตลาด ตามถนน และเวทีปราศรัยหาเสียงที่เราจัดให้คณะทำงานของเราพบประชาชน
3 ถ้าอย่างนั้นคุณก็ไม่ได้ใช้วิธีโฆษณาทางโทรทัศน์หรือครับ	ไม่ครับ มันแพงเกินไป แต่เราใช้วิทยุท้องถิ่น
4 คุณบอกว่าคุณไปพบชาวบ้าน พร้อมคณะทำงาน คณะทำงานคืออะไรครับ	เมื่อนายกฯ ได้รับเลือกเข้าไป จะต้องมีการเลือกคณะทำงานในสภาเทศบาลด้วย ผมมีคณะทำงาน 18 คนและเราก็ได้รับเลือกทั้งหมด
5 กลุ่มของคุณทั้งหมดเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วยหรือไม่ครับ	ไม่ใช่ครับ กลุ่มของเราไม่สังกัดพรรคใด
6 ผมคิดว่านายกฯ ส่วนใหญ่ และคณะทำงานเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเสียอีก	ผมคิดว่า ถ้าเราไม่ขึ้นกับพรรคใดจะดีกว่า เพราะประชาชนมักจะไม่ไว้วางใจพรรคการเมือง พวกเขาอยากจะทำว่าผมจะอยู่ที่นั่นเพื่อรับใช้เขา ไม่ใช่รับใช้พรรคการเมือง
7 คุณมีนโยบายที่ต้องการจะทำแล้วสิครับ	ใช่ครับ แต่นายกฯ ที่ประสบความสำเร็จจะต้องฟังความต้องการของประชาชน
8 ใครคือบุคคลที่คุณไปพบและพูดคุยด้วย	ในงานของผม ผมพบปะคนหลายกลุ่มที่มีความคิดเรื่องพัฒนาจังหวัด ผมคุยกับครูและบุคคลในวงการการศึกษา บางทีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือไปพบ 57 กลุ่มชุมชนที่ได้รับเลือกของจังหวัด พวกเขามีความคิดหลายอย่างในเรื่องที่สภาควรทำ

ผู้สัมภาษณ์	นายกเทศมนตรี
9 คุณช่วยเลือกลักษณะชุมชนอย่างไร	สำหรับโครงการเล็กๆ เช่น สร้างเป็นบาสให้สนามบาสเกิดบอลเราก็เพียงอนุมัติเงินให้ และให้ชุมชนไปจัดหาตัวเอง สำหรับโครงการใหญ่ๆ เช่นสร้างอาคาร ทางสภาก็ต้องเห็นชอบในการอนุมัติงบประมาณ และสร้างสำหรับชุมชน
10 เงินสำหรับสิ่งเหล่านี้มาจากไหนครับ	ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน งบประมาณส่วนใหญ่ของสภาเทศบาลจะมาจากรัฐบาล ในอนาคต เทศบาลท้องถิ่น และอำเภอจะขอเก็บเงินด้วยตนเอง เช่น จากภาษีของเจ้าของที่ดิน มากกว่าที่จะต้องขึ้นอยู่กับส่วนกลาง เราเรียกนโยบายนี้ว่า “การกระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง”
11 คุณมีมาตรการในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้างครับ	โครงการหลักของเราในตอนนี้คือแผนพัฒนาสองฝั่งแม่น้ำ เพื่อปรับปรุงพื้นที่บริเวณแม่น้ำให้ดีขึ้น ถ้าดูจากภาพสเก็ตช์นี้ จะเป็นโครงการที่เราจะทำให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี
12 คำถามสุดท้ายนะครับ คุณคิดอย่างไรกับการนำวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ต่อไป (รีไซเคิล)	เราควรจะทำรีไซเคิล ปัญหาก็คือ เราเป็นเมืองเล็กๆ และถ้าจะทำรีไซเคิล เราต้องมีปริมาณโลหะ กระดาษ และแก้วเป็นจำนวนที่มากพอ ผมเชื่อในการรีไซเคิล ผมหวังว่าเราคงจะทำอะไรได้บ้างในอนาคต

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ : บทบาทสมมุติ

ให้รวบรวมตัวอย่างคำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด คำถามติดตามผล และคำถามที่ต้องพิสูจน์ ในการสัมภาษณ์

นักเรียนคิดว่าคำถามใดบ้าง (2-3 คำถาม) ให้**ข้อมูลที่สำคัญที่สุด**เกี่ยวกับการเป็นนายกเทศมนตรี

แบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน ให้สมมุติเป็นผู้สัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และผู้บันทึกลักษณะคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อดูว่านักเรียนคนใดที่สามารถตั้งคำถามทั้ง 4 ลักษณะได้ครบถ้วน

ตารางกิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์คำถามที่ใช้ใน การสัมภาษณ์ : บทบาทสมมุติ	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
รู้ความแตกต่างระหว่างคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด คำถามติดตามผล และคำถามที่ต้องพิสูจน์ ใช้คำถามเหล่านี้ในบทบาทสมมุติการสัมภาษณ์ เล่นรู้เกมส์ที่พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม					

ประเด็นการสอน

- กิจกรรมที่พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดในการเรียนทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาทางภาษาและวิชาการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมือง
- เกมหนึ่งที่ใช้คือ เกม 20 คำถาม ให้เล่นเกมนี้ในกลุ่ม โดยอาจจะให้ทายสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับนายกเทศมนตรี เช่นรถของนายกเทศมนตรี เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 วาดแผนที่สเก็ตช์อย่างรวดเร็ว

ใช้เวลา 10 นาที วาดแผนที่สเก็ตช์ของเมืองเล็กๆ ที่มีประชากรประมาณ 50,000 คน และให้ตั้งชื่อด้วย เมืองนี้อาจจะคล้ายจังหวัดเชียงราย หรือจังหวัดอื่นที่เล็กกว่านี้ที่นักเรียนรู้จัก (พยายามหลีกเลี่ยงการใช้กรุงเทพฯ เป็นเมืองตัวอย่าง เพราะกรุงเทพฯ เป็นเมืองที่ใหญ่และซับซ้อนเกินไป) ให้ใช้จินตนาการ เช่นนักเรียนอาจสร้างจัดรูปร่างเมือง ศาลาว่าการ ตลาด แม่น้ำหรือทะเลสาบ วัดที่มีชื่อเสียง สถานีขนส่ง และสถานีรถไฟ สถานที่ท่องเที่ยว เช่น ในทิวเขา

กิจกรรมเพิ่มเติม

ให้ศึกษาแผนที่ร่างของสมาชิกอีกคนในกลุ่ม จากนั้นให้ปิดตาและอธิบายแผนที่ร่างของคนนั้น และ (ขณะที่ปิดตาอยู่) ลองเสนอนโยบายพัฒนาเมืองนั้นๆ หากนักเรียนเป็นนายกเทศมนตรี หลังจากนั้นเปิดตา และตรวจดูว่าสิ่งที่นักเรียนพูดตรงกับในแผนที่หรือไม่ (กิจกรรมนี้เป็นการเตรียมตัวที่ดีสำหรับการกล่าวปราศรัยในกิจกรรมที่ 3)

ตารางกิจกรรมที่ 2 วาดแผนที่สเก็ตซ์	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
วาดแผนที่สเก็ตซ์โดยมีการระบุสถานที่สำคัญของเมือง ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้สีและสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับประเภทของสถานที่ ต่างๆ					

ประเด็นการสอน

การร่างแผนที่ง่ายๆ เป็นการสร้างโอกาสในการใช้ภาษาให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคลและเปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม

กิจกรรมที่ 3 เตรียมตัวปราศรัย 3 นาที (ทำเป็นคู่)

ให้นักเรียนคนหนึ่งเป็นนายกเทศมนตรี และอีกคนเป็นรองนายกฯ เมืองของนักเรียน ให้เตรียมแถลงนโยบาย 2 เรื่องสำหรับเมืองที่นักเรียนวาด ในเวลา 3 นาที เรื่องหนึ่งสำหรับนายกฯ และอีกเรื่องสำหรับรองนายกฯ (นักเรียนสามารถใช้ภาพสเก็ตซ์ของนักเรียนขณะที่ปราศรัยได้)

เลือกทีมนายกและรองนายกฯ ที่ดีที่สุดมา 4-5 ทีม เพื่อทำการปราศรัยในชั้นเรียน

ให้นักเรียนในชั้นเลือกนายกฯ และรองนายกฯ **เพียง 1 คู่**จากผู้สมัครทั้งหมดเป็นนายกฯ และรองนายกฯ ของเมืองของนักเรียน

ประเด็นการสอน

การเตรียมตัวกล่าวปราศรัยเพียงคนเดียว มีความสำคัญเช่นเดียวกับการช่วยกันนำเสนอเป็นทีม เช่นในกิจกรรมข้างต้น ในระหว่างการเตรียมตัวนั้น ทีมปราศรัยเป็นการฝึกการใช้ภาษา และการมีปฏิสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่อาจจะไม่สามารถสร้างกิจกรรมที่ซับซ้อนมากกว่านี้ แต่นักเรียนก็ยังคงได้ประโยชน์จากประสบการณ์การใช้ภาษา

ตารางกิจกรรมที่ 3 เตรียมตัวและปราศรัย 3 นาที	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
จัดระบบและสื่อสารความคิดอย่างชัดเจน ใช้ภาษาอย่างมั่นใจในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การกล่าวปราศรัย ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกันได้ดีในกลุ่มของตน					

บทที่ 6 สิทธิ ข้อบังคับ และการตัดสินใจในสถานที่ทำงาน :
โรงงานผลไม้กระป๋องที่ล้านนา

บทที่ 6

สิทธิ ข้อบังคับ และการตัดสินใจในสถานที่ทำงาน : โรงงานผลไม้กระป๋องที่ลันนา

บทนี้เป็นเรื่องของวิธีการตัดสินใจและวิธีคิดเรื่องผลที่จะตามมาในสถานการณ์สมมุติในที่ทำงานและในชุมชน ซึ่งนักเรียนจะต้องพิจารณาความเห็นที่แตกต่างกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา หลังจากนั้น ให้นักเรียนพิจารณาว่า ในชุมชน มีผลของการตัดสินใจอะไรบ้างที่ไม่ได้มาจากคนๆ เดียว แต่มาจากการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

การตัดสินใจ

ในชีวิตประจำวัน เราต้องมีการตัดสินใจ ทั้งเรื่องชีวิตในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน การตัดสินใจทุกเรื่องย่อมมีผลที่เกิดตามมา ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในบางครั้งการตัดสินใจจะเกิดขึ้นเมื่อเรารู้ว่าผลที่ตามมาเป็นประโยชน์ต่อเรา แต่เป็นผลเสียต่อคนอื่น ซึ่งเราเรียกว่าเป็นการตัดสินใจแบบมีผู้ได้ประโยชน์ และมีผู้เสียประโยชน์ หรือบางครั้งเราอาจตัดสินใจเพราะเกิดผลประโยชน์ทั้งต่อผู้อื่นและต่อตนเองด้วย การตัดสินใจลักษณะนี้ เรียกว่าเป็นการตัดสินใจแบบทั้งสองได้ประโยชน์

ในบทนี้นักเรียนจะได้เห็นตัวอย่างการตัดสินใจทั้งสองประเภท

เรื่องที่นักเรียนจะได้อ่านต่อไปนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับโรงงานผลไม้กระป๋องแห่งหนึ่งในเมืองสมมุติลันนา ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ไม่ห่างจากชายแดนประเทศพม่ามากนัก บุคคลและกลุ่มจะต้องตัดสินใจในเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นทั้งในที่ทำงานและในชุมชน

โรงงานผลไม้กระป๋องที่ลันนา (เรื่องสมมุติ)

โรงงานอัดกระป๋องแห่งนี้มีคนงานประมาณ 60 คน ซึ่งบรรจุสับปะรดและลิ้นจี่ส่งไปยังโรงงานอัดกระป๋องในหมู่บ้านใกล้เคียง โดยมีเกษตรกรเป็นผู้ส่งวัตถุดิบ เมื่อเร็วๆ นี้สมาคมเกษตรกรได้ร้องทุกข์เรื่องราคาผลไม้ตกต่ำ แต่ตลาดอื่นที่ใกล้ที่สุดก็ยังอยู่ไกล เส้นทางก็ทุรกันดาร และค่าใช้จ่ายในการขนส่งก็สูงเกินไป เมื่อมีผลไม้เข้ามาในโรงงานมาก ผู้จัดการจึงต้องจ้างแรงงานผิดกฎหมายจากชายแดนพม่า เจ้าหน้าที่และตำรวจในเมืองนี้ ต่างก็ละเลยเรื่องแรงงานอพยพผิดกฎหมายเหล่านี้ และแรงงานเหล่านี้จะได้รับค่าแรงน้อยกว่าคนงานท้องถิ่น

นายพันธ์ ผู้จัดการโรงงาน

เจ้าของโรงงานบอกนายพันธ์ว่าจะไล่เขาออก ถ้าโรงงานไม่ได้กำไรดีขึ้น นายพันธ์คิดว่าวิธีที่จะได้กำไรมากขึ้นคือจ่ายค่าจ้างน้อยลง และให้ทำงานมากขึ้น แต่ด้วยความช่วยเหลือของกลุ่มองค์กรเอกชน (NGO) บรรดาคนงานได้เคยชุมนุมกันแล้วเรื่องค่าแรงต่ำ นายพันธ์คิดจะกดราคาผลไม้จากเกษตรกร แต่สมาคมเกษตรกรก็ได้เคยร้องเรียนเรื่องราคาผลไม้ไปแล้ว นายพันธ์คิดจะจ้างแรงงานเถื่อนจากชายแดนพม่าซึ่งค่าแรงจะถูกกว่าคนในท้องถิ่นมาก แต่เจ้าหน้าที่จากจังหวัดก็ได้เคยขู่ว่าจะแจ้งข้อหาแรงงานเถื่อน ถ้าโรงงานยังคงจ้างแรงงานพม่าต่อไป

นายพันธ์ ผู้จัดการโรงงานต้องตัดสินใจว่า :

- บอกเกษตรกรว่านับแต่นี้จะจ่ายค่าผลไม้ต่ำลง
- ลดค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าแรง โดยจ้างแรงงานชาวพม่ามากขึ้น
- แนะนำเจ้าของโรงงานว่าไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในช่วงนี้จะเป็นการดีที่สุด

ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นสำหรับการตัดสินใจแต่ละข้อ จากนั้นให้ลองคิดว่านายพันธ์จะเลือกข้อไหน และการตัดสินใจเป็นแบบทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์หรือไม่

นายเพชร เจ้าของโรงงาน

นายเพชรอยู่กรุงเทพฯ เขาเป็นเจ้าของโรงงานอัดกระป๋องหลายแห่ง แต่ระยะนี้โรงงานทุกแห่งกิจการไม่ดี เขาต้องการเงินซื้อคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น แต่ธนาคารไม่ให้เขากู้เงินอีกแล้ว เขาจึงต้องทำกำไรให้มากขึ้น เพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ ในฐานะนักธุรกิจ เขาควรปิดโรงงานที่ได้กำไรน้อยที่สุด เช่นโรงงานที่ลำนานา แต่ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ เขารู้ดีว่านับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คะแนนเสียงส่วนใหญ่ที่เขาได้รับมาจากชาวลำนานา ปีนี้เป็นปีที่มีการเลือกตั้ง และเขาก็ได้ยินมาว่า กำนันได้เชิญผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคฝ่ายตรงข้ามมาที่หมู่บ้าน

นายเพชร เจ้าของโรงงานต้องตัดสินใจว่า :

- ปิดโรงงาน
- เสนอคนงานว่าจะมีการเจรจาเรื่องค่าจ้าง และขอให้คนงานเลือกเขาในการเลือกตั้งครั้งนี้

- ไปพบนายเพื่อน และเสนอตำแหน่งผู้จัดการให้ ถ้านายเพื่อนสามารถทำให้คนงานเลือกเขาอีกในการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึง

ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดผลที่อาจเกิดขึ้นสำหรับการตัดสินใจแต่ละข้อ จากนั้นให้ลองคิดว่านายเพชรจะเลือกข้อไหน และการตัดสินใจเป็นแบบทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์หรือไม่

นายเพื่อน ผู้นำคนงานโรงงานอัดกระป๋อง

นายเพื่อนเป็นผู้นำคนงาน ปีที่แล้วเขาเชิญเจ้าหน้าที่จาก NGO คนหนึ่งจากตัวจังหวัดมาคุยกับผู้จัดการว่าจะทำอะไรให้โรงงานมีความปลอดภัยมากขึ้น หลังจากมีคนงานสองคนโดนแรงระเบิดจากไอน้ำ ได้รับบาดเจ็บสาหัส และในครั้งนั้น ก็ได้มีการพูดคุยเรื่องค่าแรงต่ำด้วย

อย่างไรก็ตามมีบางคนพูดกันว่า นายเพื่อนจะไม่จัดการประชุมใดๆ อีก เพราะทางโรงงานได้ซื้อบ้านใหม่ให้เขาเพื่อปิดปาก เขาขู่พวกคนงานว่า ถ้ายังเรียกร้องค่าแรงเพิ่ม เขาจะนำแรงงานพม่าซึ่งค่าแรงถูกกว่ามาทำแทน

นายเพื่อน ผู้นำคนงานต้องตัดสินใจว่า :

- เชิญกลุ่ม NGO กลับมาอีกครั้งเพื่อคุยกับคนงานและสมาคมเกษตรกร
- ไปพบนายเพชร เจ้าของโรงงานและขอตำแหน่งผู้จัดการ
- อยู่เฉยๆ และไม่จัดการพบปะใดๆ

ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดผลที่อาจเกิดขึ้นสำหรับการตัดสินใจแต่ละข้อ จากนั้นให้ลองคิดว่านายเพื่อนจะเลือกข้อไหน และการตัดสินใจเป็นแบบทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์หรือไม่

นายสมหวัง หัวหน้าคนงานในโรงงาน

นายสมหวังเป็นหัวหน้าคนงาน และเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย เขาเป็นเกษตรกรที่ค่อนข้างมีฐานะ โดยเขาเป็นผู้ส่งเงินจำนวนมากให้แก่โรงงาน เป็นที่รู้กันดีว่า นายสมหวังเป็นคนยุติธรรม เขาจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ปัญหาเสมอ นั่นก็คือเขาจะใช้การอภิปราย แต่ระยะนี้มีคนบ่นว่า เมื่อมีการถกเถียงเกิดขึ้น นายสมหวังมักเข้าข้างผู้จัดการเสมอ นายสมหวังเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เขามักจะทำงานช่วยเหลือวัดเป็นประจำ ตอนนี้เขารู้สึกผิดหวังกับทัศนคติที่คนงานบางคนมีต่อเขา เขากำลังตัดสินใจลาออกเพื่อจะได้มาช่วยงานการกุศลของวัดให้มากขึ้น

นายสมหวัง เกษตรกรและหัวหน้าคนงานต้องตัดสินใจว่า :

- ไปพบนายเพชรและบอกว่าจะสนับสนุนเขาในการเลือกตั้งครั้งนี้

- ลาออกจากงานที่โรงงานทันที
- ไปพบนายเพชรเพื่อขอตำแหน่งผู้จัดการ

ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดผลที่อาจเกิดขึ้นสำหรับการตัดสินใจ**แต่ละข้อ** โดยทำเป็นแผนผังดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การตัดสินใจและผลที่ตามมา

ให้นักเรียนจับคู่ ให้แต่ละคู่เป็น**หนึ่งในตัวละคร**ในโรงงานนี้ จากนั้นให้**ทำแผนผังการตัดสินใจและผลที่ตามมา**ของการตัดสินใจของตัวละครนั้นๆ แล้วให้ทำเครื่องหมายลงในช่อง **ใช่** หรือ **ไม่ใช่** ลงในตาราง

ให้เขียนผลที่ตามมาของการตัดสินใจของนักเรียน จากนั้นนำแผนผังขึ้นกระดาน และอภิปรายกันในชั้น

ผังการตัดสินใจและผลที่ตามมาของคุณ

(ให้วงกลมข้อที่นักเรียนเลือก)

1 2 3

ใช่ ฉันจะทำแบบนี้ หรือ

ไม่ใช่ ฉันจะไม่ทำแบบนี้

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 1

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 2

เราตัดสินใจอย่างนี้เพราะ

.....
.....
.....
.....

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 3

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 4

ตารางประเมินผลการวิเคราะห์การตัดสินใจ และผลที่ตามมา : การทำงานเป็นกลุ่ม	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานข้อมูลจากเรื่องที่กำหนดให้ พิจารณาผลลัพธ์ที่เป็นได้ พิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความคิดของกลุ่ม แบ่งปันความเห็น					

ประเด็นการสอน

การเมืองกับเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ จึงมีผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ การตัดสินใจทางการเมืองย่อมทำให้คนบางส่วนพอใจ อีกส่วนหนึ่งไม่พอใจ ความเป็นพลเมืองดีจึงหมายถึง การเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ รู้ว่าการตัดสินใจเลือกดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปนั้น แม้จะเป็นผลดีต่อเรา แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้อื่นได้ ดังนั้นพลเมืองที่ดีจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสียงของพลเมืองมีอิทธิพลต่อชุมชนและต่อประเทศชาติ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของพลเมืองจึงเป็นช่องทางสำคัญในการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองและเศรษฐกิจ และสามารถกระทำได้โดยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือองค์กร วิธีนี้จะทำให้เสียงของพลเมืองมีพลังมากกว่าการตัดสินใจเพียงลำพัง บทบาทสมมุติต่อไปนี้ เป็นเรื่องวิธีการของกลุ่มและชุมชนทำการตัดสินใจและพิจารณาผลที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ 2 การตัดสินใจในชุมชน : บทบาทสมมุติ

ฉาก-สองปีต่อมา : โรงงานปิดเพราะโรงงานนี้เป็นโรงงานขนาดเล็กเกินกว่าจะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม นายเพชรก็ได้รับเลือกอีกครั้ง และได้จัดการปรับปรุงถนนเข้าเมืองล้านนาให้ดีขึ้น

เขาขอให้ประชาชนในอำเภอช่วยกันอภิปรายถึงอนาคตของอำเภอ ขณะนี้ถนนหนทางสะดวก แต่ไม่มีโรงงาน เขากล่าวว่า ทางจังหวัดได้ให้งบประมาณ 100,000 บาท เพื่อปรับปรุงอำเภอในขณะที่โรงงานปิดไปแล้ว

วิธีที่จะได้รับเงินนี้ คือประชาชนต้องประชุมกันเพื่อตัดสินใจ **3 โครงการ** ซึ่งต้องเป็นประโยชน์ต่ออำเภอมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ พร้อมทั้งให้เหตุผลและค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการ

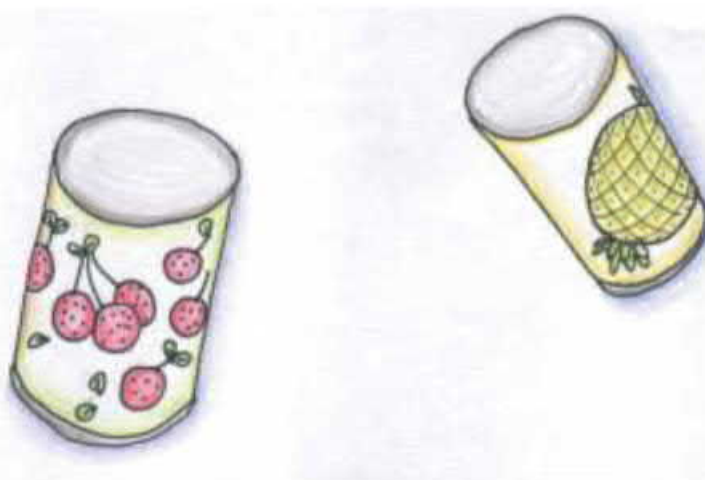
บทบาทสมมุติ : การตัดสินใจในโครงการชุมชน

ในบทบาทสมมุตินี้ กลุ่มต่างๆ ในชุมชนจะต้องมาพบปะเพื่อตกลงกันในโครงการหนึ่ง หรืออาจเป็นโครงการที่ให้ประโยชน์แก่ทั้งบุคคลในกลุ่มและชุมชน กลุ่มต่างๆ จะต้องส่งข้อเสนอแก่อำเภอ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวต้องไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แต่ต้องเป็นไปเพื่อชุมชน

ให้นักเรียนเลือกหนึ่งในสี่ตัวละครจากเรื่องโรงงานผลไม้กระป๋องให้เป็นประธานของที่ประชุม โดยประธานจะต้องฟังการอภิปรายของกลุ่ม ก่อนที่การประชุมของอำเภอจะเริ่มขึ้น ประธานสามารถแต่งตั้งรองประธาน (หรืออาจให้ครูร่วมแสดงได้)

ตั้งให้นักเรียนในชั้นเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ กลุ่มชาวนา กลุ่มครอบครัวที่มีลูกอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาและต้องการรถโรงเรียน กลุ่มคนที่ต้องการให้การท่องเที่ยวมีที่พัก สะดวกสบายและมีมัคคุเทศก์ กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มที่ต้องการช่วยก่อตั้งธนาคารหมู่บ้าน (เครดิตยูเนียน) จากนั้นให้ในกลุ่มบันทึกการอภิปรายผลที่เกิดขึ้นลงในผังข้างล่าง และติดไว้ที่ผนังก่อนที่การประชุมของชุมชนจะเริ่มขึ้น

ให้นักเรียนเขียนชื่อเพื่อนในชั้นคนหนึ่ง ที่นักเรียนคิดว่าสมควรเป็นหัวหน้ากรรมการวัด ลงในกระดาษแผ่นเล็กๆ และเก็บพับไว้ คนที่ได้เลือกมากที่สุดจะเป็นหัวหน้ากรรมการวัด จากนั้นให้เขากล่าวต้อนรับประชาชนและเตือนให้พวกเขาว่า จะต้องเห็นด้วยกับโครงการ 3 โครงการสำหรับอำเภอในที่ประชุม มิเช่นนั้นแล้ว จะไม่ได้รับทุนสนับสนุน เขากล่าวต่ออีกว่า เราต้องร่วมมือกันและคิดถึงความต้องการของชุมชนในภาพรวมเช่นเดียวกับความต้องการเฉพาะกลุ่มตน

ผังการตัดสินใจ และผลที่จะมีต่อแต่ละกลุ่ม

(กลุ่มชาวนา กลุ่มผู้จัดการด้านนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ)

เราต้องการการประชุมอย่างเร่งด่วนเพื่อตกลงรับข้อเสนอโครงการนี้ ในฐานะหนึ่งในสามโครงการที่ได้รับเงินทุนช่วยเหลือ แผนผังนี้จะแสดงให้เห็นประโยชน์ของโครงการต่ออำเภอล้านนา

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 1

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 2

เขาคัดสินใจอย่างนี้เพราะ

.....
.....
.....

ในกลุ่มอาจทำผังอื่นๆ แผนภูมิ หรือผังความคิดเพื่อช่วยในการโน้มน้าวที่ประชุมให้เห็นประโยชน์ของโครงการต่ออำเภอล้านนา

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 3

ผลที่ตามมาในกรณีที่ 4

กิจกรรมที่ 3 การอภิปรายในชั้น : ทบทวนประเด็นสำคัญ

ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์จากในเรื่องโรงงานล้านนา ที่สอดคล้องกับประเด็นดังต่อไปนี้

บางครั้งประชาชนให้ความต้องการของชุมชนส่วนรวมมีความสอดคล้องกับต้องการของตน เมื่อประชาชนตัดสินใจและแก้ปัญหาพร้อมกัน พวกเขาจะได้เรียนรู้การไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

ประชาชนพยายามหาวิธีในการแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน

บุคคลและกลุ่มอาจพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่พวกเขาพยายามปรับปรุงคุณภาพนั้น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การวางแผนอนาคตนั้นอาจเป็นเรื่องง่ายสำหรับบางคน แต่สำหรับบางคนกลับกลายเป็นเรื่องยาก

- สิ่งที่นักเรียนได้ช่วยกันคิด เป็นประเด็นที่สำคัญในการตัดสินใจและการพิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นดังที่ได้เรียนไปหรือไม่ ให้เขียนแนวคิดที่ได้

บทที่ 7 ผู้อำนวยการเขต พลเมืองและรัฐธรรมนูญ

บทที่ 7

ผู้อำนวยการเขต พหลเมือง และรัฐธรรมนูญ

ชุมชนเมืองและชุมชนชนบททั่วประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ ผู้อำนวยการเขต จะได้รับการแต่งตั้งจากจังหวัดหรือเทศบาล ในวันรัฐธรรมนูญ นักเรียนได้ผลิต “หนังสือพิมพ์ ชุมชน” ขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้เช่นกัน ในบทนี้นักเรียนจะได้ศึกษาว่า รัฐธรรมนูญใหม่มีผลต่อการทำงานของผู้อำนวยการเขตอย่างไร

อำเภอจอมทองตั้งอยู่ทางใต้ของกรุงเทพฯ แบ่งการปกครองเป็นชุมชน แต่ละชุมชนจะมีการเลือกกรรมการชุมชน ซึ่งเหล่าสมาชิกกรรมการชุมชนจะเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น กรรมการชุมชนจะต้องติดต่อกับผู้อำนวยการเขตในเรื่องโครงการต่างๆ ในชุมชน ซึ่งทุกโครงการที่ กรรมการชุมชนเสนอมานั้น ไม่เคยได้รับเงินสนับสนุนอย่างเพียงพอเลย อย่างไรก็ตามบาง โครงการก็ประสบความสำเร็จด้วยเงินจากทางอำเภอร่วมกับแรงงานของอาสาสมัครในชุมชน

คุณนินนาท ธรรมิกนาท ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตจอมทองตลอดระยะเวลา 2 ปี ได้ให้สัมภาษณ์เรื่องงานของเธอดังนี้

ผู้สัมภาษณ์ : คุณเข้ามาเป็นผู้อำนวยการเขตได้อย่างไรครับ

คุณนินนาท : ดิฉันจบปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยค่ะ และถ้าสามารถทำเกรดดี ก็จะได้ทำงานเทศบาล หรือสภาเขต ซึ่งหลังจากการทำงาน 10 ปี เราก็อาจจะได้เป็นผู้อำนวยการเขตค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมคุณจึงอยากเป็นผู้อำนวยการเขตล่ะครับ

คุณนินนาท : เพราะเป็นงานที่เปิดโอกาสให้เราได้ช่วยเหลือชุมชนได้มาก เรามักได้รับการติดต่อจากกรรมการชุมชน กลุ่มชุมชนอื่น หรือ NGO เพื่อช่วยหลายโครงการ

ผู้สัมภาษณ์ : กรุณาเล่าให้เราฟังเรื่องที่น่าสนใจที่สุดที่คุณได้ทำได้ไหมครับ

คุณนินนาท : ตลอดเกือบ 2 ปีที่ดิฉันเป็นผู้อำนวยการเขตจอมทอง จะมีชุมชนมุสลิม และเราต้องช่วยพวกเขาก่อตั้งกลุ่มยามรักษาความปลอดภัยอาสาสมัคร เพื่อคอยตรวจตราตามถนนให้ปลอดภัยผู้ค้ายาเสพติด

ผู้สัมภาษณ์ : พวกเขาจับได้บ้างไหมครับ

คุณนินนาท : ไม่ได้ค่ะ แต่ยามอาสาเหล่านี้มีการจัดการที่ดีมาก พวกเขาสามารถกำจัดผู้ค้ายาให้หมดไปจากถนน และสนามเด็กเล่น ซึ่งทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องกังวลเมื่อเด็กๆ ไปเล่นกีฬาตอนเย็น ชาวมุสลิมจะเข้มงวดมากในการกำจัดยาเสพติดเพราะขัดต่อคัมภีร์กุรอ่าน พวกเขาจะติดโปสเตอร์ “ต่อต้านยาเสพติด” รอบๆ ชุมชน นี่เป็น

ตัวอย่างที่ชุมชนมองเห็นปัญหา และต้องการแก้ไขในส่วนที่สามารถทำได้ และหากมีปัญหาค่อนข้างยากก็จะขอความช่วยเหลือเล็กน้อยจากเขต

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วโรงเรียนล่ะครับ มีโครงการการศึกษาเรื่องยาเสพติดไหมครับ

คุณนินนาท : มีค่ะ เราเรียกว่า “โรงเรียนสีขาว” ซึ่งประสบความสำเร็จมากในชุมชน โรงเรียนสีขาวเป็นโรงเรียนที่ปลอดยาเสพติด ดิฉัน

คิดว่า โรงเรียนปลอดยาเสพติดมาประมาณหนึ่งปีได้แล้วค่ะ เจ้าหน้าที่อนามัยเขต ได้รับเชิญไปให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนเรื่องปัญหายาเสพติดด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าอย่างนั้น งานของผู้อำนวยการเขตก็คล้ายงานสังคมสงเคราะห์สิครับ

คุณนินนาท : ก็ไม่เชิงนะคะ โดยส่วนตัวแล้วดิฉันชอบงานสังคมค่ะ แต่จริงๆ แล้วนี่เป็นมากกว่าปัญหาสังคม เราต้องการกฎหมายเพื่อบังคับใช้อย่างจริงจัง

ผู้สัมภาษณ์ : ขอโทษครับ อะไรคือการบังคับใช้กฎหมาย

คุณนินนาท : การบังคับใช้กฎหมายจะมาจากรัฐบาลท้องถิ่น เช่นเรื่องความปลอดภัยของอาคาร การกำจัดขยะ กฎจราจร ฯลฯ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้ามีคนไม่ทำตามกฎหมาย จะเกิดอะไรขึ้นครับ คุณจะนำเขาขึ้นศาลไหม

คุณนินนาท : เราสามารถนำขึ้นศาลได้ แต่การบังคับใช้กฎหมายเป็นเรื่องยาก ยกตัวอย่างเช่นเมื่อตำรวจจับคนที่ทิ้งขยะบนถนน และพยายามจะปรับ คนที่ผ่านไปมาก็จะพูดว่า “อย่าทำอย่างนั้นเลย เขาแค่เพียงทิ้งเศษผลไม้เท่านั้นเอง ทำไมเขาต้องถูกปรับด้วย” คนไทยมักจะสงสารคนที่ทำผิด

ผู้สัมภาษณ์ : คุณช่วยยกตัวอย่าง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายได้ไหมครับ

คุณนินนาท : ได้ค่ะ เรามีกรณีหนึ่ง เป็นเรื่องของผู้รับเหมาก่อสร้างที่สร้างตึก 5 ชั้น ผู้ตรวจสอบอาคารของเราได้ดูแบบของตึกแล้ว พบว่าไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยตามกฎหมาย ซึ่งผู้ตรวจสอบก็เตือนให้ผู้รับเหมาทำตามกฎหมาย แต่เขาปฏิเสธ ผู้ตรวจสอบจึงนำตัวไปขึ้นศาล ศาลจึงปรับเขาและตักเตือนให้เขาทำตามกฎหมาย

ผู้สัมภาษณ์ : ผมเดาว่าปัญหาคงจบแล้วสิครับ

คุณนินนาท : ยังค่ะ เขายังคงทำงานผิดกฎหมายต่อไป ดังนั้นผู้ตรวจสอบตึกจึงนำคนงานและเครื่องจักรไปทุบตึกส่วนหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : นั่นเป็นเรื่องใหญ่นะครับ แล้วชุมชนคิดอย่างไรกับเรื่องนี้ครับ

คุณนินนาท : ชาวบ้านหลายคนเข้าข้างผู้รับเหมา ผู้ซึ่งเป็นคนกว้างขวางในชุมชน ดิฉันจึงเชิญผู้รับเหมามาประชุมตัวกับเจ้าหน้าที่ เราได้อธิบายแก่เขาว่าจะสร้างตึกอย่างไร โดยอาจแตกต่างจากเดิมเล็กน้อย เสียค่าใช้จ่ายไม่มาก และถูกกฎหมาย เขาตกลง ดังนั้นเรื่องจึงเรียบร้อย

ผู้สัมภาษณ์ : คุณคงยินดีที่แก้ปัญหาได้สิครับ

คุณนินนาท : แน่นนอนค่ะ เราแก้ปัญหาโดยการพูดคุยทางออกที่เป็นไปได้หลายๆ ทาง และหาทางที่ตรงกับความต้องการของเขาและของเรา ปัญหาที่นั่นควรจะเกิดขึ้นที่แรกตั้งแต่นั้นมา ดิฉันก็เข้มงวดกับเจ้าหน้าที่ว่าเราต้องทำงานหนักให้มากเพื่อแก้ปัญหา ก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : กรุณาเล่าสิ่งที่คุณทำที่ไม่ใช่การแก้ปัญหาได้ไหมครับ

คุณนินนาท : ดิฉันชอบวันวาเลนไทน์ที่เซตจอมทองมากค่ะ เราจะเชิญคู่ที่ต้องการจดทะเบียนสมรสมาในวันนั้น และจะมีการตกแต่งดอกไม้ในที่ทำการ พร้อมทั้งบริการอาหารและเครื่องดื่ม ทางสายการบินก็จะมีตัวฟรีแก่คู่ที่โชคดี ในวันวาเลนไทน์ทุกอย่างเรียบร้อยดีไม่มีปัญหา ดิฉันหวังว่าทุกคู่คงจะมีความสุขดี แต่ใครจะรู้อนาคตล่ะค่ะ !

ผู้สัมภาษณ์ : คำถามสุดท้ายนะครับ
คุณคิดว่า รัฐธรรมนูญใหม่มีผลต่องานของคุณไหมครับ

คุณนินนาท : ในต่างประเทศส่วนใหญ่ เขตท้องถิ่นจะรวบรวม “จำนวน” จากเจ้าของที่ดินในท้องถิ่น และใช้ข้อมูลนี้ทำโครงการของตน เช่น แหล่งน้ำ การขนถ่ายขยะ หรือเรื่องถนนหนทาง โดยปกติเขตได้รับเงินจากรัฐบาล แต่รัฐธรรมนูญใหม่นี้เขตต่างๆ ในประเทศไทยยังสามารถรวบรวมเงินจากชุมชนท้องถิ่นได้

การทำงานของผู้อำนวยการเขต

กิจกรรมที่ 1 การสร้างแผนภูมิหรือผังความคิด

จากข้อมูลในแผนผัง และจากการสัมภาษณ์ ให้นักเรียนสร้างแผนภูมิหรือผังความคิดของตนเอง เพื่อแสดงบทบาทของผู้อำนวยการเขต พร้อมทั้งเขียนความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วหลังจากมีการออกรัฐธรรมนูญใหม่ในปี 2540

กิจกรรมที่ 2 ทักษะการสัมภาษณ์

ให้นักเรียนเขียนตัวอย่างคำถามทั้ง 2 ประเภทนี้ โดยนำมาจากบทสัมภาษณ์ข้างต้น
คำถามติดตามผล (เป็นคำถามที่ผู้สัมภาษณ์พยายามจะถามเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้มากกว่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ)

คำถามปลายปิด (คำถามที่ต้องการคำตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”)

คำถามที่เปิดประเด็นใหม่

จากนั้นให้ชั้นเรียนอภิปรายเรื่องต่อไปนี้

เสนอคำถามอื่นๆ ที่ผู้สัมภาษณ์อาจถามผู้อำนวยการเขตนินนาท

พิจารณาว่าทำไมการทักษะสัมภาษณ์และการถามคำถาม จึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ 3 หนังสือพิมพ์ชุมชนในวันรัฐธรรมนูญ

ให้แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 3-4 คน ซึ่งจะเป็นผู้สื่อข่าวพิเศษของหนังสือชุมชนในวันรัฐธรรมนูญ (10 ธันวาคม) แต่ละกลุ่มวิจัยและเขียนหัวข้อต่อไปนี้ โดยเกี่ยวกับสำนักงานเขต และผู้อำนวยการเขตในท้องถิ่นของนักเรียน (โรงเรียนที่อยู่ในเขตต่างจังหวัด อาจศึกษาเรื่องสภาตำบลและกำนัน) ให้เน้นที่เกี่ยวกับ “ประชาชน” ซึ่งเป็นที่สนใจของชุมชน

ให้ 1 กลุ่มเป็นบรรณาธิการและมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการออกแบบและการผลิต

ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการ

ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้อำนวยการเขต หรือกำนัน (ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์)
2. รายงานข่าวการประชุมของเขตหรือตำบล
3. รายงานโครงการหรือกิจกรรมชุมชนในเขตหรือตำบล
4. บทความเรื่องโครงการชุมชนท้องถิ่นที่ทำโดยอาสาสมัคร แต่ยังต้องการความช่วยเหลือจากเขตหรือสภาตำบล

5. กลุ่มบรรณาธิการ ผลิตหนังสือพิมพ์และเขียนบทบรรณาธิการเรื่องวันรัฐธรรมนูญ แต่ละกลุ่มอาจมีช่างภาพ 2-3 คน และสามารถเขียนจดหมายสั้นๆ ถึงบรรณาธิการเพื่อให้ความเห็นเรื่องสภาท้องถิ่น และนโยบายกระจายอำนาจ ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่

ขั้นตอนในการวางแผนการเขียนบทความ

1. ตัดสินใจเลือกคำถามสำคัญหรือหัวข้อเรื่องเพื่อนำทางในการสัมภาษณ์ เช่น
 - บุคคลจะเป็นผู้อำนวยการเขต หรือกำนันอย่างไร
 - พวกเขามีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไร
 - การประชุมประจำเดือนของสภาเขต / สภาตำบลเป็นอย่างไร
 - ทำไมจึงมีการจัดการประชุม และการตัดสินใจเป็นอย่างไร
2. ตัดสินใจว่าจะนำข้อมูลมาได้อย่างไร (อย่าลืมรูปภาพ) สมาชิกแต่ละคนแบ่งงานกัน
เช่น
 - การสัมภาษณ์ - จะสัมภาษณ์ใคร อย่างไร และเมื่อไร
 - รายงานจากสภา
 - บทความหนังสือพิมพ์

3. ตัดสินใจว่าจะเขียนบทความอย่างไรลงหนังสือพิมพ์ รูปแบบหนึ่งที่ได้ อาจเป็นการสัมภาษณ์คล้ายการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตข้างต้น และนักเรียนจะใช้รูป แผนที่ การตูน อะไรในบทความ

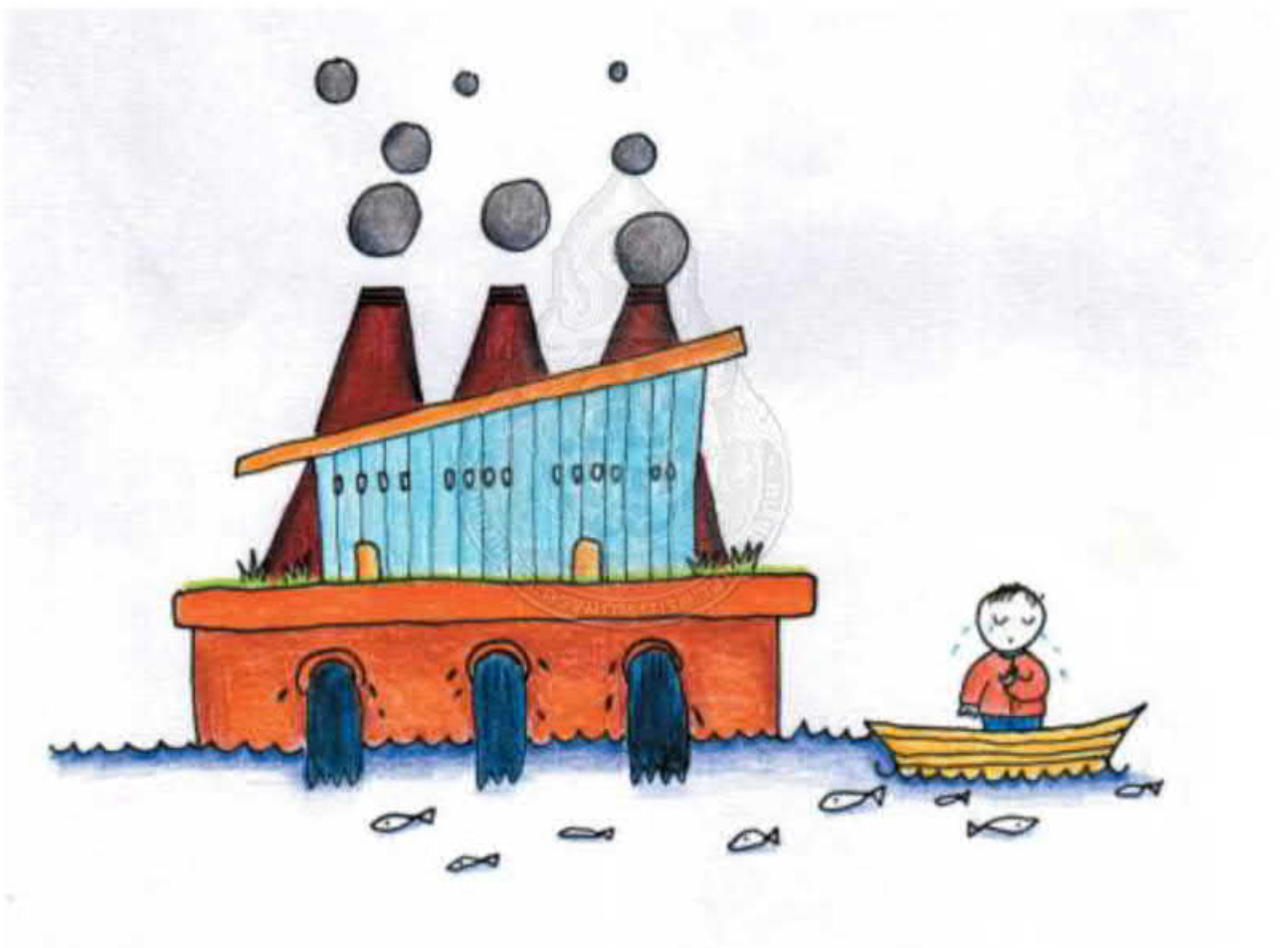
4. ส่งบทความให้แก่กลุ่มบรรณาธิการในเวลาที่กำหนด เมื่อใกล้พร้อมผลิตหนังสือพิมพ์ แล้ว ให้เชิญผู้อำนวยการเขตในท้องถิ่นและคนอื่นๆ มาในงานเปิดตัว “หนังสือพิมพ์” ของนักเรียน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐

1. บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. กรรมการการเลือกตั้งมีสิทธิในการตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีได้เป็นโดยสุจริต
3. รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง
4. รัฐจัดให้เยาวชนเรียนฟรี 12 ปี
5. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณากฎหมายใหม่หรือแก้ไขกฎหมายเดิม
6. มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
7. ทุกหน่วยราชการต้องมีข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชนได้ และมีนโยบาย แผนงาน โครงการที่มีการแจ้งให้ประชาชนรับรู้
8. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีสิทธิพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น

บทที่ 8 การคืนอำนาจสู่มวลชน :
การแก้ไขความขัดแย้งที่คลองใหญ่

บทที่ 8

การกินอำนาจสู่มวลชน : การแก้ไขความขัดแย้งที่คลองใหญ่

บทนี้เป็นเรื่องของการทำงานที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้เข้าไปมีสิทธิ์มีเสียงในเรื่องโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งมีผลกระทบต่อชุมชน ประชาชนเกือบทุกคนในประเทศไทย มีไฟฟ้าใช้ แต่ในบางครั้งการสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ได้ก่อให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เรื่องนี้เป็นเรื่องของโรงงานไฟฟ้าซึ่งใช้พลังงานจากลิกไนต์ แม้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสมมุติ แต่ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงในเรื่องความขัดแย้ง ซึ่งยังคงเกิดขึ้นกับโรงงานไฟฟ้าขนาดใหญ่และเขื่อนหลายแห่ง ซึ่งเราสามารถพบเรื่องในลักษณะนี้เกิดขึ้นมากมายในทุกส่วนของโลก

คลองใหญ่

คลองใหญ่เป็นสถานที่สมมุติแห่งหนึ่งในประเทศไทย เป็นที่ซึ่งมีการทำเหมืองลิกไนต์ (ถ่านหินคุณภาพต่ำ) โดยใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่เป็นเชื้อเพลิงในโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งแจกจ่ายพลังงานให้กับหลายจังหวัด รัฐบาลซึ่งเป็นผู้สร้างโรงงานคลองใหญ่ กำลังวางแผนที่จะขายโรงงานให้แก่บริษัทข้ามชาติ Transpower Thai International (TTI) บริษัท TTI กำลังวางแผนเปิดเหมืองลิกไนต์ สำหรับโรงงานซึ่งตั้งห่างออกไป 80 กิโลเมตร ในขณะที่เหมืองปัจจุบันจะใช้งานได้ อีกประมาณ 10 ปีเท่านั้น

จากแผนที่แสดงโรงงานซึ่งตั้งมา 10 ปีแล้ว โรงงานนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำคลองแค้น โรงไฟฟ้าและเหมืองตั้งอยู่บนที่ดินที่ซื้อมาจากเจ้าของที่ดินใน 3 หมู่บ้านเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หมู่บ้านเหล่านี้ได้ถูกย้ายออกไปเพื่อให้ห่างจากโรงงาน แต่ชาวบ้านก็ยังคงบ่นเรื่องระดับของมลภาวะจากฝุ่นเถ้า และควันกำมะถันจากการเผาไหม้ลิกไนต์ ในบางครั้งโรงเรียนในหมู่บ้านต้องปิดเพราะควันจากโรงไฟฟ้า

โรงไฟฟ้าและเหมืองต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมหาศาลจากแม่น้ำ ชาวประมงท้องถิ่นก็เริ่มบ่นเรื่องมลภาวะทางน้ำที่เริ่มร้อนขึ้นนั้น ได้ย้อนกลับลงสู่แม่น้ำ ซึ่งหมายถึงขณะนี้ปลาก็เริ่มน้อยลง ครอบครัวซึ่งเคยดำรงชีพด้วยการจับปลาเริ่มยากจนลง บางครั้งก็ต้องไปรับจ้างชวานาในท้องถิ่น

การจัดการปัญหา

องค์กรเอกชน (NGO) หลายแห่งจากตัวจังหวัดและจากทางกรุงเทพ ฯ ได้ช่วยเหลือชาวคลองใหญ่จัดรณรงค์การออกกฎหมายเพื่อปกป้อง ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

แผนที่อำเภอคลองใหญ่

นายกรัฐมนตรีเข้ามามีส่วนร่วม

ปีนี้เป็นปีที่มีการเลือกตั้ง และนายกรัฐมนตรี สานิต สมปอง ซึ่งเป็น ส.ส. เขตนี้ด้วย เกิดความรู้สึกกังวลว่า พรรคฝ่ายตรงข้ามกำลังใช้ปัญหาความขัดแย้งที่คลองใหญ่เพื่อหาคะแนนเสียงให้กับพรรคตน เขาตัดสินใจเรียกประชุมสำหรับอนาคตของสถานีไฟฟ้าที่คลองใหญ่ นายกรัฐมนตรีได้ให้สัญญาว่า เขาจะรับฟังทุกความคิดเห็นขององค์กรต่างๆ และเมื่อจบการประชุมจะมีการพูดคุยในประเด็นที่เขาจะเสนอแก่พรรคและในสภา การที่นายกฯ กล่าวเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเขาสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันที ในขณะที่ประเด็นอื่นๆ เช่นการเสียภาษี อาจต้องรอปีงบประมาณหน้า

กิจกรรมที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้จากการอ่านเรื่องที่คลองใหญ่มา 3 ข้อ (แต่ต้องไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏบนแผนที่)
2. ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากแผนที่ แต่ไม่มีปรากฏในบทนี้
3. จากสิ่งที่ได้อ่านไปแล้ว ให้อธิบายว่าทำไมจึงต้องศึกษาเรื่องโรงไฟฟ้าแห่งนี้

กิจกรรมที่ 2 บทบาทสมมุติ : การประชุมที่คลองใหญ่

A. นายกรัฐมนตรี และผู้จัดการประชุม

ให้เลือกนักเรียนหนึ่งคนเป็นนายกรัฐมนตรีสมมติ สมpong และให้ที่เหลือเป็นผู้จัดการประชุม (ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักนายกรัฐมนตรี)

B. กลุ่มองค์กรที่เข้าร่วมประชุม

ให้นักเรียนในชั้นเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ และเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่อไปนี้

- สมาคมชาวคลองใหญ่
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
- กระทรวงพลังงาน
- คณะกรรมการอำนวยการโรงงานไฟฟ้าคลองใหญ่
- ทนายความเพื่อสิ่งแวดล้อมในฐานะขององค์กรเอกชน (NGO)

สมาชิกจากทุกองค์กรได้รับเชิญมาร่วมประชุมเรื่องโรงงานไฟฟ้า ซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องส่งสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ให้แก่ผู้จัดการประชุมก่อนที่การประชุมจะเริ่มขึ้น

- ชื่อผู้นำของแต่ละองค์กร
- ข้อเสนอ 5 ประการสำหรับอนาคตของโรงไฟฟ้าคลองใหญ่
- ทุกคนต้องมีป้ายชื่อ

- การเสนอชื่อบุคคลเพื่อรับเลือกเป็นประธานในที่ประชุม
- e-mail หรือเว็บไซต์นโยบายของกลุ่ม

C. ให้นักเรียน 3 คนในชั้นเป็นผู้สื่อข่าวและนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งต้องสัมภาษณ์สมาชิกในที่ประชุม และจัดทำรายงานและบันทึกวิดีโอตลอดการประชุมทั้ง 3 วัน

กิจกรรมที่ 2 การทบทวนงานที่ได้ทำ

ให้นักเรียนในชั้นอภิปรายคำถาม 2 ข้อนี้

1. วิธีการที่ชั้นเรียนเตรียมเพื่อจัดการประชุมดีเพียงไร เพราะอะไร และถ้าไม่ดี จะมี การปรับปรุงอย่างไร
2. เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ในกลุ่มของนักเรียนทำงานได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร อธิบายเหตุผล

กิจกรรมที่ 3 บันทึกการประชุม : วันแรก (เวลา 1 คาบ)

- นายกรัฐมนตรีกล่าวเปิดประชุม และกล่าวสิ่งที่คาดหวังจากการประชุมครั้งนี้
- เลือกตั้งประธานในที่ประชุม (ผู้จัดการประชุมทำหน้าที่เลขานุการในที่ประชุม)
- นำเสนอ (3-5 นาที) นโยบายจากผู้นำของแต่ละกลุ่ม

กิจกรรมที่ 4 บันทึกการประชุม : วันที่สอง (เวลา 1 คาบ)

- ประชุมปฏิบัติการ แต่ละกลุ่มตั้งตัวแทนจากแต่ละองค์กรเพื่ออภิปรายว่าประเด็นไหน จะได้รับการยอมรับและประเด็นไหนที่จะถูกคัดค้าน
- หนึ่งคนจากแต่ละการประชุมปฏิบัติการ รายงานกลับมายังที่ประชุม
- ประธานและผู้จัดการประชุมใช้รายงานนี้ในการเตรียมทางแก้ไขความขัดแย้งที่ คลองใหญ่ เพื่อที่จะนำมาในที่ประชุมในวันถัดไป

คำแนะนำสำหรับคณะผู้แทน

ผู้แทนแต่ละคนจะใช้คำสำคัญและความคิดจากฐานข้อมูล และจากอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการนำเสนอสิ่งที่ทำให้โรงงานไฟฟ้าคลองใหญ่ บางครั้งปัญหาที่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น โรงกลั่นน้ำมัน หรือโรงงานกระดาษต้องประสบอาจเป็นปัญหาลักษณะเดียวกับปัญหาที่ คลองใหญ่นี้เอง

ผู้แทนควรใช้แผนภูมิ พังความคิด สถิติและรูปภาพ ซึ่งอาจนำมาจากอินเทอร์เน็ต ในการนำเสนอปัญหาและทางแก้ไข

ประธานในที่ประชุม

- บทบาทของประธานในที่ประชุมสำคัญมากในระบอบประชาธิปไตย ประธานจะต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและปราศจากอคติ สามารถรับฟังได้ทุกความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พูด ภายใต้กฎกติกาของการประชุม
- ควบคุมให้คณะผู้แทนหรือสมาชิกเคารพกฎกติกาของที่ประชุม เช่น ต้องขออนุญาตประธานในการถามคำถามผู้แทนคนอื่น (ท่านประธานครับ ขอให้รัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมอธิบายสาเหตุของ... ฯลฯ)
- ช่วยให้ที่ประชุมเห็นพ้องในการลงมือปฏิบัติ หรือปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ
- เขียนสรุปสิ่งที่ประชุมได้ตัดสินใจและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป
- เสนอว่านโยบายที่ไม่ได้รับการยอมรับ ควรมีการอภิปรายกันในอนาคต
- ให้ที่ประชุมตอบรับลงในบันทึกการประชุมอย่างชัดเจนถึงสิ่งต้องปฏิบัติและระยะเวลาที่กำหนด ผลักดันให้มีกฎเรื่องเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดโครงการให้ชัดเจน (นักเรียนที่เป็นประธานอาจขอให้ครูเป็นเลขานุการของเขา หรือเป็นผู้จัดประชุมได้)

การทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในบทบาทสมมุติ

ตารางนี้เป็นความเห็นที่ได้จากนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติที่คล่องใหญ่ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายลงในช่องที่นักเรียนเห็นด้วย ถ้าข้อความใดนักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่ง อาจทำเครื่องหมาย 2-3 อันลงในช่องนั้นได้

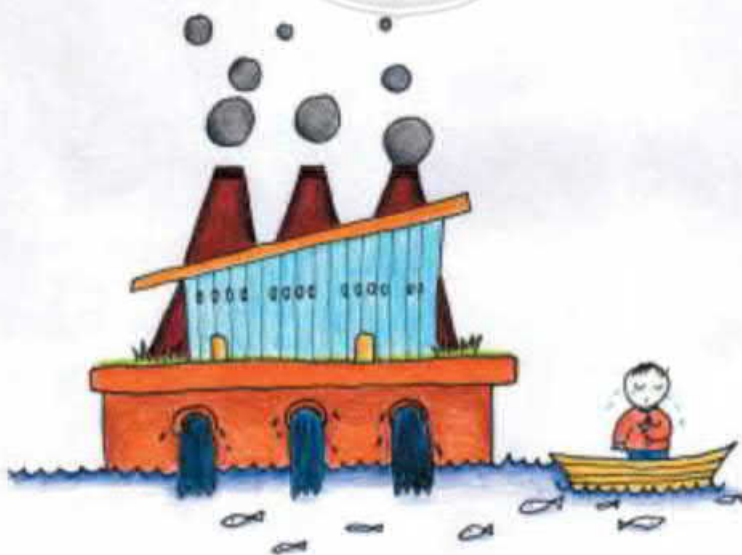
ข้อความที่นักเรียนคิดขึ้นจากเรื่อง “การกินอำนาจสู่ประชาชน”	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. การแสดงบทบาทสมมุติลักษณะนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเรียนรู้การอภิปราย และทักษะการแก้ปัญหา			
2. นักเรียนมักจะไม่น่าสนใจเมื่อต้องแสดงบทบาทของตนเอง นักเรียนต้องการทิศทางที่ชัดเจนกว่านี้			
3. บทบาทสมมุติช่วยให้นักเรียนกล้าพูดและกล้าอธิบายความคิดเห็นด้วยความมั่นใจมากขึ้น			
4. นักเรียนต้องการข้อมูลมากกว่านี้ในการแสดงบทบาทสมมุติ นักเรียนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับข้อมูลมากพอ			
5. การแสดงแบบนี้ทำให้นักเรียนคิดเข้าร่วมการเมืองหรือกิจกรรมชุมชนเมื่อออกจากโรงเรียนอย่างจริงจัง			
6. การแสดงแบบนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยได้ดีกว่าหนังสือเรียน			
7. นักเรียนบางคนไม่ใส่ใจจริงจังในการเตรียมตัวเท่าที่ควร			
8. นักเรียนส่วนใหญ่ทำงานดี พวกเขารู้ว่าประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้การออกเสียงในกลุ่มและอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น			
9. กลุ่มต่างๆ ในบทบาทสมมุติต้องมีความชัดเจนในสิ่งที่กำลังทำ และเวลาที่เขามีอยู่			
10. การประชุมแบบนี้ไม่มีประโยชน์ นักการเมืองไม่มีวันสนใจชาวบ้านธรรมดาแน่นอน			

นำคำตอบที่ได้จากชั้นเรียนมาติดบอร์ดหรือทำเป็นแผ่นใสมาฉายให้ดู หลังจากได้มีการอภิปรายแล้ว ให้นักเรียนเขียนย่อหน้าสั้นๆ เรื่อง “สิ่งที่เรียนรู้จากบทบาทสมมุตินี้”

ฐานข้อมูลเรื่องโรงงานไฟฟ้าจากถ่านหินลิกไนต์ ชุมชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ	ข้อมูล
ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโรงงานไฟฟ้า	รัฐบาลบอกชาวบ้านว่าถ้ามีการสร้างโรงไฟฟ้าและเหมืองแห่งใหม่ ก็จะทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น อีกทั้งการสร้างโรงงานและถนนมายังเหมือง ก็ใช้เวลาหลายปี เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ของโรงงานล้วนมีทักษะสูง ส่วนใหญ่จบจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ และเจ้าหน้าที่โรงงานเหล่านี้มักเข้าไปในตัวจังหวัดเพื่อซื้อของ พวกเขาไม่ชอบตลาดในท้องถิ่น
การศึกษาและการฝึกงาน	เด็กจากโรงงานจำนวนน้อยมากที่ไปเรียนในโรงเรียนท้องถิ่น ซึ่งจัดหาอาหารไว้สำหรับครอบครัวซึ่งมีรายได้น้อย ข้อเสนอในการฝึกอบรมในโรงงานอุตสาหกรรมการประดิษฐ์ การล้างเมล็ดพันธุ์ผัก และการปลูกสวนมะม่วง เงาะ หรือลิ้นจี่สำหรับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานไฟฟ้านั้นยังไม่มีทำให้เสร็จสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่เขตกล่าวว่า ไม่มีเงินสำหรับโครงการนี้ ชาวประมงที่เคยจับปลาในแม่น้ำสามารถจัดตั้งฟาร์มปลา สามารถใช้น้ำสะอาดซึ่งส่งต่อมาจากโรงงานไฟฟ้า ถ้าได้มีการฝึกอบรมและมีเงินเพียงพอ
ไฟฟ้าจากถ่านหินและลิกไนต์	ประมาณ 40% ของไฟฟ้าทั่วโลกในปี 2000 ได้จากโรงงานถ่านหิน มีการประมาณการว่าแหล่งทรัพยากรถ่านหินของโลก จะใช้ได้อีก 250 ปี ถ้าขัธธรรมชาติ 70 ปี ถ่านหินดำเป็นถ่านหินที่มีคุณภาพดึกว่าลิกไนต์ (ซึ่งเป็นถ่านหินคุณภาพต่ำ) ซึ่งประเทศไทยนำเข้าจากออสเตรเลีย โรงงานเผาถ่านหินจากลิกไนต์ผลิตฝุ่นเถ้าและก๊าซพิษเข้มข้นมากกว่า แต่เมืองไทยมีลิกไนต์มาก และราคาก็ถูก เหมืองที่เขาใหญ่ ผลิตถ่านหินคุณภาพต่ำกว่าเหมืองซึ่งห่างออกไปอีก 180 กิโลเมตร แต่เนื่องจากการขนส่งลิกไนต์ทางถนนในระยะทางไกลเช่นนั้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้
ที่ดินและสิ่งแวดล้อม	มีการย้ายหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านไปยังที่ใหม่ที่ปลอดภัยกว่า แต่พวกเขาก็ยังพูดว่ายังคงได้รับผลกระทบจากกลิ่นกำมะถัน เจ้าของที่ดินที่ขายที่ดินให้แก่โรงงานไฟฟ้าที่เขาใหญ่ได้ใช้เงินเกือบทั้งหมดในการซื้อที่ดินในหมู่บ้านซึ่งห่างไกลจากเหมือง และเริ่มปลูกพืช ชาวบ้านที่ยากจนกว่า ซึ่งไม่มีหรือมีที่ดินน้อยมากเกินกว่าจะขายได้ราคาก็ไม่มีทางเลือก จำต้องอยู่ในหมู่บ้านใหม่ ที่จัดหาไว้ให้ พวกเขากล่าวว่า ที่ดินที่เขามีอยู่ตอนนี้ก็ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ 2-3 ปีมานี้ ปลาสองพันธุ์ที่เคยชุกชุมในแม่น้ำก็เริ่มกลายเป็นสัตว์หายาก ชาวประมงท้องถิ่นกล่าวว่าน้ำจากท่อน้ำของโรงงาน ทำให้ปลตาย ขณะที่รายงานวิจัยจากกระทรวงสิ่งแวดล้อมกล่าวว่าปลาที่ลดจำนวนลงมีสาเหตุมาจากการที่ชาวประมงใช้แท่นล่อนจับปลาอย่างผิดกฎหมาย เพื่อที่จะสนองความต้องการของร้านอาหารในกรุงเทพฯ

คำสำคัญ	ข้อมูล
มลภาวะ และเทคโนโลยี	โรงงาน 3 ใน 4 แห่งที่เขาใหญ่ได้ใช้ระบบเทคโนโลยีล่าสุดในการจัดการกำเนิดจากควัน และฝุ่นเถ้าที่มาจากเตาเผา โรงงานแห่งหนึ่ง ซึ่งจะใช้แต่เวลาที่มีความต้องการไฟฟ้ามากเท่านั้น จะไม่มีเทคโนโลยีแบบนี้ อุณหภูมิของน้ำที่กลับมายังแม่น้ำสูงกว่าหลายโรงงานในต่างประเทศ เราต้องการระบบบำบัดใหม่ (และราคาแพง) ควรปิดเหมืองถ่านหินใกล้โรงงาน และควรนำลิกไนต์คุณภาพสูงกว่าจากเหมืองที่อยู่ห่างออกไป 180 กิโลเมตรมาใช้
พลังงานไฟฟ้า- นโยบายใหม่	กฎหมายการใช้ถ่านหินและโรงไฟฟ้าจากลิกไนต์ควรจะอยู่ในระดับมาตรฐานสากล ซึ่งย่อมหมายถึงค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น กระบวนการที่สูงขึ้นก็จะเพิ่มรายจ่ายแก่รัฐบาลในการหาเสียงเลือกตั้ง นักสิ่งแวดล้อมกล่าวว่า ถ้ามีนโยบายการใช้แหล่งพลังงานท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น พลังงานจากลม แสงอาทิตย์ ก็จะทำให้ความจำเป็นในการใช้โรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ เช่นที่เขาใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนลดลง กลุ่มสิ่งแวดล้อมได้พยายามชักจูงให้รัฐบาลให้ข้อมูลแก่ประชาชนในเรื่องการประหยัดไฟฟ้าให้มากขึ้น เขากล่าวว่า เหตุที่รัฐบาลไม่ทำเช่นนั้นเพราะต้องการขายโรงไฟฟ้าให้ได้ราคาสูงที่สุดเท่าที่ทำได้ให้แก่ธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจข้ามชาติเหล่านี้ต้องการความมั่นใจว่าจะสามารถขายไฟฟ้าได้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ เพื่อที่จะได้กำไรเพิ่มขึ้น

บทที่ 9 การแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน :
ตลาดแพงลอยวัดเลียบคลอง

บทที่ 9

การแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน : ตลาดแมงลอยวัดเลียบคลอง

บทนี้เป็นเรื่องของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในที่ทำงาน และแสดงให้เห็นวิธีการจัดการกับปัญหานักเรียนจะต้องพิจารณาความคิดเห็นที่หลากหลายของแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ

ตลาดแมงลอยวัดเลียบคลอง

ตลาดวัดเลียบคลองเป็นตลาดเทศบาลสมมุติแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งมีสภาเทศบาลเป็นผู้ออกกฎหมายเพื่อดูแลให้ชุมชนมีความสงบเรียบร้อย อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นได้ ในระบอบประชาธิปไตยนั้นพลเมืองจะต้องรู้ว่าเขาต้องพยายามแก้ปัญหาทั้งหลายด้วยตัวเอง โดยไม่พึ่งกฎหมาย หรือตำรวจ หรือแม้กระทั่งศาลสถิตยุติธรรมมากนัก

ประชาชนชาวตลาดวัดเลียบคลองมักจะแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองเสมอ ในปีที่แล้วพวกเขาารู้สึกภาคภูมิใจมากที่สามารถพิชิตรางวัล “ตลาดที่สะอาดที่สุดในเมือง” จากนายกเทศมนตรีได้ ชาวตลาดวัดเลียบคลองรู้ว่า ปัจจุบันความสะอาดเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการดึงดูดลูกค้า ทุกวันนี้ผู้คนมักจะไปซื้อของที่ซูเปอร์มาร์เก็ตเพราะทุกสิ่งสะอาดสะอาดและอากาศเย็นสบาย

เรื่องขัดแย้งที่เพิ่งเกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการเก็บขยะ ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้อย่างตั้งใจและให้นักเรียนลองคิดว่าตอนจบของเรื่องจะเป็นเช่นไร

ตลาดแผงลอยวัดเลียบคลอง (เรื่องสมมติ)

พ่อค้าที่ตลาดวัดเลียบคลองจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และกฎหมายหลายประการ ที่ออกโดยสภาเทศบาล พวกเขาจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายเดือนให้แก่เทศบาลเป็น ค่าใบอนุญาตประกอบการ ถ้าพ่อค้าคนใดไม่จ่ายก็จะถูกริบใบอนุญาตประมาณ 2-3 วัน

พ่อค้าจะต้องดูแลบริเวณแผงของตนให้สะอาดและเป็นระเบียบ ที่เมืองนี้ พนักงานเก็บขยะของเทศบาลจะมาเก็บขยะทุกเช้าเพื่อนำไปรวมในถังขนาดใหญ่ พ่อค้าคนใดที่ไม่ทำตามกฎนี้ก็จะถูกริบใบอนุญาต

เรื่องขัดแย้งที่เพิ่งเกิดขึ้น เป็นเรื่องของเปลือกทุเรียนกองมหิมาที่มักล้นตะกร้าขยะ กระจายอยู่รอบๆ แผงขายทุเรียน บนถนน และฟุตบาท ถ้าเราดูจากแผนที่สเก็ทซ์ จะเห็นว่า แผงขายทุเรียนของแม่ข่ายลูกสามนี้อยู่ตรงทางเข้าตลาดพอดี และบิ๋มตำรวจก็อยู่ห่างออกไป เพียง 100 เมตร

เนื่องจากตลาดวัดเลียบคลองเพิ่งได้รับรางวัลตลาดที่สะอาดที่สุดในเมือง บรรดาแผง ใกล้เคียงจึงพากันโกรธมาก ที่เปลือกทุเรียนของร้านนี้ล้นออกบนพื้นถนน ส่วนพนักงานเก็บ ขยะที่มาทุกเช้านั้นจะเก็บขยะ 2 ตะกร้าต่อ 1 ร้านเท่านั้น พวกเขาบอกว่าไม่ใช่หน้าที่ของเขา ที่ต้องเก็บขยะมากกว่า 2 ตะกร้า หรือเก็บขยะที่ล้นออกมาบนถนน แต่ถ้าจะให้เขาเก็บเพิ่ม ก็ต้องมีการจ่ายเงินเพิ่ม ซึ่งแน่นอนว่าไม่มีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใดๆ สำหรับเรื่องนี้ แต่ ประชาชนก็ยอมจ่ายเพราะไม่อยากให้มีปัญหา ซึ่งที่จริงแล้วเงินที่พนักงานเก็บขยะได้รับนั้น ก็น้อยเสียจนแทบจะไม่พอเลี้ยงครอบครัว

พ่อค้าร้านข้างเคียงบางคนไม่พอใจที่แม่ค้าทุเรียนยังดื้อดึง และไม่ยอมจ่ายเงินเพิ่มเพื่อ ให้บริเวณแผงของตนสะอาด เธอบอกว่าเธอจะไม่ยอมจ่ายเพิ่ม เพราะไม่มีบอกในกฎหมาย พ่อค้าร้านข้างเคียง 2 คนจะจะไปแจ้งตำรวจ

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ประโยคที่เป็นใจความสำคัญเพื่อเข้าใจเนื้อเรื่อง

ให้นักเรียนอ่านเรื่องตลาดแผงลอยและหาประโยคที่เป็นใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า

ให้นักเรียนเน้นประโยคนั้นโดยใช้ปากกาสำหรับเน้นข้อความ และให้หาประโยคที่ให้ข้อมูล ที่สำคัญอีก 3 ประโยค (ต้องไม่ใช่ประโยคเดิม)

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 1 : วิเคราะห์ประโยคที่เป็นใจความสำคัญ	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
สามารถจำประโยคที่เป็นใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าได้					
ระบุข้อมูลอย่างถูกต้องตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย					

ประเด็นการสอน

การให้นักเรียนหาประโยคที่เป็นใจความสำคัญ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของบทความ ก่อนที่จะลงไปสู่งานที่ซับซ้อนมากขึ้น กิจกรรมนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างของการเขียนย่อหน้า ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้กับงานเขียนของตนเอง

กิจกรรมที่ 2 ระบุปัญหาและทางแก้ไข : การใช้และการประเมินทักษะกลุ่ม

ให้อภิปรายกลุ่มย่อยถึงตอนจบของเรื่องนี้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที และให้นักเรียนหนึ่งคนในกลุ่ม เป็นผู้บันทึกลักษณะภาษาที่ใช้ลงในตารางข้างล่าง
ให้สมมุติว่านักเรียนเป็นนักข่าวและช่างภาพที่ต้องเขียนตอนจบของเรื่องนี้ (งานกลุ่ม) ให้เขียนพาดหัวข่าวที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง พร้อมทั้งเลือกรูปที่จะลงข่าวประมาณ 1 - 2 รูป

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 2 : ระบุปัญหา : การเขียนโดยใช้จินตนาการ : ทักษะการอภิปรายกลุ่ม	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์					
ใช้จินตนาการและความคิดริเริ่มในการเขียนเรื่อง					
ใช้ทักษะอภิปรายกลุ่ม					

ตารางบันทึกการใช้ภาษา

ลักษณะภาษาที่ใช้	ความถี่ในการใช้ (ทำเครื่องหมาย ✓)
กล่าวรายงานต่างๆ ไป	
ตั้งคำถาม	
เพิ่มเติม / ปรับความคิด	
ใช้จินตนาการ / ความคิดสร้างสรรค์	
รวม	

ประเด็นการสอน

- การใช้ตารางตรวจสอบลักษณะภาษาที่ใช้ในการอภิปรายกลุ่ม สามารถช่วยทั้งครูและนักเรียนในการสังเกตภาษาที่นักเรียนใช้
- การกำหนดให้นักเรียนเขียนรายงานข่าว นักเรียนจะต้องใช้ภาษาที่มีรูปแบบเฉพาะ เช่น ใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจให้มากที่สุด แต่ต้องไม่ใช่ภาษาพูด นอกจากนี้ นักเรียนจะต้องคิดถึงประเด็นหลักของเรื่อง เพื่อที่จะสามารถเลือกพาดหัวข่าว และภาพประกอบที่เหมาะสมได้

กิจกรรมที่ 3 สรุป : โดยการใช้ผังความคิด

ให้นักเรียนแต่ละคนทำผังความคิดของตนเอง เรื่องการตัดสินใจของแต่ละคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา
เปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม ใช้ตารางประเมินผลเพื่อประเมินว่างานของใครดีที่สุด

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 3 สรุป : โดยการใช้ผังความคิด	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
พิจารณาข้อมูลที่ตรงประเด็นทั้งหมด แยกประเภทและจัดข้อมูลอย่างมีเหตุผลและเกี่ยวเนื่องกัน ใช้จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					

บทที่ 10 ธนาคารหมู่บ้าน :
สิทธิแห่งความพอเพียง

บทที่ 10

ธนาคารหมู่บ้าน : สุวิถีแห่งความพอเพียง

ประชาชนในชนบทจำนวนมากมีปัญหาหนี้สิน พวกเขาไม่มีความรู้เรื่องธนาคาร หรือการใช้เครดิต หลายครอบครัวมักใช้วิถีกู้เงินจากผู้ให้กู้ ซึ่งมักคิดดอกเบี้ยสูง ดังนั้นพวกเขาจึงร่วมกันตั้งธนาคารหมู่บ้าน หรือเครดิตยูเนียน ซึ่งขณะนี้หลายหมู่บ้านเริ่มจะพึ่งตัวเองได้

คำศัพท์

จดคำศัพท์ที่พิมพ์ด้วยตัวหนาลงในสมุด แล้วดูคำศัพท์ที่ปรากฏในบทนี้อย่างคร่าวๆ ว่ามีความหมายอย่างไรในบริบท แล้วอภิปรายกับครู นักเรียนอาจจะจดคำศัพท์เพิ่มเติมขณะที่ศึกษาเรื่องนี้ก็ได้

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ในบทนี้เราได้สัมภาษณ์คุณมุกดา เรื่องความร่วมมือในการตั้งธนาคารหมู่บ้าน จากนั้นให้นักเรียนเล่นบทบาทสมมติเรื่องธนาคารหมู่บ้านในชั้นเรียน

ทีมงาน : คุณมุกดาครับ เนื่องจากคุณทำโครงการชุมชนหลายโครงการ คุณคิดว่าโครงการไหนสำคัญที่สุดในความคิดของคุณครับ

คุณมุกดา : ดิฉันภูมิใจกับบ้านที่เราสร้างให้เด็กเร่ร่อนจำนวน 40 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กหญิงชาวเขาเผ่าเย้า นอกจากนี้ยังมีโครงการธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่สำคัญมากเช่นกัน

ทีมงาน : ทำไมธนาคารจึงเป็นเรื่องสำคัญมากครับ

คุณมุกดา : ชาวบ้านหลายครอบครัวเป็นหนี้ และวิธีในการใช้หนี้คือขายลูกสาวไปทำงานขายบริการ และลูกก็จะส่งเงินกลับมาให้ครอบครัว แต่ตอนนี้ไม่ค่อยมีครอบครัวไหนทำแล้ว เพราะธนาคารหมู่บ้านทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนไป

ทีมงาน : ทำไมคุณถึงริเริ่มรวบรวมชาวบ้านก่อตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้น

คุณมุกดา : เนื่องจากในหลวงทรงมีพระราชดำริว่าชาวบ้านควรเก็บเงินไว้ในหมู่บ้านมากกว่าจะนำไปให้คนในเมืองกู้เงิน ซึ่งนั่นคือการพึ่งตนเอง

ทีมงาน : ชาวบ้านจะเข้าร่วมธนาคารได้อย่างไร

คุณมุกดา : ง่ายมากค่ะ ต้นเดือนชาวบ้านที่ต้องการเป็นสมาชิกจะมาที่วัด ซึ่งเรากำหนดให้เป็นสถานที่ทำการ และมาฝากเงินกับกรรมการธนาคารหมู่บ้าน สมาชิกธนาคารจะต้องฝากเงินทุกเดือน เดือนละ 10 บาท เป็นอย่างน้อย ในพื้นที่ของเรามีสมาชิกประมาณ 50 คน

ทีมงาน : ใครอยากมาเข้าร่วมก็ได้หรือครับ

คุณมุกดา : ส่วนใหญ่ก็จะได้นะคะ แต่เราจะไม่รับพวกที่ติดยาและติดเหล้า และเพื่อที่จะรักษาสถานภาพสมาชิก ชาวบ้านจะต้องฝากเงินทุกเดือน

ทีมงาน : แล้วกรรมการนำเงินที่ได้ไปทำอะไรครับ

คุณมุกดา : เขาจะบันทึกลงในสมุดว่ามีเงินในธนาคารเท่าไร และเขียนขึ้นกระดานไว้ด้วยเพื่อให้ทุกคนจะได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับเงินของพวกเขาบ้าง

ทีมงาน : ฟังดูแล้วเสี่ยงจังนะครับ แล้วกรรมการนำเงินไปซ่อนไว้ที่ไหน

คุณมุกดา : [หัวเราะ] บนต้นไม้ว่างค่ะ !!! [หัวเราะ] คือเราจะนำเงินไปให้ชาวบ้านยืมนะคะ

ทีมงาน : ฟังดูแล้วไม่ค่อยมีเหตุผลเลยนะครับ เก็บเงินไว้เพียงให้ผู้อื่นยืมเท่านั้นเอง

คุณมุกดา : ก็ไม่เชิงค่ะ สมาชิกที่กู้เงินจะต้องจ่ายดอกเบี้ย 24% ต่อปี นั่นคือถ้าสมาชิกยืมเงินไป 500 บาท จะต้องจ่าย 620 บาทเมื่อถึงสิ้นปี

ทีมงาน : ดังนั้นธนาคารก็จะมีกำไร 120 บาท แล้วต่อจากนั้นล่ะครับ

คุณมุกดา : เงินบางส่วนก็จะเป็นดอกเบี้ยให้แก่สมาชิกที่ยังฝากเงินไว้ในธนาคาร สมาชิกที่มีเงินอยู่ในธนาคาร 500 บาท เป็นเวลา 1 ปี จะได้ดอกเบี้ย 12% ดังนั้นเงิน 500 ก็จะเป็น 560 บาท และถ้าเขาจำเป็นต้องใช้เงินก็สามารถถอนไปใช้ได้ แล้วเงินที่ยังเหลือในธนาคารก็จะได้ดอกเบี้ย 12% ต่อไป

ทีมงาน : แต่ธนาคารก็ยังคงเหลือเงิน 60 บาทเป็นดอกเบี้ยที่ได้จากเงินกู้ แล้วเงินนี้ใช้ทำอะไรครับ

คุณมุกดา : พอลิ้นปี แต่ละกลุ่มก็จะดูว่าได้กำไรเท่าไร

ทีมงาน : แล้วนำกำไรไปทำอะไรครับ

คุณมุกดา : เราจะมีแผนผังแสดงว่านำเงินไปใช้ทำอะไรบ้าง กฎของเราก็คือ 30% จะเป็นเงินปันผล สำหรับสมาชิก 20% นำไปช่วยครอบครัวยากจน 20% เก็บไว้สำหรับความจำเป็นในอนาคต 10% นำไปช่วยโครงการพัฒนาหมู่บ้าน และ 20% ให้กรรมการที่ดูแลบัญชีตลอดปี

ทีมงาน : ฟังดูยอดเยี่ยมมากเลยนะครับ แต่เรามีคำถามสำคัญคำถามหนึ่ง หลังจากวันที่เปิดให้ทุกคนฝากเงิน-กู้เงินแล้ว ทางธนาคารนำเงินไปเก็บไว้ที่ไหน

คุณมุกดา : จริงๆ แล้วเราแทบจะไม่เหลือเงิน ในวันนั้น

ทีมงาน : อะไรนะครับ! ไม่มีเงินในธนาคาร! (หัวเราะ) ธนาคารประเภทไหนกันนี้

คุณมุกดา : ก็ธนาคารประเภทที่ดีที่สุดนะสิคะ เงินของชาวบ้านก็ยังคงอยู่ในหมู่บ้าน ในวันฝากเงิน-กู้เงิน จะมีสมาชิกจำนวนมากมาฝากเงิน ขณะเดียวกันก็มีสมาชิกจำนวนมากมาขอกู้ เงินที่สมาชิกนำมาฝาก ก็จะมีคนอื่นนำไปใช้ ซึ่งก็ไม่ใช่ใครที่ไหน แต่เป็นเพื่อนบ้านของเขาเอง

ทีมงาน : ตอนนี้เราคิดว่าเรารู้ในสิ่งที่ต้องการรู้เกี่ยวกับธนาคารหมู่บ้านทั้งหมดแล้วล่ะครับ.

คุณมุกดา : แต่ดิฉันกลับไม่คิดเช่นนั้นนะคะ ดิฉันจะบอกใบ้ให้ สมมุติว่า ในวันฝากเงิน-กู้เงิน มีชาวบ้านหลายคนต้องการกู้เงิน แต่ปรากฏว่าไม่มีเงินพอ พวกเราจะทำอย่างไรคะ คุณจะแก้ปัญหานี้ได้ไหม

ทีมงาน : คุณต้องมีกฎว่าจะนำเงินไปใช้ทำอะไรได้บ้าง คุณมีกฎในลักษณะนี้ไหมครับ และใครเป็นผู้ออกกฎ

คุณมุกดา : มีค่ะ คณะกรรมการจะเป็นผู้ออกกฎ ทุกปี เราจะประชุมที่นี่ และจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎให้เหมาะสม นี่เป็นตัวอย่างเหตุผลที่เราสามารถให้กู้ได้

- ชาวนาที่ต้องการซื้อรถแทรกเตอร์ใหม่
- ช่างทอผ้าที่ต้องการซื้อด้ายไหม
- ครอบครัวที่ต้องการเงินไปรักษาลูกที่โรงพยาบาล
- แม่ที่เลี้ยงลูกตามลำพัง และต้องการซื้อหนังสือให้ลูกเรียน
- ครอบครัวที่มีลูกสาวที่มีพรสวรรค์ทางการรำ และอยู่ในกลุ่มที่ต้องไปแสดงในเมือง แต่ไม่มีเงินค่าเดินทาง

คำถามของดิฉันคือ ถ้าคุณเป็นกรรมการ คุณคิดว่าควรพิจารณาข้อใดเป็นอันดับแรก

กิจกรรมที่ 1 การสัมภาษณ์คุณมุกดา

ให้นักเรียนคนหนึ่งยืนหน้าชั้นเรียน โดยสมมุติเป็นคุณมุกดา และให้เพื่อนสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเกี่ยวกับธนาคารหมู่บ้าน และให้คุณมุกดาตอบ ถ้าเพื่อนตอบคำถามได้ไม่ดีเท่าที่ควรให้**ผู้ที่ตั้งคำถาม**มาเป็นคุณมุกดาแทน

ประเด็นการสอน

เราจะไม่ค่อยพบการตั้งคำถามแบบ **คำถามปลายเปิด** และ **คำถามติดตามผล** ในชั้นเรียน การเล่นเกม 20 คำถามจะช่วยให้นักเรียนฟังคำถามและตั้งคำถามต่อไป เราสามารถใช้หัวเรื่องที่เรียนมาเล่นได้ ตัวอย่างเช่น ในบทนี้อาจเป็น **บุคคล** เช่น ประธานธนาคาร หรือจะเป็น **วลี** เกี่ยวกับธนาคาร เช่น “เงินกู้เพื่อนำไปซื้อจักรเย็บผ้า”

กิจกรรมที่ 2 บทบาทสมมุติธนาคารหมู่บ้าน : การยอมรับความรับผิดชอบของกลุ่ม

สมมุติว่าห้องเรียนเป็นหมู่บ้านและนักเรียนจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน หรืออาจจะตั้งธนาคารโรงเรียนที่สนองตอบความต้องการของนักเรียนและชุมชนโรงเรียน (บางโรงเรียน มีนักเรียนที่สามารถตั้งธนาคารได้จริงอย่างที่คุณมุกดาได้อธิบาย)

การตัดสินใจตั้งกฎระเบียบและกระบวนการทำงานของธนาคาร ให้ลอกตารางการตัดสินใจที่นักเรียนเลือกลงในบัตรคำ เรียงลำดับตั้งแต่ 1-8 จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มตั้งกฎสำหรับบัตรคำแต่ละใบ

วันไหนที่สามารถฝากเงิน-กู้เงินได้ และธนาคาร นี้ชื่ออะไร	ทำไมจึงก่อตั้งธนาคารหมู่บ้าน ให้เขียนข้อดี-ข้อเสีย เมื่อเทียบกับธนาคารในเมือง	นักเรียนจะจัดระบบฝาก-กู้เงินในแต่ละเดือนอย่างไร และจัดที่ไหนเมื่อไร	นักเรียนคิดดอกเบี้ยเงินกู้ และดอกเบี้ยเงินฝากเท่าไร
ใครบ้างที่เข้าร่วม และไม่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ และเกิดอะไรขึ้นกับผู้ฝ่าฝืนกฎของธนาคาร	นักเรียนจะโฆษณาข้อดีของธนาคารเพื่อให้มีสมาชิกร่วมอย่างไร และใครจะเป็นผู้ดำเนินการ	นักเรียนจะจัดเลือกตั้งกรรมการบอยแคโทน และจะจัดการเลือกตั้งอย่างไร	ในวันฝาก-กู้เงิน นักเรียนจะอย่างไรกับเงินฝากที่ไม่มีผู้ใดกู้
นักเรียนจะแต่งตั้งหรือเลือกตั้งกรรมการอย่างไร จำนวนเท่าไร และงานของกรรมการมีอะไรบ้าง	นักเรียนจะอย่างไรถ้ามีสมาชิกร้องการยืมเงิน ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าที่สมาชิกร่วมมาฝาก	นักเรียนจะให้กู้ในกรณีใด และไม่ให้กู้ในกรณีใด เงินกู้ประเภทใดมีความสำคัญเป็นอันดับแรก	นักเรียนจะจัดการกับกำไรที่ได้ในแต่ละปีอย่างไร และใครเป็นผู้ตัดสินใจระหว่างกรรมการและสมาชิกทั้งหมด

ประเด็นการสอน

การทำงานกลุ่มและการมีปฏิสัมพันธ์จะได้รับการพัฒนาต่อเนื่องเมื่อนักเรียนไม่ได้อ่าน-เขียน ตั้งแต่ต้นจนจบตามลำพังคนเดียว **การใช้บัตรคำ** เพื่อจัดลำดับความคิดหรือกิจกรรม จะ**สร้างปฏิสัมพันธ์ได้มากกว่า**การอ่านจากหน้ากระดาษในหนังสือเรียน

กิจกรรมที่ 3 บทบาทสมมุติ : การวางแผนและจัดประชุม

ขั้นเตรียมการประชุม (สำหรับนักเรียนทั้งชั้น ในฐานะเป็น “ชาวบ้าน”) เพื่อตั้งธนาคาร นักเรียนจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

- ประชาสัมพันธ์การประชุม
- ทำระเบียบวาระการประชุม
- เตรียมแบบฟอร์มการเสนอชื่อเพื่อรับเลือกตั้งเป็นประธาน เลขานุการ เฝ้าบัญชี และคณะกรรมการ 3 คน ในวันประชุม
- จัดทำธนบัตรกระดาษ
- เขียนกฎของธนาคารลงบนกระดานโปสเตอร์
- แต่งตั้งประธานรักษาการ และเลขาธิการรักษาการเพื่อบันทึกสิ่งที่ได้มีการตัดสินใจในที่ประชุม (จนกว่าการเลือกตั้งจะเรียบร้อย)

กิจกรรมที่ 4 บทบาทสมมุติ : วันฝาก-กู้เงินของหมู่บ้านหรือของชั้นเรียน

- กรรมการธนาคารจัดเตรียมโต๊ะและเตรียมดำเนินการฝาก-กู้เงิน ขั้นแรกให้สมาชิกนำเงินมาฝากและบันทึกจำนวนเงินไว้ พร้อมกับถามว่าต้องการจะกู้เงินหรือไม่
- หลังจากให้สมาชิกฝากเงินหมดเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจะพิจารณาคำร้องขอกู้เงิน ซึ่งบางคนก็จะได้ตามที่ขอ ในขณะที่บางคนก็จะไม่ได้ และบางคนอาจจะต้องมีการปรับจำนวนเงินให้น้อยลงกว่าที่ขอ เป็นต้น
- หลังจากกิจกรรม ธนาคารจะมีเงินมากมาย ซึ่งนักเรียนควรจะมีกฎในการจัดการกับเงินนี้ (เช่นถ้ามีเงินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปจะนำไปฝากที่ธนาคารในเมืองจนกว่าจะถึงวันฝาก-กู้เงินในเดือนถัดไป)

กิจกรรมที่ 5 การอภิปรายในชั้นเรียนและการสรุปโดยใช้ผังความคิด

อภิปรายประเด็นสำคัญของการทำงานของธนาคารหมู่บ้านรวมทั้งประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ และให้นักเรียนทำผังความคิดนิยามความหมายของ “ธนาคารหมู่บ้าน”

บทที่ 11 พระสงฆ์และอสาสน์คร :
วิถีทางพัฒนา

บทที่ 11

พระสงฆ์และอาสาสมัคร : วิธีทางพัฒนา

ในบทนี้จะกล่าวถึงสาเหตุที่พลเมืองเข้ามาเป็นอาสาสมัครโดยอุทิศเวลาให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาความยากจน ความเจ็บป่วย ไร้ที่อยู่อาศัยและที่ทำงาน และปัญหาอื่นๆ ซึ่งทำให้เขาไม่มีโอกาสที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี คนกลุ่มหนึ่งที่อุทิศตนให้กับงานอาสาสมัครเหล่านี้ ได้แก่ กลุ่ม NGO และพระสงฆ์ กิจกรรมอาสาสมัครในชุมชนล้วนต้องใช้เวลา ซึ่งนักเรียนจะได้พบวิธีการระดมเงินสำหรับแต่ละโครงการ

การช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ : วิธีทางพุทธ

ประเทศไทยมีหลายโครงการที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน โครงการหนึ่งคือที่จังหวัดเชียงใหม่ พระจากมหาวิทยาลัยสุโขทัย ได้รับการฝึกในโครงการ “สังฆเมตตา” ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำเช่นกัน

Laurie Maund ชาวออสเตรเลีย และชาวพุทธ ผู้ซึ่งเป็นครูสอนพระสงฆ์ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัย ได้อธิบายโครงการสังฆเมตตาดังนี้

“การสอนของเราเรื่องโรคเอดส์อยู่บนหลัก 4 ข้อของพระพุทธเจ้า คือ

- ความทุกข์เป็นเรื่องสากล
- สาเหตุแห่งทุกข์มาจากการคิดถึงแต่ตนเอง
- การดับทุกข์คือการหยุดคิดถึงแต่ตนเอง
- ทางดับทุกข์สามารถทำได้โดยการปฏิบัติตามมรรค 8

ในโครงการสังฆเมตตา เราได้เชื่อมโยงหลักธรรมทั้งสี่เข้ากับโรคเอดส์ในชุมชนดังนี้

- โรคเอดส์ได้แพร่กระจายในชุมชนของเรา
- โรคเอดส์มาจากความปรารถนาและพฤติกรรมที่เห็นแก่ตนเอง
- ความทุกข์จากโรคเอดส์สามารถกำจัดได้โดยขจัดความปรารถนาและพฤติกรรมที่เห็นแก่ตนเอง
- โดยวิธีแห่งมรรค 8 และมีความเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ เราสามารถช่วยผู้ที่ทนทุกข์ทรมานจากโรคเอดส์ได้”

Maurie Maund กล่าวว่า ขณะที่พระให้ความเมตตาและความช่วยเหลือด้านจิตใจแก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ ชุมชนทั้งหมดก็มีความหวังใฝ่ใจกัน ดังนั้นโครงการอื่นๆ ก็เริ่มจะไปได้ดี โครงการสังฆเมตตาเริ่มมีชื่อเสียงไปยังพุทธศาสนิกประเทศเพื่อนบ้าน มีพระจากพม่า ลาว และจีนเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ และพระจากมหาวิทยาลัยสงฆ์หามกฏและครูได้รับเชิญไปยังประเทศจีน เพื่ออธิบายโครงการด้วย

การทำงานของโครงการสังฆเมตตา

ในฐานะเป็นนักเรียนฝึกหัด พระสงฆ์จะต้องเข้าร่วมสัมมนาและการประชุมปฏิบัติการเรื่องโรคเอดส์ เพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ และทราบถึงผลกระทบทั้งต่อตัวผู้ป่วยเองและต่อชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ องค์การ UNICEF ได้ให้เงินสนับสนุนโครงการเช่นกัน

กิจกรรมที่ 1 การจัดข้อมูล การตั้งชื่อ และการนำเสนอข้อมูล

ให้นักเรียนจับคู่ และจัดข้อความในตารางให้เข้ากลุ่ม พร้อมทั้งตั้งหัวเรื่องของกลุ่มข้อความดังกล่าวด้วย จากนั้นใช้ข้อมูลนี้ในการสร้างแผนภูมิ หรือแผนผังความคิดในเรื่องที่นักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องที่แย่ที่สุดที่เกิดกับเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวที่ติดโรคเอดส์ (นักเรียนอาจส่งโปสเตอร์หรือแผนภูมิที่ดีที่สุดไปให้พระนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้)

กล่องข้อมูล : เกิดอะไรขึ้นบ้างกับผู้ป่วยโรคเอดส์

1. คนทั่วไปมักจะกลัวที่จะรับประทานอาหารร่วมกับเขา
2. เมื่อพ่อแม่ของเขาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ เด็กๆ หลายคนมักกลายเป็นเด็กกำพร้าข้างถนน เพราะคนทั่วไปกลัวที่จะให้เด็กเหล่านั้นอาศัยอยู่ด้วย
3. คนทั่วไปไม่รู้ว่าโรคเอดส์ติดต่อโดยการรับประทานอาหารที่ผู้ป่วยโรคเอดส์ทำ
4. พวกเขาไม่ได้รับการต้อนรับไม่ว่าบนท้องถนน หรือในตลาด
5. พวกเขาไม่มีงานทำ ทำให้ไม่มีเงินซื้อยาเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้น
6. ผู้ป่วยโรคเอดส์มักจะป่วยบ่อย เพราะไม่มีภูมิคุ้มกัน แม้ในโรคสามัญ เช่น ไข้หวัดใหญ่ ท้องร่วง หรือโรคติดเชื้อทางผิวหนัง
7. เด็กๆ ที่มาจากครอบครัวที่ติดเชื้อเอดส์มักต้องออกจากโรงเรียน เพราะเพื่อนๆ ไม่คบค้าสมาคมด้วย
8. เด็กๆ ที่ถูกกีดกันไม่ให้เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าสังคมได้
9. พวกเขาอาจไม่ได้รับการต้อนรับ เมื่อเขาพยายามจะขอความช่วยเหลือจากสถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือองค์การแพทย์ของรัฐ
10. เด็กหญิงกำพร้าจากครอบครัวที่ติดเชื้อเอดส์มักถูกคุกคามทางเพศ และถูกฉ้อโกงหรือคนอื่นขายเป็นหญิงบริการ

ถึงสังฆทาน : การช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์

ในการพัฒนาชุมชนนั้น จำเป็นต้องมีเงินทุน (ดังตัวอย่างในบทที่ 2) คนไทยส่วนใหญ่มักบริจาคเงิน อาหาร หรือดอกไม้ให้แก่พระสงฆ์ บางครั้งก็อยู่ในรูปของถึงสังฆทาน ซึ่งมีทั้งสบู่ ยาสีฟัน น้ำ ชา ไม้ขีด นม อาหารกระป๋อง และสิ่งของจำเป็นอื่นๆ

พระที่ร่วมโครงการสังฆเมตตาเห็นว่าวัดที่ท่านอาศัยอยู่เต็มไปด้วยถึงสังฆทานที่ปล่อยให้ฝุ่นจับ ในขณะที่ผู้ที่ทุกข์ทรมานจากโรคเอดส์นั้นยากจนแสนสาหัส ไม่มีงานทำ ไม่มีอาหารและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ คณะสงฆ์จึงตัดสินใจตั้ง “ธนาคารสังฆทาน” โดยการเก็บสิ่งของในถึงสังฆทานที่ไม่ได้ใช้ไว้ในห้องเก็บของ ซึ่งเรียกว่า “ธนาคารสังฆทาน” เพื่อที่เมื่อพวกเขาต้องไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ จะได้หยิบสิ่งของเหล่านี้ไปด้วย

ตัวอย่างที่พระสงฆ์ได้ให้แก่ชุมชน คือการที่ท่านไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ถึงที่บ้าน และร่วมฉันอาหารที่ครอบครัวนั้นทำไว้ พระเหล่านี้ได้ยกกระต๊อบจิตวิญญาณของครอบครัวนี้โดยผ่าน

ธรรมะ และการสอนทำสมาธิ นอกจากนี้ยังยินดีให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ใช้วัดเป็นสถานที่พบปะกัน และนำผู้ป่วยเหล่านี้มาช่วยงานเมื่อมีงานวัดอีกด้วย

Laurie Maund กล่าวว่า “จากกิจกรรมเหล่านี้ พระสงฆ์ได้แสดงให้เห็นให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่ได้เป็นบุคคลที่น่ากลัว และเราก็ยังสามารถอยู่ร่วมกับพวกเขาได้ เนื่องจากสถาบันสงฆ์เป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้าน เราจึงเชื่อว่าการที่สงฆ์สามารถอยู่ร่วมกับผู้ป่วยได้ จะเป็นการกระตุ้นให้พวกเขารู้สึกเห็นอกเห็นใจพวกเขามากขึ้น เราคาดว่า ประเทศไทยในปี 2545 จะมีเด็กกำพร้าซึ่งติดเชื้อโรคเอดส์ถึง 250,000 คน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการดูแลเด็กเหล่านี้ เราารู้สึกว่าตัวเองมีประโยชน์เพราะโครงการกำลังก้าวหน้าไปด้วยดี พระสงฆ์ก็กำลังดูแลคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน เรื่องโรคเอดส์ ความผูกพันในชุมชนกำลังแข็งแกร่งขึ้น และประชาชนก็เริ่มไปช่วยผู้อื่นแก้ปัญหา”

โครงการชุมชน : อาสาสมัครและการระดมทุน

สังคมเมตตาคือตัวอย่างโครงการหนึ่งที่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ องค์การยูนิเซฟ และจากแรงงานอาสาสมัครจากพระสงฆ์ แม่ชี องค์การชุมชน และชาวบ้าน พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมักต้องเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นในลักษณะของงานอาสาสมัคร และงานพัฒนาชุมชน ประเทศไทยมีองค์กรเอกชน (NGO) กว่า 14,000 กลุ่ม ซึ่งกลุ่ม NGO ส่วนใหญ่จะตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เช่นรายได้น้อย เจ็บป่วย หรือขาดโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้อาจเป็นพวกที่สูญเสียที่ดินทำกิน ป่าไม้ หรือโอกาสในการทำการประมง

กิจกรรมอาสาสมัครเหล่านี้จำเป็นต้องมีข้อมูลและการจัดการที่ดี เพื่อที่ชุมชนในวงกว้างจะได้ตระหนักถึงจุดประสงค์ของโครงการ และการจัดการ นักเรียนอาจสังเกตเห็นว่ามีบทเรียนหลายบทที่เกี่ยวกับวิธีที่พลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น ในบทที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อชุมชนและในสถานที่ทำงาน ในบทนี้นักเรียนจะเห็นชัดเจนว่า แม้ว่าอาสาสมัครเหล่านี้จะไม่ได้เงิน แต่พวกเขาก็ต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อที่จะได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่เขาอาศัยอยู่และทำงานด้วย

กิจกรรมต่อไปนี้เป็นตัวอย่างขั้นตอนในการที่ชั้นเรียนหรือกลุ่มนักเรียนอาจปฏิบัติได้โดยจะคล้ายกับขององค์กรชุมชน

กิจกรรมที่ 2 การเข้าไปมีส่วนร่วม : โครงการอาสา

กิจกรรมนี้นักเรียนจะต้องตัดสินใจโครงการอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ให้นักเรียนใช้ข้อมูลจากตารางในการตั้งโครงการ หรืออาจจะเพิ่มเติมขั้นตอนอื่นๆ ก็ได้ (ขึ้นอยู่กับชนิดประเภทของโครงการที่นักเรียนต้องการทำ)

ถ้านักเรียนในชั้นไม่สามารถทำโครงการจริงๆ ได้ นักเรียนอาจแสดงบทบาทสมมุติในสถานการณ์หนึ่งๆ

การก่อตั้งโครงการโรงเรียนหรือชุมชน

- ทำไมนักเรียนจึงต้องการช่วยเหลือหรือก่อตั้งโครงการอาสาในโรงเรียน หรือชุมชน
- ระบุโครงการที่ในชั้นอยากสนับสนุนหรือก่อตั้ง ซึ่งอาจเป็นโครงการในโรงเรียน ชุมชนท้องถิ่น หรือโครงการอื่นๆ เช่น สิ่งแวดล้อม หรือนักเรียนอาจหาจากอินเทอร์เน็ตได้
- อะไรคือเป้าหมายของโครงการ รวมทั้งระยะเวลาที่ใช้
- นักเรียนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้างสำหรับโครงการ และนักเรียนมีวิธีในการเก็บรวบรวมและนำเสนอข้อมูลอย่างไร
- ใครเป็นหัวหน้าโครงการ นักเรียนจะมีคณะกรรมการแบบใด และนักเรียนจะตั้งกฎในการเลือกตั้งอย่างไร
- นักเรียนอยากทำงานกับกลุ่มอื่นในโรงเรียน หรือในชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้าใช่จะเป็นกลุ่มใด ทำไมจึงเลือกกลุ่มดังกล่าว
- นักเรียนตั้งใจจะระดมเงินเท่าไร จะมีกองทุนอื่นมาช่วยได้อย่างไร โดยใครเป็นผู้ให้
- นักเรียนจะระดมเงินได้อย่างไร นักเรียนจะใช้การโฆษณาอะไรในการเผยแพร่โครงการและการระดมเงินทุน
- นักเรียนมีแผนอะไรสำหรับโครงการในอนาคต
- สื่อที่ออกไปสู่สาธารณะในสิ่งที่นักเรียนทำมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

กิจกรรมที่ 3 การเขียนบันทึกประจำวัน

ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้ทำไปในแต่ละวันในโครงการโรงเรียนหรือชุมชน ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่นักเรียนประทับใจที่สุด และสิ่งที่ไม่น่าสนใจที่สุดในโครงการ

กิจกรรมที่ 4 ตารางประเมินผลทักษะในชั้นเรียนและส่วนบุคคล

นักเรียนสามารถประเมินสิ่งที่เรียนรู้ไปโดยใช้ตารางนี้ โดยให้นักเรียนในชั้นอภิปรายแต่ละหัวข้อ และประเมินร่วมกัน หรือนักเรียนแต่ละคนอาจจะถ่ายเอกสารตารางนี้ แล้วประเมินผลส่วนบุคคลก็ได้

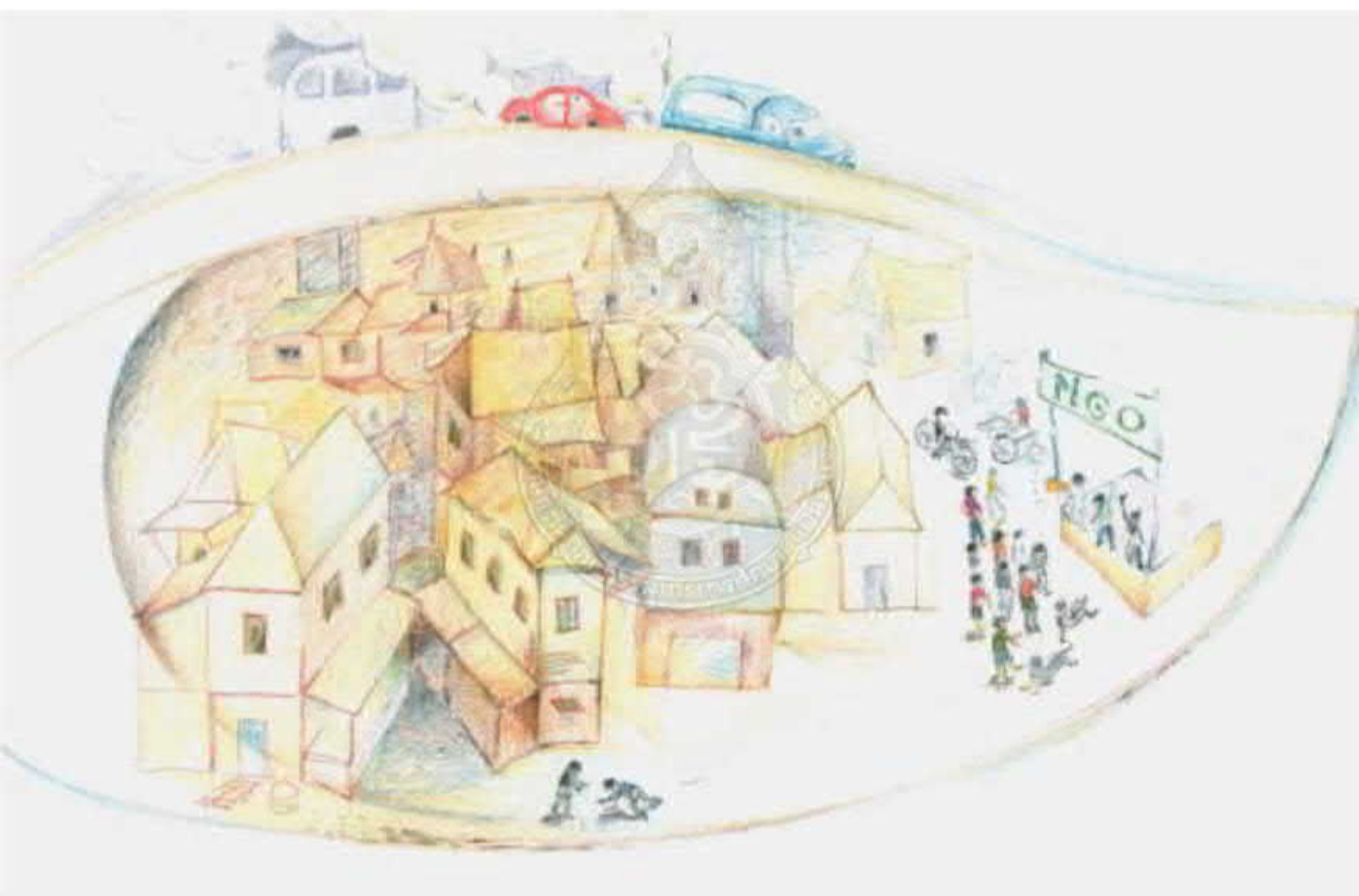
ระดับคะแนน

- 1 = นักเรียนทำได้ดี
- 4 = นักเรียนไม่ได้ใช้ทักษะนี้
- X = นักเรียนจำไม่ได้ว่าใช้ทักษะนี้หรือไม่

1. การรวบรวม แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูล	1-4
● กำหนดข้อมูล	
● วิเคราะห์ข้อมูล กราฟ แผนที่ จดหมาย	
● ให้คำ ความหมาย และใช้คำศัพท์เฉพาะ	
● ประเมินข้อมูล ความคิดเห็น	
● ระบุคำถาม ถามคำถามที่เกี่ยวข้อง	
● ตีความแผนที่ กราฟ และแผนผัง	
● ระบุความคิดที่สำคัญ	
2. การนำเสนอ การสื่อสารข้อมูลและความคิด	
● สร้างผังความคิด แผนผัง	
● นำเสนองานวิจัย แดงนโยบาย ฯลฯ	
● บันทึกรายงานส่วนตัว	
● ใช้จินตนาการ	
● เขียนสรุป แผ่นพับ ทำโปสเตอร์	
3. การสำรวจค่านิยม การตัดสินใจ การแก้ปัญหา	
● อธิบายและวิเคราะห์ปัญหา	
● สำรวจค่านิยมของตนและผู้อื่น	
● เสนอ และปกป้องความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล	
● แก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง	
● พิจารณาผลลัพธ์ของการตัดสินใจและการกระทำ	
● ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	
4. การพัฒนาทักษะกลุ่มและผู้นำ	
● มีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม หรือในชั้นเรียน	
● ช่วยให้การอภิปรายกลุ่ม/ชั้นเรียนสำเร็จตามเป้าหมาย	
● สวมบทบาทผู้นำ	
● ยอมรับการตัดสินใจของเสียงข้างมาก/แต่ยังคงไว้ซึ่งความเห็นของตน	

ตารางประเมินผลนี้คัดมาจากตารางประเมินทักษะในส่วนของบทนำ ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาใช้ประเมินผลทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในบทใดก็ได้

บทที่ 12 คลองเตย : กลุ่ม NGO
และการพัฒนาชุมชนแออัด

บทที่ 12

คลองเตย : กลุ่ม NGO และการพัฒนาชุมชนแออัด

ประชาชนที่อาศัยในชุมชนแออัดนั้นไม่มีทะเบียนบ้าน พวกเขาจึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายในการอาศัยอยู่ ดังนั้นคนกลุ่มนี้อาจถูกโยกย้ายไปไหนก็ได้ ถ้ามีโครงการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หรือบ้านจัดสรรในพื้นที่นั้น คนส่วนใหญ่จะไม่มืองานทำที่แน่นอน และมีสภาพชีวิตค่อนข้างยากจน อย่างไรก็ตามบางชุมชน จะมีกลุ่มคนที่พยายามหาหนทางในการทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น บางครั้งจะได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มองค์กรเอกชน หรือ NGO (Non Governmental Organisation) สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 2540 นั้นได้มีการกล่าวถึงอย่างชัดเจนในการให้ความยุติธรรมแก่ชุมชนเหล่านี้

ชุมชนแออัด

ประชากรชาวกรุงเทพฯประมาณ 20% ในจำนวน 6 ล้านคนนั้นอาศัยในชุมชนแออัดจนกระทั่งปัจจุบันนี้ กรุงเทพฯ ก็ยังคงเติบโตอย่างรวดเร็วเมือง ชาวต่างจังหวัดที่อพยพมาต่างสร้างเพิงพักอาศัยจำนวนมากบริเวณกองขยะใกล้กับเทศบาล เจ้าหน้าที่จึงใช้ประโยชน์จากแรงงานราคาถูกเหล่านี้ เหล่ากรรมกรก็มีที่พักอาศัยใกล้กับที่ทำงาน แต่การที่เมืองหลวงต้องการแรงงานมากเท่าไร ชุมชนแออัดก็หนาแน่นมากขึ้นและแพร่ขยายมากขึ้นเท่านั้น

ชุมชนแออัดตั้งขึ้นอย่างผิดกฎหมาย วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างก็ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานที่คลองเตย ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของการท่าเรือ ซึ่งสามารถไล่ที่ครอบครัวเหล่านี้ได้ตลอดเวลา เด็กๆ ที่นี่ไม่มีสมุดบัตร จึงไม่สามารถเข้าโรงเรียนได้ คนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเพิงพำนักเหล่านี้ไม่มีน้ำสะอาดใช้ ไม่มีระบบเก็บขยะ และไม่มีการระบายน้ำที่ถูกสุขลักษณะ

ถ้าเจ้าของที่ดิน ซึ่งก็คือ การท่าเรือ หรือ ทางเทศบาลกรุงเทพมหานคร ยื่นมือเข้ามาให้การช่วยเหลือ คลองเตยก็จะได้รับการพัฒนาปรับปรุง แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องมาจากคนที่อาศัยอยู่ที่นี่มีความต้องการเช่นนั้นด้วย

NGO และการพัฒนาชุมชน

องค์กรเอกชน (NGO) ได้เข้ามามีบทบาทแพร่หลายในประเทศไทยในช่วงระหว่างปี 2523 ในขณะนั้น กลุ่ม NGO จะเข้ามาอยู่กับประชาชนในชนบท โดยร่วมในหลายโครงการ เช่นต่อต้านการตัดไม้ การสร้างเขื่อน และเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต ปัจจุบันนี้กลุ่ม NGO กว่า 14,000 กลุ่มที่ช่วยเหลือโครงการชุมชนทั้งในเขตชนบทและในตัวเมืองทั่วประเทศไทย กลุ่ม NGO ได้สร้างโอกาสให้แก่

พลเมืองให้รู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนของตน ในประเทศชาติ และในโลก ในบพนี้นักเรียนจะได้ศึกษาตัวอย่างการทำงานของกลุ่ม NGO ในชุมชนแออัดคลองเตย

มูลนิธิดวงประทีป : จุดเริ่มต้น

พื้นที่ส่วนใหญ่ของสลัมคลองเตยจะเป็นของบริษัการทำเรือกรุงเทพฯ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะทำงานที่ท่าเรือนี้ ในปี 2513 เด็กหญิงวัยรุ่นคนหนึ่ง จบการศึกษาเพียงประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ทำงานที่แผนกคลังสินค้าบนท่า ชื่อของเธอคือ ประทีป อึ้งทรงธรรม เธอทำงานเก็บเงินเพื่อเรียนภาคค่ำในระดับมัธยมศึกษา และเรียนต่อเพื่อเป็นครู เธอประสบความสำเร็จดังที่หวังไว้ โดยเธอสามารถสอบเข้าเรียนเป็นครูได้

เธอต้องการสอนที่คลองเตย แต่ที่นั่นไม่มีโรงเรียน ดังนั้นเธอและพี่สาว ซึ่งยังเป็นวัยรุ่น จึงตั้งโรงเรียนขึ้นเองในบริเวณบ้านของตน ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม “โรงเรียนบาทเดียว” เด็กๆ จะใช้เงินเพียง 1 บาทต่อวันเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน

มูลนิธิดวงประทีป

ครูประทีป เริ่มเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวสลัมคลองเตย ขณะนั้นการทำเรือได้ไล่ที่หลายครอบครัวออกจากบริเวณนั้น พวกเขาจึงมาขอความช่วยเหลือจากครูประทีป ซึ่งอายุยังไม่ถึง

20 ปี เธอจึงนำกรณีนี้เสนอต่อการทำเรือ รัฐบาล และสื่อต่างๆ ซึ่งต่อมาครูประทีปจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำงานช่วยเหลือชาวสลัม และทำให้เธอได้รับรางวัลแมกไซไซ

ครูประทีปได้กลายเป็นผู้นำชุมชนที่มีชื่อเสียงและสามารถตั้งมูลนิธิดวงประทีป (ซึ่งเป็น กลุ่ม NGO ประเภทหนึ่ง) ขึ้นเพื่อบริหารเงินบริจาคที่ได้จากประชาชนทั้งในและนอกประเทศ ครอบครัวและนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นจำนวนมากเป็น

ผู้สนับสนุนรายใหญ่ของมูลนิธินี้ ในช่วงแรกมีเจ้าหน้าที่เพียง 5 คน แต่ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่กว่า 100 คนและการทำงานของมูลนิธิยังขยายไปทั่วประเทศไทย

การพัฒนาชุมชน : วิธีการ

ครูประทีปและเพื่อนร่วมงานพบว่า การเปลี่ยนแปลงในชุมชนเพียงอย่างเดียวสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ ได้ ดังนั้น ถ้าชุมชนช่วยเหลือตนเองก่อน ก็จะมีความช่วยเหลือจากที่อื่นตามมา เช่นจากการบริจาค หรือจากรัฐบาลเป็นต้น ยกตัวอย่างกรณี “โรงเรียนบาทเดียว” ซึ่งภายหลังจากที่ครูประทีปตั้งโรงเรียนได้ 2-3 ปี รัฐบาลก็ได้สร้างโรงเรียนให้แทน อย่างไรก็ตาม มูลนิธินี้ก็ยังช่วยเหลือในเรื่องการศึกษาของเด็กสลัม เช่นช่วยเหลือครอบครัวที่ไม่สามารถซื้อหนังสือเรียน หรือเครื่องแบบนักเรียนได้

มูลนิธิดวงประทีปยังคงต้องการความช่วยเหลือเพื่อทำโรงเรียนอนุบาล ซึ่งจะเป็นที่ที่ผู้ปกครองสามารถนำบุตรหลานมาฝากไว้ในขณะที่ตนไปทำงาน โรงเรียนอนุบาลจะจัดหาอาหารกลางวันให้ด้วย สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้ปกครองและเด็กสลัมก็คือพวกเขามีความหวังและความมั่นใจว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น

ไม่ใช่ทุกครอบครัวที่จะมีความมั่นใจเช่นนี้ เด็กๆ ชาวสลัมคลองเตยยังคงไม่ได้ไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ บางคนก็ติดกาว ซึ่งเมื่อพวกเขาโตขึ้นอาจนำไปสู่การติดยา (โดยเฉพาะยาบ้า) ซึ่งกำลังเป็นปัญหาสำคัญในสลัมคลองเตย

ทางมูลนิธิได้ตั้งโครงการ “ชีวิตใหม่” สำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการติดยา บนพื้นที่ 35 เฮกเตอร์ ที่จังหวัดชุมพร เด็กๆ กว่า 80 คนสามารถอาศัยและทำงานอยู่ในชุมชนที่ปลอดภัย พวกเขาจะนำผลผลิตที่เขาปลูกเองไปขายที่ตลาด เด็กส่วนใหญ่ในโครงการนี้จะกลับไปยังคลองเตยด้วยความหวังและความมั่นใจ

แผนผังข้างล่างนี้แสดงวิธีการพัฒนาชุมชน ซึ่งทางมูลนิธิกำลังปฏิบัติอยู่ การทำงานของที่นี่ไม่ใช่เฉพาะแต่กลุ่ม NGO แต่มูลนิธิเน้นว่าส่วนสำคัญของการทำงานคือ ความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการพื้นที่เทศบาล และเจ้าหน้าที่เขต มูลนิธิกล่าวว่า กลุ่ม NGO จำเป็นต้องทำงานร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่นและส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้ว่า บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่มาจากสลัมเองจะมีวิธีการพัฒนาที่แตกต่างออกไป ตัวอย่างหนึ่งคือการณรงค์เข้าชื่อ 50,000 คน เพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย เพื่อที่ชาวคลองเตยจะได้มีบ้านที่ถูกต้องตามกฎหมายของตนเอง การเรียกร้องลักษณะนี้มีอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2540 ด้วย

ภาพรวมแผนพัฒนาของมูลนิธิ

กลุ่มผู้หญิง เพื่อช่วยเหลือ
เด็กหญิงให้มีอาชีพ

การศึกษา จัดหาทุนเรียน
ต่อสำหรับเด็ก

การศึกษา กองทุนอนุบาล
และการพัฒนาทัศนคติ
ทางบวระหว่างผู้ปกครอง

เครดิตยูเนียน ดำเนินงาน
โดยกรรมการที่ได้รับ
เลือกตั้งสมาชิกจะจ่ายเงิน
100 บาทต่อเดือน

เจ้าหน้าที่มูลนิธิทำงาน
ร่วมกับกรรมการพื้นที่
เทศบาลที่ได้รับเลือกตั้ง
18 คน ในการวางแผน
โครงการ

ทะเบียนบ้าน สนับสนุน
การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย
เพื่อให้ชาวสลัมมีทะเบียน
บ้าน

โครงการโรคเอดส์ อาสา
สมัครจะพูดคุยกับชาวสลัม
และแจกหนังสือแนะนำ
พร้อมทั้งถุงยาอนามัย

การดูแลผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่
มูลนิธิจะช่วยเหลือผู้สูงอายุ
ในการติดต่อกับทางราชการ
และปัญหาด้านการแพทย์

แผนสนับสนุน และการ
ศึกษาพิเศษสำหรับเด็ก
ที่มีปัญหาการได้ยิน

ในชุมชนคลองเตย

กิจกรรมที่ 1 การสร้างแผนผัง : เพื่อสรุปข้อมูล

ให้นักเรียนสร้างแผนผังแสดงกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิดวงประทีป

กิจกรรมที่ 2 การเขียนจดหมายถึงหนังสือพิมพ์

นี่คือจดหมาย (สมมุติ) ที่ชาวต่างชาติ ที่มาเยี่ยมสลัมคลองเตยเขียนไปถึง
หนังสือพิมพ์กรุงเทพ ให้อภิปรายจดหมายกับเพื่อนในชั้น

ให้จับกลุ่ม 3 คนตอบจดหมายนี้ และเวียนกันอ่านในชั้นเรียนหรือนำไปติดบอร์ด

ถึงบรรณาธิการ

หลังจากที่ได้ไปเยี่ยมที่คลองเตย ผมได้เห็นโครงการพัฒนาชุมชนหลายโครงการของกลุ่ม NGO ซึ่งผมคิดว่าปัจจุบันนี้ การพัฒนาชุมชนน่าจะเป็นงานของทางกรุงเทพฯ ไม่ใช่กลุ่ม NGO โดยเฉพาะเงินทุนเหล่านี้ได้มาจากผู้บริจาคชาวต่างชาติ ดูเหมือนว่ากลุ่ม NGO จะมีเสียงและอิทธิพลในชุมชนมากกว่าเจ้าหน้าที่เทศบาลที่ได้รับเลือกตั้งและกรรมการพื้นที่ที่ได้รับเลือกตั้งมาอีกนะครับ สิ่งนี้เป็นเรื่องที่ดีสำหรับสังคมประชาธิปไตยหรือครับ แล้วผู้อ่านคิดอย่างไรครับ

ด้วยความนับถือ

โรเบิร์ต แพลค ชิดนีย์

ขยะสำหรับโครงการแลกไข่ไก่

ต้นเดือนกุมภาพันธ์ปี 2543 เรือ Rainbow Warrior ของกลุ่มกรีนพีซ ได้มาถึงท่าเรือกรุงเทพฯ ระหว่างที่เรืออยู่ที่นี่ ได้สนับสนุนโครงการเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ทำโดยกลุ่มอาสาสมัครในประเทศไทย กลุ่มที่ได้รับเลือกให้จัดการประชุมปฏิบัติการเป็นกลุ่มปกป้องสิ่งแวดล้อมคลองเตย กลุ่มจากคลองเตยกลายเป็นที่รู้จักขององค์การสิ่งแวดล้อมระดับนานาชาติกรีนพีซได้อย่างไร

องค์การบริหารกรุงเทพมหานครได้ใช้เงินกว่า 3 พันล้านบาทต่อปีในการกำจัดขยะซึ่งเงินจำนวนนี้ถูกนำไปใช้ที่สลัมคลองเตยเป็นจำนวนน้อยมาก สลัมคลองเตยไม่ได้เป็นแหล่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ปัญหาคลองที่ไม่มีทางระบาย ปัญหาท่อระบายน้ำ และขยะที่คลองเตยก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมรุนแรงและปัญหาสุขภาพ

ผู้นำชุมชนคลองเตยที่ทำงานกับมูลนิธิดวงประทีปรู้ว่าถ้าจะมีการจัดการปัญหาใดๆ ก็ต้องทำโดยคนในชุมชนที่เป็นอาสาสมัครนั่นเอง อาสาสมัครจะจัดการขนย้ายขยะกว่า 2,000 ตันออกจากคลองภายใน 2 เดือน ปัญหาน้ำท่วมก็หยุดไปได้ระยะหนึ่ง

วันรบ หิริกุลเป็นหนึ่งในผู้ที่กล่าวว่า การทำความสะอาดคลองเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากจะหาวิธีการทำให้ประชาชนตระหนักว่าพวกเขาจำเป็นต้องรีไซเคิลขยะมากกว่าการทิ้งลงคลอง เขาแนะนำควรวางชุมชนไปยังศูนย์แลกเปลี่ยนขยะที่สามารถรีไซเคิลได้และจะได้รับโชโก่ตอบแทน โครงการนี้แรกเริ่มได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิดวงประทีป และกลายเป็นเหตุการณ์เข้าวันอาทิตย์ที่โด่งดัง วันรบ หิริกุล และผู้นำอีกสี่คนได้รับรางวัลจากมูลนิธิดวงประทีปในเรื่อง “การเป็นเสาหลักของชุมชน” งานของเขาทำให้ความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชนมีความแข็งแกร่งขึ้น ซึ่งนั่นเป็นความพยายามในการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ

กิจกรรมที่ 4 การสัมภาษณ์คุณวันรบ

สมมติว่านักเรียนกำลังสัมภาษณ์คุณวันรบ หิริกุล เพื่อเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ในแถว A เป็นคำถามที่นักเรียนสามารถถามได้ และให้จับคู่กับคำตอบในแถว B

A คำถามสำหรับคุณวันรบ หิริกุล	B คำตอบจากคุณวันรบ
a. คุณวันรบครับ ทำไมคุณจึงตัดสินใจให้โชโก่แทนที่จะเป็นเงินครับ	A. พวกเราส่วนใหญ่ทำงานอาสาสมัครอยู่แล้ว เรามีกลุ่มวัยรุ่นที่จัดบันทึกรายการสิ่งของที่คนนำมาให้และจดจำนวนโชโก่ที่เราได้แจกไป
b. ทำไมคุณจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ประชาชนนำขยะรีไซเคิลไปทิ้งที่สถานที่ที่ทิ้งด้วยตนเอง ทำไมคุณต้องตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนประจำชุมชนด้วยล่ะครับ	B. เรารู้ว่ามีคนที่ยากจนมากๆ และคนที่ต้องการอาหารและยา เราจึงให้โชโก่จำนวนมากขึ้น
c. คุณทำอะไรให้ประชาชนไว้วางใจคุณและกลุ่มอาสาสมัครครับ	C. เราไม่ได้ทำไรหอกครับ แคมเปญทุนอีกต่างหาก แต่ก็จะมีผู้ให้เงินบริจาคแก่ทางกลุ่มเรา
d. คุณมีวิธีการตัดสินใจอย่างไรกับจำนวนโชโก่ที่ให้แก่ประชาชนที่นำขยะรีไซเคิลมาแลกที่ศูนย์ครับ	D. เรารู้สึกยินดีที่คนรู้วิธีการรีไซเคิลโดยไม่มีเรานะครับ
e. คุณได้กำไรจากการขายขยะรีไซเคิลไหมครับ	E. ถ้าเราให้เป็นเงิน บางคนก็จะนำไปซื้อยาเสพติดหรือเล่นการพนัน แต่โชโก่สามารถเป็นอาหารแก่เด็กๆ ได้
f. คุณจะรู้สึกอย่างไรถ้าประชาชนหยุดนำขยะรีไซเคิลมาที่ศูนย์แลกเปลี่ยนนี้ครับ	F. คนไทยจำนวนมากหยิ่งเกินไปที่จะนำขยะไปทิ้งที่ลานขยะ แต่การมาที่ศูนย์แลกเปลี่ยนจะแตกต่างกันนะครับ มันกลายเป็นเรื่องสนุกไป

ให้นักเรียนตั้งคำถาม 3-4 คำถามของนักเรียนเอง พร้อมด้วยคำตอบที่คาดว่าจะได้รับ จากคุณวัลลภ จากนั้นให้ใช้คำถามของนักเรียนและจากในตาราง นำมาเขียนบทความลงใน หนังสือพิมพ์ของนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 การใช้ความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ; ศึกษาจากกลุ่ม NGO

ในกิจกรรมนี้จะใช้แนวคิดบางอย่างที่ได้สำรวจ เมื่อนักเรียนได้ศึกษาเรื่องของมูลนิธิ ดวงประทีป และไซโก้สำหรับโครงการแลกขยะรีไซเคิล

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3-4 คน ตั้งกลุ่ม NGO ที่ไม่ได้กล่าวถึงในบทนี้ (หรือนักเรียน จะสมมุติกลุ่ม NGO ของนักเรียนก็ได้) และพิจารณาคำถามในกรอบข้างล่าง

ผลิตแผ่นพับเกี่ยวกับกลุ่ม NGO ของนักเรียน และนำไปติดบอร์ด และวาดรูป สเก็ตซ์ภาพ 4-5 ภาพ พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพ เพื่อนำลงในแผ่นพับของนักเรียน (นักเรียนอาจหา จากหนังสือพิมพ์ในอินเทอร์เน็ตได้)

การศึกษากลุ่ม NGO

- มีการตั้งกลุ่มอย่างไร กลุ่มชื่ออะไร
- ผู้ที่สนับสนุนเป็นอาสาสมัครหรือให้เงินช่วยเหลือ
- มีอาสาสมัครชาวต่างชาติหรือผู้บริจาคชาวต่างชาติให้การช่วยเหลือกลุ่มหรือไม่
- จุดประสงค์ของกลุ่มคืออะไร
- มีสมาชิกจำนวนเท่าไร
- มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างนับจากจุดเริ่มต้น
- ถ้ามี มีอะไรบ้าง
- มีการใช้การโฆษณาและเผยแพร่ข้อมูลการทำงานของกลุ่มต่อสาธารณชนอย่างไร
- ถ้าคุณมีโอกาส คุณจะสนับสนุนหรือเข้าไปทำงานกับกลุ่ม NGO หรือไม่ เพราะเหตุใด

ทบทวนบทเรียน

ให้นักเรียนทำเครื่องหมายลงในช่อง “เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่เห็นด้วย” และถ้านักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ใส่เครื่องหมาย 2-3 อันในช่องนั้น

ข้อความจากใบบทเรียน	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. บทนี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การอภิปราย และทักษะการแก้ปัญหา			
2. นักเรียนมักจะไม่แน่ใจว่าต้องทำอะไรในกิจกรรมต่างๆ นักเรียนต้องการทิศทางที่ชัดเจนกว่านี้			
3. บทนี้ช่วยให้นักเรียนกล้าพูดและกล้าอธิบายความคิดด้วยความมั่นใจมากขึ้น			
4. นักเรียนต้องการข้อมูลมากกว่านี้ในบางกิจกรรม นักเรียนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอ			
5. การแสดงแบบนี้ทำให้นักเรียนคิดจะเข้าร่วมทางการเมืองหรือกิจกรรมชุมชนเมื่อออกจากโรงเรียนอย่างจริงจัง			
6. การเรียนแบบนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยได้ดีกว่าหนังสือเรียน			
7. นักเรียนบางคนไม่ใส่ใจจริงจังในการเตรียมตัวเท่าที่ควร			
8. นักเรียนส่วนใหญ่ทำงานดี และชอบการทำงานร่วมกันเป็น กลุ่ม และการอภิปราย			

นำคำตอบของนักเรียนในชั้นเรียนขึ้นกระดานหรือแผ่นใส หลังจากอภิปรายในชั้นเรียนถึงสิ่งที่เรียนรู้จากบทนี้แล้ว ให้แต่ละคนเขียนย่อหน้าสั้นๆ เรื่อง “สิ่งที่ได้เรียนรู้จากบทเรียน”

บทที่ 13 วิธีแห่งความพอเพียง :
กลุ่มทอผ้าแห่งบ้านนามน

บทที่ 13

วิถีแห่งความพอเพียง : กลุ่มทอผ้าแห่งบ้านนามน

ในบทนี้จะแสดงให้เห็นวิถีทางที่**พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ**สามารถนำชาวบ้านไปสู่ชีวิตที่พอเพียง โดยการทำงานร่วมกันและมีความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งถึงแม้จะมีองค์กรจากภายนอกมาให้ความช่วยเหลือ เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หรือความช่วยเหลือจากโครงการหลวงต่างๆ ซึ่งเป็นทั้งขวัญและกำลังใจของชาวบ้าน และยังช่วยสนับสนุนในการริเริ่มโครงการชุมชนต่างๆ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นได้เพราะสมาชิกในชุมชนต่างร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

ผู้สื่อข่าวของเราได้ไปที่ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่เมื่อต้นปี 2543 เขาได้ไปพบกลุ่มช่างทอผ้า และได้สัมภาษณ์คุณสมศรี ต่อดัน ผู้นำกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะได้อ่านเรื่องราวของเธอต่อไป เมื่อเราเดินทางมาถึงอำเภอลองนั้น มีการประชุมกลุ่มโครงการพัฒนาชุมชนจากหลายตำบลอยู่ที่นั่น แต่ละกลุ่มกำลังรายงานความก้าวหน้าของแต่ละโครงการ พร้อมกับหวังว่าจะได้รับเลือกเป็นตัวแทนของอำเภอในการแข่งขันโครงการพัฒนาชุมชนแห่งชาติ การแข่งขันครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “วิถีแห่งความพอเพียง” ซึ่งหมายถึงถ้าพลเมืองทำงานร่วมกันเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ชุมชนต้องการ ชุมชนและชาติก็จะแข็งแกร่งขึ้น กลุ่มช่างทอผ้าแห่งบ้านนามนก็อยู่ในที่ประชุมเช่นกัน และเราจะสัมภาษณ์คุณสมศรี ประธานกลุ่มหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นแล้ว

นักข่าว : คุณสมศรีครับ โครงการทอผ้าเริ่มต้นอย่างไรหรือครับ

คุณสมศรี : แรกเริ่มนั้นชาวลาวอาศัยอยู่ที่นั่นก่อน ซึ่งพวกเขาได้นำวิธีการทอผ้าลักษณะพิเศษ มาด้วย เราเรียกว่า “ผ้าตีนจก” ซึ่งเราจะนำมาติดที่ชายกระโปรง การทอผ้า โดยใช้เส้นด้าย และการย้อมลักษณะพิเศษนี้ ได้ถ่ายทอดมายังรุ่นลูกโดยยาย และแม่ ในหมู่บ้านเราส่วนใหญ่จะมีเครื่องทอผ้ากันเกือบทุกคน

นักข่าว : เราเห็นว่ากลุ่มของคุณมีศูนย์ทอผ้า และมีเครื่องทอผ้าเป็นจำนวนมาก ไม่ทราบว่า กลุ่มนี้ และศูนย์แห่งนี้มีที่มาที่ไปอย่างไรครับ

คุณสมศรี : วันหนึ่งในหลวงและสมเด็จพระเจ้า เสด็จมาเยี่ยมที่อำเภอเรา เราได้นำผ้าตีนจกถวายให้ ท่านทอดพระเนตร ปรากฏว่าสมเด็จพระเจ้า ทรงพอพระทัยมาก หลังจากที่ท่านเสด็จฯ กลับไปแล้วก็ได้ส่งคนจากวังมาให้เป็นหัวหน้าของหมู่บ้าน และพระราชทานเงิน อีก 2,000 บาท (ซึ่งเป็นจำนวนมากในสมัยนั้น) เพื่อช่วยซื้อวัสดุที่จำเป็นในการ ทอผ้า และบางครั้งท่านก็ทรงนุ่งผ้าตีนจกจากอำเภอลงด้วยค่ะ

นักข่าว : หรือครับ ถ้าอย่างนั้น นี่ก็เป็น ส่วนหนึ่งของโครงการในพระ- ราชดำริ ที่ต้องการช่วยพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นครับ

คุณสมศรี : ใช่แล้วค่ะ หลังจากที่ท่านได้ เสด็จฯ มาเยี่ยมพวกเรา ผ้าของ เราก็มียอดสั่งซื้อมากมาย มาก กว่าที่เราจะจัดการกันเองภายใน

ครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากเราอยู่ห่างจากเมืองหลวง ทำให้แต่ละครอบครัว ไม่สามารถจัดการเรื่องซื้อขายได้สะดวก เราจึงตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น แต่เราก็ไม่มี สถานที่ตั้งเครื่องทอผ้า และศูนย์แสดงและขายสินค้า

นักข่าว : แต่ผมเห็นว่าที่นี่ก็มีเครื่องทอผ้าขนาดใหญ่และมีศูนย์แสดงสินค้าด้วยนี่ครับ ทั้งหมดนี้ต้องใช้เงินมากไหมครับ

คุณสมศรี : ใช่ค่ะ แต่ชาวบ้านกำลังพูดถึงพระราชดำริของในหลวงเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง และคิดว่าเป็นเรื่องดีที่ชาวบ้านจะทำงานร่วมกัน ภรรยาของผู้รับเหมา ก่อสร้างเสนอให้โรงเก็บรถขนาดใหญ่นี้แก่พวกเรา เพราะตั้งแต่สามีเธอเสียชีวิต

เธอก็ไม่จำเป็นต้องใช้อีก สมาชิกกลุ่มเราจำนวนมาก (เรามีสมาชิก 77 คน) จึงตั้งเครื่องทอผ้าไว้ที่นี่ ที่เหลือก็ทำงานที่บ้านที่นี้จึงเป็นทั้งศูนย์แสดงสินค้าและร้านขายไปในตัว

นักข่าว : อยากทราบว่าทางกลุ่มซื้อวัสดุ และขายเสื้อผ้าอย่างไรครับ

คุณสมศรี : นั่นคือปัญหาเลยละค่ะ แต่ปีที่แล้ว เราตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านนามนขึ้นมา และเรากำลังพิจารณาว่าจะทำเป็นสหกรณ์ดีไหม สมาชิกที่ต้องการเข้าร่วมจะต้องเสียค่าสมัครอย่างน้อย 100 บาท และซื้อได้มากกว่า 50 หุ่น ส่วนมากชาวบ้านจะมี 5-10 หุ่น คุณสามารถดูรายชื่อสมาชิกและจำนวนหุ่นของพวกเขาได้ที่บอร์ดค่ะ ขณะนี้เงินลงทุนของเราทั้งหมดมี 42,000 บาท

นักข่าว : แล้วทางกลุ่มขายเสื้อผ้าอย่างไรครับ

คุณสมศรี : ทางกลุ่มซื้อเส้นด้าย และขายให้สมาชิก สมาชิกก็จะขายผ้าคืนจากกลับมายังกลุ่ม ทางกลุ่มก็จะขายผ้าทอในงานประจำปี ซึ่งจัดระหว่างพฤศจิกายน - มกราคม บางครั้งเราจะจัดพาเหรดเสื้อผ้าที่เราทำขึ้น ปัญหาก็คือเวลาที่เหลือระหว่างปี บางครั้งพ่อค้าคนกลางจากในเมืองก็มาเยี่ยมชม และซื้อผ้ากลับไปขายที่ร้านหรือตลาดในเมือง

นักข่าว : ถ้าอย่างนั้น การตลาดก็ยังเป็นปัญหาสำหรับคุณสิครับ

คุณสมศรี : ใช่ค่ะ ทางกลุ่มต้องระมัดระวังไม่ซื้อผ้าจากสมาชิกมากเกินไป เราต้องขายสิ่งที่เราซื้อจากพวกเขา เราไม่สามารถสต็อกสินค้าในศูนย์มากเกินไป ถ้าเราขายไม่ได้เราก็ซื้อไม่ได้ ดิฉันเคยได้ยินว่า สหกรณ์บางแห่งที่สมาชิกเสียเงินไป สหกรณ์ก็จะจ่ายเงินให้ แต่ที่นี้เราก็ระมัดระวังมากค่ะ แม้ว่าเราต้องการจะขายมากขนาดไหน

นักข่าว : นอกจากการปรับปรุงเรื่องการตลาดแล้ว ยังมีอะไรอีกที่จะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกอีกครั้ง

คุณสมศรี : อย่างที่บอกคุณนะค่ะ เราใช้ผ้าทอคืนจากทำอะไรได้หลายอย่าง เช่น กระโปรง เสื้อ และกระเป๋าถือ เราต้องการจักรเย็บผ้าเพิ่ม และต้องการฝึกการพัฒนาคุณภาพ และการออกแบบของสิ่งเหล่านี้ เจ้าหน้าที่อำเภอได้เสนอจะจัดหาการฝึกอบรม เรื่องการออกแบบแฟชั่น และการใช้จักรอุตสาหกรรมในอำเภอนี้ ในงบประมาณ ครั้งหน้าค่ะ

นักข่าว : กลุ่มช่างทอผ้าได้รับผลกระทบอะไรบ้างในหมู่บ้านคะ

คุณสมศรี : ศูนย์ทอผ้าที่นี่เป็นสถานที่ที่ผู้หญิงได้มาเจอกัน แม่ที่ยังสาวมักนำลูกเล็กๆ มาด้วยการนั่งทอผ้าคนเดียวอาจทำให้รู้สึกเหงาได้ แต่อยู่ที่นี่เราได้รับประทานอาหารเที่ยงด้วยกัน คุณจะอยู่ร่วมวงกับพวกเราก็ยินดีนะคะ

นักข่าว : แน่นนอนครับ ขอขอบคุณมาก เราอยากจะซื้อผ้าเป็นของขวัญให้เพื่อนที่กรุงเทพฯ ด้วยครับ โชคดีครับ

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูลโดยใช้จินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ให้นักเรียนลอกตารางนี้ลงในสมุดแบบฝึกหัด จากนั้นให้เลือกข้อความที่เหมาะสมลงในตารางในช่อง B และ C

ประเด็นการสอน

กิจกรรมเติมข้อความลงในช่องว่างนี้ต้องการให้นักเรียนจัดกลุ่มข้อมูลให้อยู่ในประเภทของข้อมูลนั้นๆ การจัดกลุ่มและการให้ชื่อหมวดหมู่ข้อมูลเป็นวิธีที่สำคัญในการพิจารณาสิ่งรอบๆ ตัวให้นักเรียนลองหาคำในกลุ่ม “เสื้อผ้า” หรือ “ความสนุกสนาน” ภายใน 30 วินาที จากนั้นให้ลองหาคำที่ยากขึ้น เช่น “รายได้” “ความพอเพียง” “การทำงานร่วมกัน” หรือศัพท์ยากอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องราวของช่างทอผ้า

A ปัญหาของช่างทอผ้าบ้านนามน	B ทางแก้ไข	C การพัฒนาที่เป็นไปได้ในอนาคต (ปัญหาหรือทางออก)
1A บ้านนามนอยู่ห่างจากร้านค้าหรือตลาดในเมือง	1B	1C
2A คนที่ผลิตสินค้าเองอาจไม่สามารถขายสินค้าของเขาได้ง่ายนัก	2B	2C
3A คนอาจไม่มั่นใจนักว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับเงินที่ได้นำไปซื้อหุ้นในกลุ่ม	3B	3C
4A ผู้หญิงรู้วิธีทอผ้า แต่ไม่รู้เรื่องการเย็บกระโปรง หรือเสื้อจากผ้าที่เขาทอ	4B	4C

ให้นักเรียนเลือกข้อความข้างล่าง ซึ่งนำมาจากการสัมภาษณ์คุณสมศรี เดิมลงในแถว B ส่วนในแถว C ให้เขียนข้อความที่ไม่ได้มาจากการสัมภาษณ์คุณสมศรี แต่เป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ และยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาหรือไม่เกิดก็ได้ (ทำเป็นคู่)

1. ชาวบ้านนามนเดินทางไปตามงานประจำจังหวัด ซึ่งจัดในช่วงเดือนพฤศจิกายนและเดือนมกราคม เพื่อขายผ้าทอ
2. กลุ่มช่างทอผ้าได้ซื้อจักรเย็บผ้าเพื่อจ้างงานแก่สมาชิก แต่ไม่มีการอบรมให้แก่ผู้หญิงที่ทำงาน ดังนั้นจึงไม่ประสบความสำเร็จ
3. เจ้าหน้าที่อำเภอได้สัญญาจะจัดหาหลักสูตรฝึกอบรมการเย็บผ้าและการออกแบบเสื้อผ้าในงบประมาณหน้า
4. หน่วยงานการท่องเที่ยวได้บรรจุบ้านนามน และอำเภอลองลงในเส้นทางการท่องเที่ยวทางรถทัวร์ และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาที่อำเภอนี้มากขึ้น
5. กลุ่มช่างทอผ้าสตรีได้ตั้งกลุ่มทอผ้าแห่งบ้านนามน เพื่อช่วยช่างทอผ้าชายสินค้าของเขา แต่ทางกลุ่มก็ไม่สามารถซื้อทุกสิ่งทีสมาชิกผลิตมาได้
6. กลุ่มช่างทอผ้าได้ติดบอร์ดขนาดใหญ่ แสดงรายชื่อสมาชิกผู้ถือหุ้น ดังนั้นทุกคนจึงรู้ว่าเงินของตนปลอดภัย
7. ในการประชุมประจำปี สมาชิกกลุ่มช่างทอผ้าได้ตัดสินใจตั้งธนาคารหมู่บ้าน ดังนั้นพวกเขาจึงสามารถยืมเงินมาซ่อมแซมฟาร์ม รถแทรกเตอร์ หรือส่งลูกเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาได้
8. นายอำเภอของอำเภอลองได้ช่วยกลุ่มช่างทอผ้า โดยการสมัครลงทะเบียนให้กลุ่มเป็นสหกรณ์ช่างทอผ้า ซึ่งขณะนี้ได้ขยายไปแทบทุกบ้านในตำบล
9. กลุ่มช่างทอผ้าได้รับรางวัลแห่งชาติในเรื่องการสนับสนุนการทอผ้าในท้องถิ่น และการตลาดผ้า

ตารางประเมินผลกิจกรรมที่ 1 : นักเรียนวิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูล	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
เสนอข้อมูลที่ต้องการในการจัดกลุ่มโดยใช้เหตุผลและ จินตนาการ					
จัดประเภทข้อมูลอย่างง่าย ๆ ลงในตาราง โดยใช้เหตุผล					

กิจกรรมที่ 2 การตั้งคำถามในการสัมภาษณ์

ให้นักเรียนทำเป็นคู่ แล้วให้ตัดสินใจตั้งคำถามที่นักเรียนคิดว่าจะถาม หากนักเรียนได้อยู่กับผู้สื่อข่าวในการสัมภาษณ์คุณสมศรีด้วย จากนั้นให้อธิบายแก่เพื่อนในชั้นว่าทำไมนักเรียนจึงคิดว่าคำถามนั้นสำคัญ

ตารางกิจกรรมที่ 2 นักเรียนตั้งคำถามที่สำคัญในการสัมภาษณ์	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
แบ่งคำถามที่เกี่ยวข้องออกเป็นส่วนเพื่อศึกษา/รายงาน ใช้คำถามเพื่อสร้างความเข้าใจ/ติดตามประเด็น รู้ความแตกต่างระหว่างคำถามปลายเปิดกับคำถาม ปลายปิด และใช้คำถามปลายเปิด					

กิจกรรมที่ 3 การสื่อสารความคิดที่สำคัญ : การใช้โปสเตอร์

ขณะนี้กลุ่มช่างทอผ้าได้กลายเป็นสหกรณ์ช่างทอผ้าบ้านนามน ให้นักเรียนทำโปสเตอร์เชิญชวนชาวบ้านให้สมัครสมาชิกสหกรณ์ จากนั้นให้นำโปสเตอร์ทั้งหมดติดบอร์ด

ตารางกิจกรรมที่ 3 การสื่อสารความคิดที่สำคัญโดยการใช้โปสเตอร์	เกรดที่ได้ (ทำเครื่องหมาย X)				
	0	1	2	3	4
ให้เหตุผลที่หลากหลายและมีเหตุผลสำหรับเข้าร่วมกลุ่ม สหกรณ์ นำเสนอความคิดลงบนโปสเตอร์ โดยใช้ทั้งเหตุผลและ จินตนาการ โปสเตอร์มีความน่าดึงดูดทางสายตา ใช้การออกแบบ และสีที่เหมาะสม					

จากนั้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์จากตารางประเมินผลเพื่อตัดสินว่าผลงานของใครเป็นผลงานที่ดีที่สุด 3 ผลงาน

คณะผู้จัดทำ

ผู้วิจัย

Rex Bloomfield

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

บรรณาธิการ

Lady Glen Rowling

แปล

ปัญญาพร เลหาบุตร

ออกแบบปก

สถิตย์ ธรรมเจริญ

วาดภาพประกอบ

พสุนธรา เทพปัญญา

คอมพิวเตอร์กราฟฟิก

ไตรเทพ อุ่สกุล

ขอขอบคุณ

ยศวดี บุญเกียรติ

สถาบันนโยบายการศึกษา

ระวีวรรณ ภาคพรต

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ

จัดพิมพ์เผยแพร่

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือคู่มือการเรียนการสอน เรื่อง พลเมือง-พลโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยได้จัดทำขึ้นเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2545

(นายอำรุง จันทวานิช)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วชิราวุธวิทยาลัย
โครงการพลเมือง - พลโลก